

דיני טהרה

נערך על פי שיעורי הגאון הגדול
רבי עמרם פריד שליט"א

מהדורה זו הוקדשה

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' מנחם מנדל בן שמחה ז"ל

הרה"ח ר' יוסף משה בן מנחם מנדל ז"ל

הרה"ח ר' אברהם בן חיים ז"ל

מהדורת ביקורת רביעית

נערך ע"י הרב יהודה קופרמן

לקבלת החוברות ולגליונות אזמרה לשמך ניתן לפנות לדואר אלקטרוני: gmail.com@6191265

הארות והערות בטלפון 0548542555 ובמייל yehudacoper@gmail.com

פסקי ההלכות שבחוברת זו הם בין לנוהגים כדעת השו"ע ובין לנוהגים כדעת הרמ"א

סדר הטהרה ודיני הרחקות

חלק א'

תוכן עניינים**פרק א - המתנת חמשה ימים ז**

הקדמה	ז
דין ההמתנה וסיבתה	ז
נטמאה על ידי דם בתולים	ז
כלה אינה צריכה להמתין	ז
ראתה בין השמשות	ז
לא שמשא אם צריכה להמתין חמשה ימים	ה
ראתה באמצע השבעה נקיים	ה
נהגו איסור מספק	ה
נהגו איסור לא מחמת נדה	ה
נהגו איסור בגלל עונת הוסת	ה
ראתה לביל טבילה	ה
נאסרה מחמת כתם	ה

פרק ב - הפסק טהרה ה

מהו הפסק טהרה	ה
זמן הפסק טהרה	ו
הפסק בערב שבת	ו
הפסק לאחר השקיעה	ו
הפסק באשה רגישה	ו
רחיצה בהפסק טהרה ו	
דין הרחיצה לכתחילה	ו
מקום הרחיצה	ו
כמה זמן יש להמתין בין השטיפה לבדיקה	ו
אין לה מים לשטוף	ז
יוצאת מוקדם לעבודה - כיצד תנהג בסדר הטהרה	ז
רחיצה בהפסק טהרה כשחל בשבת או ביו"כ	ז
הפסק טהרה בזמן אבילות ובתשעה באב	ז
דיני מוך דחוק ז	
כיצד להניח את המוך	ז
כיצד להניח את המוך כשיש ספק בהפסק	ז
מוך דחוק בהפסק שעושה מספק	ז
מוך דחוק ביום הראשון לראייתה	ח
מהו בין השמשות לעניין מוך דחוק	ח
מוך דחוק באשה רגישה	ח

פרק ג - ספירת שבעה נקיים ח

דיני שבעה נקיים ח	
לבישת לבנים בשבעה נקיים	ח
לבישת בגד צבעוני בהיר	ח
סדינים לבנים בשבעה נקיים	ח
בדיקות בשבעה נקיים ח	
אופן הבדיקה	ח
רחיצה ואמבטיה לפני בדיקה	ט
דיני הבדיקה לכתחילה	ט
דיני הבדיקה בדיעבד	ט
באיזה ימים תבדוק אשה רגישה	ט
אופן הבדיקה באשה רגישה	ט
בדיקה בשבת באשה רגישה	ט
נמצא דם בבדיקה או בהפסק	י
נמצא דם על בגד בשבעה נקיים	י
בדיקות ובגד לבן לאחר השבעה נקיים	י
ספירת הימים בשבעה נקיים	י
היסח הדעת	י

פרק ד - כתמים יא

ההבדל בין ראייה בהרגשה לכתמים	יא
כתמים על הגוף ועל בגד לבן יא	
כתם על הגוף	יא
צירוף שני כתמים על הגוף	יא
מהו שיעור גריס	יא
כתם על בגד לבן	יא
צירוף שתי כתמים על הבגד	יא
כתם כגריס ועוד שהדם פחות מגריס ועוד	יא
כתמים על בגד צבעוני יב	
כתם יותר מגריס	יב
מהו בגד צבעוני	יב
כתם על בגד צבעוני בהיר	יב
לבישת בגד שחור בזמן של כתמים	יב
פד שחור	יב
כתם על דבר שאינו מקבל טומאה יב	
יותר מגריס על דבר שאינו מקבל טומאה	יב
ראתה כתם לפני מחזור	יב
ראיה בהרגשה יב	
איזו הרגשה מצויה ואיזו לא	יב

הרגשת רטיבות מבחוץ	יג
ראיה על עד בדיקה	יג
ראתה דם אחר תשמיש	יג
ראתה דם במי רגליים או בקינוח יג	
ראתה דם במי רגליים	יג
ראתה דם בקינוח (ניגוב) שלאחר מי רגליים	יג
דם בקינוח בדבר שאינו מקבל טומאה	יג
כיצד לנהוג בכתמים שאינם מטמאים	יג

פרק ה - הרחקות בזמן הנדה יג

מתי נוהגת את ההרחקות	יג
איסור הסתכלות יג	
איזו קירבה אסורה ואיזו מותרת יד	
שחוק וקלות ראש	יד
מתנה ודברי חיבה	יד
לעמוד מתחת למטריה ולקרוא יחד בספר	יד
להריח מבושם שלה	יד
לשמוע את אשתו שרה	יד
נגיעה והושטת חפצים יד	
להעביר חפץ \ תינוק מיד ליד	יד
כבוד הבריות בהרחקות	יד
להניח דברים בתיק \ עגלה שהיא סוחבת	יד
להניח דברים על מיטתה	טו
זריקת חפצים מידו לידה	טו
לגעת ולשחק עם תינוק שבידיה	טו
לסחוב דברים יחד	טו
לפתוח מפת שולחן	טו
להחזיק בידיו של תינוק	טו
דיני אכילה על שולחן אחד טו	
אכילה יחד רק כשיש היכר	טו
באיזו אכילה צריך היכר	טו
גובה ההיכר ביניהם	טו
היכר שמשתמשים בו בסעודה	טז
מפה מתחת לצלחת כהיכר	טז
שינוי מקום קבוע	טז
ילד קטן ביניהם כהיכר	טז
אכילה עם אנשים נוספים בשולחן	טז
אכילה לא על שולחן	טז
אכילה משירי מאכלה טז	
איסור לאכול משירי מאכלה	טז

האופנים המותרים לאכול משיירי

טז	מאכלה
יז	תבשיל שטעמה ממנו
יז	חטיפים ופיצוחים
יז	צלחת עם כמה מינים
יז	לחתוך חלק מהמאכל שאכלה
יז	להוסיף מים לכוס ששתתה ממנו
יז	משחת שיניים שהשתמשה בה
יז	לאכול משיירי מאכלו של הבעל
יז	שיטת בני ספרד בשיירי מאכלה
יז	אכילה מאותה קערה
יז	איסור לאכול מאותה קערה
	מאכלים שרגילים לאוכלם בצלחת
יח	משותפת
יח	שקית פיצוחים וחטיפים
יח	גמרה לאכול
יח	להעביר מצלחתה לשלו
יח	שליחת כוס יין
יח	איסור לשלוח לה כוס יין
יח	שליחת כוס עם משקים אחרים.
יח	כיצד יעשו בקידוש
יח	עבר ושיגר לה
יח	שולחת כוס יין לבעלה

דינה שכיבה וישיבה על מיטת

יט	הבעל\האשה
יט	שכיבה וישיבה על מיטתה
יט	מה מוגדר מיטתה
	שכיבה וישיבה על מיטתה כשאינה
יט	בעיר
	דיני שכיבה וישיבה על מיטת הבעליט
יט	כשאין מיטות מיוחדות לבני הזוג
	החלפה בין המיטות - בזמן טהרתהיט
יט	החלפה בזמן טומאתה
יט	כיסא נוח וכורסא של האשה
כ	ספה שנהפכת למיטה
כ	כרים וכסתות של בני הזוג
כ	שכיבה על מיטה אחת
כ	האיסור לשכב במיטה אחת
כ	הפרדת המיטות
כ	מיטות המחוברות על ידי קרש
כ	ספסל המתנדנד
כ	איסור לשבת על ספסל המתנדנד
כ	נסיעה לטיול ברכב
כא	איסור מזיגת הכוס והגשת מאכל
כא	גדר האיסור
כא	היתר שלא בפניו

הגשת צלחת מרכזית

כא	מזיגת יין או הכנת משקאות חשובים
כא	הכנת אוכל ונתינתו בצלחת
כא	להניח לפניו בקבוק \ קנקן
כא	הנחת מאכל שאינו מוכן
כא	הגישו באיסור
כא	דין הבעל בהגשת מאכלים
כב	הצעת המיטה
כב	הצעת המיטה לפני השינה
כב	סידור המיטות בבוקר
כב	היתר שלא בפניו
כב	להכניס שמיכה לתוך הציפית
כב	לשים מזרונים על המיטה
כב	איסור לבעל להציע המיטה
כב	הציעו את המיטה באיסור
כב	רחיצת פניו ידיו ורגליו
כב	איסור רחיצת פניו ידיו ורגליו
כב	הכנת מים לנטילת ידיים
כב	הכנת מים לנטילה של מצווה
	איסור הבעל ברחיצת פניה ידיה ורגליה
כב	

פרק א - המתנת חמשה ימים

הקדמה

א. ישנם ששה שלבים אותם צריכה האשה לעשות אחרי שהיא נטמאה, עד שתטהר.

- המתנת חמשה ימים.
- הפסק טהרה.
- מוך דחוק.
- ספירת שבעה נקיים.
- חפיפה והכנה לטבילה.
- טבילה.

דין ההמתנה וסיבתה

ב. אשה שראתה דם, ממתי תספור שבעה נקיים - חז"ל קבעו שלא תספור מיד, מכיוון שאולי נשארה בתוכה שכבת זרע מהזמן שהיא הייתה טהורה, ותפלוט אותה ותסתור ספירתה. לכן, היא לא תתחיל לספור עד שתסרח שכבת הזרע שבתוכה¹.

למעשה, באופן רגיל כדי לספור שבעה נקיים עליה לחכות חמשה ימים, להפסיק בטהרה ביום החמישי, ולמחרת להתחיל לספור שבעה נקיים.

ג. היום שראתה בו הוא היום הראשון לספירת החמשה ימים², וביום החמישי תעשה הפסק טהרה ומוך דחוק. [היום השישי הוא היום הראשון שאפשר להתחיל לספור בו את השבעה נקיים]³.

לדוגמא, ראתה ביום ראשון, ביום חמישי תעשה הפסק טהרה ומוך דחוק, יום שישי יהיה היום הראשון לשבעה נקיים, ותטבול ביום חמישי שבוע לאחר מכן.

ד. **לבני עדות המזרח**, לפי שיטת השו"ע יש לחכות ארבעה ימים לפני שתתחיל לספור שבעה נקיים. אבל רבים מהספרדים נוהגים להמתין חמשה ימים (לפני השבעה נקיים כמובן), ויש נוהגים ששה ימים (וכן דעת הבן איש חי ברואה וסת, אבל ברואה כתם דעתו להמתין חמשה ימים) ויש נוהגים שבעה ימים.

נטמאה על ידי דם בתולים

ה. נטמאה על ידי דם בתולים מחכה ארבעה ימים. ואם קבלה אחר כך וסת מונה חמשה ימים מהיום שנטמאה מהדם בתולים.

כלה אינה צריכה להמתין

ו. כלה לפני החתונה, מכיוון שאין לה בעל, אינה צריכה לחכות כלל אלא מתחילה מיד בתום הראיה לספור שבעה נקיים.

ראתה בין השמשות

ז. ראתה בין השמשות יכולה להחשיב זאת כראתה ביום לעניין שהיום למחרת כבר יחשב ליום השני של החמשה ימים. בין השמשות לעניין זה הוא עד 13 וחצי דקות לאחר השקיעה.

¹ שו"ע סימן קצו סעיף יא.

² הלילה והיום מחוברים, ולכן אם ראתה בלילה זה נחשב שראתה ביום שאחרי.

³ רמ"א שם.

לא שמשא אם צריכה להמתין חמשה ימים

ח. אשה טהורה שלא שימשה וראתה דם, גם כן ממתינה חמשה ימים, ואף אם בעלה אינו בעיר⁴. ולגבי בני עדות המזרח, עיין הערה.

ראתה באמצע השבעה נקיים

ט. ראתה באמצע השבעה נקיים, אינה צריכה לספור שוב חמשה ימים, מכיון שהייתה כבר אסורה, אלא תתחיל לספור מיד⁵.

נהגו איסור מספק

י. במקרה שנהגו איסור מספק, כגון שהיה כתם שהסתפקו בו, ולמחרת התברר שבאמת נטמאה על ידי הכתם, יכולה למנות חמשה ימים מהזמן שנהגו איסור, אפילו שנהגו אותו מספק⁶.

נהגו איסור לא מחמת נדה

יא. כל מה שמונה מהיום שנהגו איסור, הוא דווקא כשנהגו איסור מחמת נדה. אך אם נהגו איסור מסיבה אחרת, אין להחשיבו כחלק מהחמשה ימים. לדוגמא, ביו"כ וט"ב, שאסורים בתשמיש המיטה, לא מונים אותם לחלק מהחמשה ימים.

נהגו איסור בגלל עונת הוסת

יב. וכן בעונת הוסת, מכיוון שנוהגים היתר בהרחקות אי אפשר למנות את יום הוסת לחלק מהחמשה ימים⁷.

ראתה בליל טבילה

יג. אשה שראתה בליל טבילה, אם עדיין לא שימשו אי"צ להמתין חמשה ימים⁸. אך אם עבר הלילה, אפילו אם לא שימשו עליה לחכות חמשה ימים לפני ספירת השבעה נקיים.

נאסרה מחמת כתם

יד. גם אשה שנאסרה מחמת כתם צריכה למנות חמשה ימים לפני שתוכל לספור שבעה נקיים⁹.

פרק ב - הפסק טהרה**מהו הפסק טהרה**

א. כדי להיטהר, על האשה לוודא שאכן היא נקייה מדם, וזהו "הפסק טהרה", עליה להכניס עד לבן נקי ולבדוק היטב שאכן נגמר הדם.

⁴ שם. לדעת השו"ע שם אפשר לעשות הפסק טהרה אחרי ארבעה ימים מהפעם האחרונה ששימשו, וכן נוהגים חלק מהספרדים, אולם רבים מהספרדים נוהגים כמו שכתבו הרבה מהפוסקים שאף הספרדים מחמירים בזה שגם אם לא שימשו צריכה לעשות הפסק חמשה ימים לאחר הראיה, וביום השישי תתחיל לספור שבעה נקיים.

⁵ עיין בשו"ע סימן קצו סעיף יא, ובש"ך שם, ובחכמ"א סימן קיז סעיף ג.

⁶ שהרי הייתה אסורה אז, ונהגה איסור, כך שאין חשש לפולטת.

⁷ עיין בדרכי תשובה סימן קצו, ונחלקו בזה הפוסקים, ולמעשה מחמירים.

⁸ חכמ"א שם. נחלקו בזה הפוסקים, והחזו"א (מובא בספר טהרת בת ישראל) הכריע להקל.

⁹ רמ"א שם.

זמן הפסק טהרה

- ב. לכתחילה זמן הפסק טהרה הוא מזמן מנחה קטנה עד השקיעה¹⁰, אך בדיעבד מועיל הפסק מוקדם יותר באותו יום, ואפילו מהבוקר¹¹. [ואפילו לילה לפני מועיל, כגון שעשתה הפסק לאחר השקיעה, שלא מועיל לאותו יום אך מועיל למחרת, וכדלהלן בסעיף ו].
- ג. זאת, למעט אם ראתה הרבה דם מהיום השני של השבעה נקיים והלאה, שאז עליה לבדוק בזמן מנחה קטנה, ומעכב בדיעבד¹². אך אם ראתה הרבה דם ביום הראשון של השבעה נקיים, מכיוון שלא היה יום אחד נקי לגמרי מועיל ההפסק בדיעבד מהבוקר.
- ד. ראתה מעט דם בבדיקה ביום השני של השבעה נקיים, ושוב בדקה ומצאתו נקי, ובזמן מנחה קטנה שכחה לעשות הפסק, תשאל חכם אם מועיל ההפסק בדיעבד¹³.

הפסק בערב שבת

- ה. בערב שבת לכתחילה תעשה את ההפסק מזמן מנחה קטנה, עד סמוך להדלקת נרות, ואם לא בדקה לפני הדלקת נרות, או שבדקה ולא היה נקי, ניתן לעשות את ההפסק עד השקיעה¹⁴.
- ו. לפעמים בערב שבת, שקשה לשים מוך דחוק ולשכב במיטה אלא היא צריכה להסתובב, ניתן להקל לא לשים מוך דחוק מכיוון שזה עלול לפצוע אותה.

הפסק לאחר השקיעה

- ז. הפסק לאחר השקיעה אינו מועיל לאותו יום, אלא רק למחרת, דהיינו שאם תשכח למחרת לעשות הפסק, תוכל לסמוך על ההפסק שעשתה בלילה¹⁵.

הפסק באשה רגישה

- ח. אשה שרגישה באותו מקום, עיין לקמן (שבעה נקיים סעיף יא) כיצד תעשה את ההפסק והבדיקות.

רחיצה בהפסק טהרה

דין הרחיצה לכתחילה

- ט. יש לרחוץ לפני ההפסק טהרה, שמא נשאר עליה דם בחוץ ויתלכלך העד בבדיקה, או שהבגד יתלכלך יותר משיעור גריס.

מקום הרחיצה

- י. אין צורך לרחוץ בתוך אותו מקום, אלא די לרחוץ מסביב לאותו מקום ובין ירכותיה (מקום שהדם יכול להגיע לשם), ויש נוהגים לרחוץ את כל חצי גופה התחתון, ויש אף שנוהגים לרחוץ את כל הגוף.

כמה זמן יש להמתין בין השטיפה לבדיקה

- יא. רחצה רק מסביב לאותו מקום יכולה לבדוק מיד.
- יב. רחצה בתוך אותו מקום, לכתחילה עליה לחכות חמש דקות עד לבדיקה.

¹⁰ שו"ע סימן קצו סעיף א.

¹¹ רמ"א.

¹² רמ"א סעיף ב' ו"ש"ך ס"ק ב', שמהיום השני של השבעה נקיים זה נחשב ליום הראשון לראייתה, וחובה לבדוק מזמן מנחה קטנה.

¹³ מכיוון שראתה קצת דם, אפשר שזה לא נחשב ראייה לעניין החיוב בבדיקה מפלג, ועיין ש"ך סימן קצו ס"ק ו' דנראה לא כך וצ"ע.

¹⁴ עיין שו"ע סימן קצו.

¹⁵ מש"כ בשו"ע שמועיל הפסק בשחרית, לאו דווקא, אלא גם אם בדקה לילה לפני, זה מועיל לה למחרת.

אין לה זמן, כגון שעומדת סמוך לשקיעה, אפשר לעשות בדיקה מיד אחרי הרחיצה. אבל בכל מקרה אינה צריכה לשטוף בפנים, לכן עדיף שתעשה שטיפה בחוץ ותבדוק מיד¹⁶.

אין לה מים לשטוף

יג. אין לה מים תרחץ במה שאפשר, כגון במגבונים לחים או ברוק, ובכל מקרה, גם אם לא רחצה אינו מעכב את ההפסק.

יוצאת מוקדם לעבודה - כיצד תנהג בסדר הטהרה

יד. אשה שיוצאת לעבודה מוקדם ואין לה זמן לשטוף בזמן מנחה קטנה, יכולה לנהוג לפי סדר העדיפות דלקמן.

- לכתחילה יש לשטוף בזמן מנחה קטנה.
- אין לה מים, יכולה להשתמש במגבונים לחים בזמן מנחה קטנה.
- אינה יכולה¹⁷, תשטוף בבוקר, ותעשה הפסק בזמן מנחה קטנה.
- אין אפשרות לעשות הפסק בזמן מנחה קטנה, ניתן לעשות את השטיפה ואת ההפסק מהבוקר¹⁸.

רחיצה בהפסק טהרה כשחל בשבת או ביו"כ

טו. כשחל יום הפסק הטהרה בשבת או ביו"כ תרחץ באותו מקום ובין ירכותיה במים קרים (אם רוחצת במקלחת שהברז מסתובב יש לוודא שהוא יהיה לגמרי בצד של המים הקרים), או במים חמים שהוחמו מערב שבת, כגון מים ממיחם שבת, אך אין להשתמש במים החמים בברז.

הפסק טהרה בזמן אבילות ובתשעה באב

טז. הפסק טהרה שחל בזמני אבילות או בט"ב, יכולה לרחוץ במים חמים באותו מקום ובין ירכותיה, אך לא תרחץ את שאר הגוף.

דיני מוץ דחוק

כיצד להניח את המוץ

יז. לאחר מחזור רגיל, בנוסף לבדיקת ההפסק, לכתחילה יש לבדוק במוץ דחוק שיהא שם כל בין השמשות כדי לדעת בוודאות שאכן פסק הדם¹⁹, ודבר זה הוא בגדר מצווה מן המובחר ומנהג כשר.

יח. בשונה מהפסק, שצריך לבדוק עם העד היטב בחורין ובסדקים, את המוץ מספיק לשים באותו מקום²⁰, ואף בלי לסובבו בחורין ובסדקים.

כיצד להניח את המוץ בשיש ספק בהפסק

יט. אם יש ספק בהפסק טהרה כדאי להכניס את המוץ קצת לפני השקיעה ולסובבו בחורין ובסדקים כמו בבדיקה, כך שאם הבדיקה תיפסל והמוץ יצא נקי, תוכל לסמוך עליו להפסק טהרה.

מוץ דחוק בהפסק שעושה מספק

כ. עשתה הפסק ומסופקת אם הוא טוב, ולא הספיקה לשאול חכם, ולמחרת עושה עוד הפסק, אין צורך לשים מוץ דחוק לאחר ההפסק השני, מכיוון שהוא רק מצווה מן המובחר, ומספק אין צורך לעשות כן.

¹⁶ כדאי תמיד לעשות את ההפסק שעה קודם השקיעה, כדי שאם יהיו בעיות תוכל לשטוף ולעשות הפסק פעם נוספת. וכן שאם יהיו שאלות על הבדיקה יוכלו להספיק להראות לחכם בזמן, כדי לעשות הפסק נוסף במקרה הצורך.

¹⁷ יש נשים שהמקום מתייבש לאחר שטיפה, ולכן עדיף לשטוף בבוקר ולעשות הפסק בזמן מנחה קטנה.

¹⁸ למעט ראתה ביום השני של השבעה נקיים, כמ"ש בסעיף ב.

¹⁹ שו"ע סימן קצו סעיף א, וברמ"א שם.

²⁰ מוכח בשו"ע סימן קצו סעיף ו.

מוך דחוק ביום הראשון לראייתה

כא. אשה שראתה הרבה דם החל מהיום השני של השבעה נקיים למשך יום אחד ופוסקת באותו יום, צריכה להניח מוך דחוק מעיקר הדין, אך אם עשתה הפסק לאחר זמן מנחה קטנה, אינו מעכב²¹.

מהו בין השמשות לעניין מוך דחוק

כב. בין השמשות לעניין זה לכתחילה הוא עד ארבעים דקות לאחר השקיעה, ומי שקשה לה יכולה להניח את המוך עד 20 דקות לאחר השקיעה, ותשאל חכם.

מוך דחוק באשה רגישה

כג. אשה שיש לה פצעים באותו מקום, וכן אשה שרגישה ונפצעת בקלות, תשאל חכם האם לעשות מוך דחוק.

פרק ג - ספירת שבעה נקיים

א. לאחר שהמתינה האשה חמשה ימים ופסקה בטהרה, יכולה לספור שבעה נקיים ואחר כך תטבול.

דיני שבעה נקיים

ב. ספירת השבעה נקיים מתחילים יום אחרי ההפסק ולא ביום ההפסק עצמו. הכלל הוא שביום שבו היא מפסיקה בטהרה, באותו יום בשבוע הבא טובלת. לדוגמא, עשתה הפסק בראשון, תטבול בראשון בערב שבוע לאחר מכן.

לבישת לבנים בשבעה נקיים

ג. לאחר שהפסיקה בטהרה, לובשת לבנים ומונה שבעה ימים נקיים קודם שתטבול.

לבישת בגד צבעוני בהיר

ד. יש ללבוש דווקא בגד לבן, ואין ללבוש בגד צבעוני, ואף לא צבעוני בהיר, אפילו שניכר בו אם היא רואה דם²². אך בדיעבד, אם לא הייתה לה אפשרות להחליף לבגד לבן ולבשה בגד צבעוני, עלו לה השבעה נקיים.

סדינים לבנים בשבעה נקיים

ה. בימינו שישנה בלילה עם בגד לבן צמוד לגוף אין חובה להחליף לסדין לבן. אך אם אינה ישנה עם בגד צמוד לגוף צריך סדין לבן בלילה.

בדיקות בשבעה נקיים

ו. בכל יום מהשבעה נקיים עליה לבדוק שהיא אכן טהורה ולא חזרה לראות דם.

אופן הבדיקה

ז. אופן הבדיקה הטוב ביותר הוא לשים רגל אחת על כסא, וכך תוכל לבדוק בקלות בחורין ובסדקים היטב לראות שאין דם.

ח. עליה לבדוק בעומק כפי מה שיכולה להכניס את אצבעה, אך תזהר לא לגעת בצוואר הרחם מכיוון שהיא עלולה להיפצע.

²¹ לשו"ע ולגר"א אם לא עשתה מוך ביום הראשון לראייתה, זה מעכב, ולרמ"א אינו מעכב אם עשתה הפסק לאחר מנחה קטנה. וכן הלכה, מכיוון שהולכים בכל מקרה עם בגד לבן צמוד לגוף מאחר ההפסק, וזה ראייה שפסק הדם, ואף בני עדות המזרח יכולים להקל כנ"ל.

²² גם לבני עדות המזרח יש ללבוש בגד לבן, ואף שבשו"ע (סימן קצ"ג) אינו מפורש רק שיהיו נקיים ולא נזכר לבנים אך בב"י בשם המרדכי כן נזכר לבנים, וכ"ה בשבת בדף יג.

ט. מי שרגישה ולא יכולה לבדוק כל כך בעומק תשאל חכם מכיוון שיש בזה הרבה פרטי דינים ופתרונות מעשיים.

רחיצה ואמבטיה לפני בדיקה

י. מותר לכתחילה לעשות מקלחת בזמן השבעה נקיים, ומעיקר הדין מותר אף לשבת באמבטיה. אך יש שכתבו להחמיר שלא תכניס מים לאותו מקום, ולא תשב באמבטיה. ואם ישבה באמבטיה או הכניסה מים תחכה חמש דקות ואז תוכל לעשות את הבדיקה.

דיני הבדיקה לכתחילה

יא. לכתחילה בודקת היטב פעמיים בכל יום מהשבעה נקיים, שחרית וסמוך לשקיעה לראות שאין דם, אך אינה יכולה לבדוק לאחר השקיעה.²³
יב. לכתחילה עליה לבדוק גם את הבגד הלבן כשפושטתו, כדי לראות שאין עליו כתמים.²⁴

דיני הבדיקה בדיעבד

יג. בדיעבד, גם אם בדקה ביום הראשון והשביעי בלבד, עלתה לה הבדיקה.²⁵
יד. בדקה ביום הראשון בדיקה בזמן, וביום השביעי בדקה לאחר השקיעה, עד 13.5 דקות אחר השקיעה אפשר להקל שעלו לה הבדיקות²⁶, אבל לאחר מכן לא עלו לה הבדיקות.

באיזה ימים תבדוק אשה רגישה

טו. אשה שיש לה פצע, או שהיא רגישה ועלולה להיפצע לא תבדוק כל השבעה ימים, ויש בזה כמה דרגות.
• תבדוק הפסק, ראשון רביעי ושביעי (בראשון ובשביעי שתי בדיקות ביום, וברביעי בדיקה אחת²⁷).
• אם תזהר לא לשכוח את בדיקת היום השביעי, די שתבדוק הפסק, ובראשון ושביעי שתי בדיקות בכל יום²⁸.
• רגישה גם לשתי בדיקות ביום, תבדוק הפסק, ובראשון ושביעי פעם אחת. (ותזהר לא לשכוח את בדיקת היום השביעי).
טז. כשיכולה לעשות רק בדיקה אחת ביום, עדיף שתעשה אותה בבוקר. (בשונה מיום הוסת, שכשעושה בדיקה אחת תעשה אותה בערב).

אופן הבדיקה באשה רגישה

יז. אשה שיש לה פצעים או שהיא רגישה, יכולה להרטיב את העד ולסחוט אותו לפני הבדיקה. כמו כן, היא יכולה לשים באותו מקום שמן תינוקות כשעה לפני הבדיקה²⁹. יש להיזהר לא לשים משחות שהדם עלול להיאבד בהם.
יח. בכל המצבים הנ"ל שיש לאשה פצעים \ רגישה כדאי לשאול חכם, מכיוון שיש בזה הרבה פרטי דינים.

בדיקה בשבת באשה רגישה

יט. בשבת אסור להרטיב את העד ולסחוט אותו, אבל מותר לשים על הגוף בלבד שמן תינוקות, וכן בכל דבר נזלי כמים, כנ"ל.
כ. אסור לשים משחת וזילין וכדומה בשבת, משום ממרח או גזירה שמא ימרח.

²³ שו"ע סימן קצו סעיף ד.

²⁴ רעק"א סימן קצו.

²⁵ שו"ע שם.

²⁶ עיין בשו"ע שם שיש מתירים בדיעבד בבדיקה אחת בראשון או בשביעי, ויש אוסרים גם בדיעבד. ולכן בבדיקה באחד הימים עד 13.5 דקות לאחר השקיעה, שהוא בין השמשות, ניתן להתיר מצד ס"ס, שאולי בדקה ביום, ואולי להלכה מספיקה בדיקה אחת.

²⁷ מכיוון שאם תשכח לבדוק ביום השביעי תיאלץ לספור הכל מחדש, ואם לא עברו חמשה ימים בין בדיקה לבדיקה, תוכל לבדוק בשמיני ולטבול. (במיוחד מצוי ששוכחת לספור כשבדיקת השביעי בשבת).

²⁸ זו שיטת הסמ"ג, שיש לבדוק פעמיים בכל יום, ולכתחילה תנהג כך אם יכולה.

²⁹ כדי שעד הבדיקה המקום לא יהיה יבש, ושלא יישאר הרבה שמן שיטשטש את הבדיקה.

נמצא דם בבדיקה או בהפסק

- כא. נמצא על העד דם אפילו כלשהו, טמאה³⁰.
- כב. הרגישה צריבה \ כאב בבדיקה תשאל חכם, לפעמים החכם ישלח לבודקת לבדוק אם ראתה דם מחמת פצע, ואינה טמאה³¹.
- כג. בהפסק טהרה אי אפשר לתלות בפצע, ולכן אף אם ברור שיש לה פצע עדיין אינה יכולה להיטהר אלא אם כן יש הפסק אחד נקי, שאז לפעמים אפשר לטהרה ותשאל חכם.
- כד. עשתה הפסק ויצא נקי, ואחר כך ראתה דם במוך דחוק, ונראה לחכם שהוא דם פצע, לפעמים אפשר לטהרה על ידי בודקת, ויש לשאול חכם.
- כה. בבדיקות השבעה נקיים, אף אם ידוע (ע"י בודקת) שיש מכה שמוציאה דם, לא תמיד אפשר לטהרה, מכיוון שביום הראשון וביום השביעי חובה שתהיה בדיקה אחת נקייה (מלבד ההפסק), ורק אז נוכל לטהר את שאר הבדיקות על ידי תלייה במכה.
- בנוסף, בשלושה ימים הראשונים של השבעה נקיים לא תמיד תולים במכה, לכן בכל מקרה תראה לחכם.

נמצא דם על בגד בשבעה נקיים

- כו. נמצא דם על בגד לבן המקבל טומאה, פחות משיעור גריס ועוד, טהורה. כגריס ועוד, טמאה³².
- כז. נמצא דם על בגד שאינו מקבל טומאה, אפילו היה יותר מגריס טהורה, ותשאל חכם מכיוון שיש בזה כמה פרטי דינים.

בדיקות ובגד לבן לאחר השבעה נקיים

- כח. אשה שסיימה לספור שבעה נקיים, אך לא טבלה מסיבות שונות, מהשקיעה של יום השביעי אינה צריכה ללבוש בגד לבן, וכן אינה צריכה לעשות עוד בדיקות, אלא תטבול כשתוכל ותהיה טהורה לבעלה.

ספירת הימים בשבעה נקיים

- כט. אין צורך לספור בפה כל יום בשבעה נקיים, וכן אין צורך לחשוב באיזה יום נמצאים עתה.

היסח הדעת

- ל. הסיחה דעתה מהשבעה נקיים במשך עונה שלימה (או עונת יום או עונת לילה), דהיינו שהיה ברור לה שנטמאה, ובסוף התברר שלא נטמאה, יש מחמירים לספור את כל השבעה נקיים מחדש, ויש מקילים שאם הסיחה דעתה פחות מיום שלם, דהיינו לילה ויום, שזה לא נחשב היסח הדעת.
- לא. ולכן יש לדעת, שגם אם רואים כתם וכדומה ובטוחים שנטמאה, לא להחליט על כך באופן ודאי עד שישאלו חכם, מכיוון שבהרבה מקרים בסוף אינה טמאה³³.
- לב. למעשה, בכל מקרה של היסח הדעת שהוא באופן שודאי הסיחה דעתה יש לשאול חכם, מכיוון שרבים החולקים על דין זה, ולפעמים אפשר לצרף בזה עוד פרטים להקל.

³⁰ דם על עד נידון כראיה בהרגשה, ולכן טמאה אפילו בפחות מכגריס ועוד.

³¹ לפעמים גם כשלא הרגישה כאב בבדיקה היא יכולה להיפצע, ולכן בהרבה מקרים גם כשיש ודאי דם על העד כדאי להראות לחכם שידוע להבחין אם יש בעד דם מפצע ולשלוח לבודקת.

³² שו"ע סימן קצ סעיף ה, רמ"א סימן קצו סעיף י.

³³ לפעמים, אם לא החליפה לבגד צבעוני אלא נשארה עם הבגד הלבן זה סימן שלא החליטה בוודאות שהיא טמאה.

פרק ד - כתמים

ההבדל בין ראייה בהרגשה לכתמים

א. יש הבדל בין ראייה, שמטמאה בהרגשה, לבין כתמים, שמטמאים מדרבנן. בכתמים הקילו חכמים בשלושה אופנים:

- רואה פחות מגריס, אפילו על גופה או על בגד לבן - טהורה.
- רואה על בגד צבעוני - טהורה גם ביותר בגריס.
- רואה על בגד שאינו מקבל טומאה, טהורה גם ביותר מגריס.

מה שאין כן בראייה שמטמאה מהתורה, שהאשה נטמאת בכל שהוא ואפילו בדבר צבעוני, ואפילו בדבר שאינו מקבל טומאה. ופרטי הדינים מהי ראייה שמטמאת מהתורה יבוארו בסוף הפרק.

ב. כל דם שמגיע מהרחם, מטמא לפי הפרטים שיבוארו להלן (יש הבדל בין דם בבדיקה פנימית או במחזור לבין כתמים), אין הבדל אם הדם הגיע בצורה רגילה או על ידי הכדורים או מחמת מאמץ או על ידי טיפול רפואי. אך אם רואה מחמת פצע באותו מקום, טהורה.

כתמים על הגוף ועל בגד לבן

כתם על הגוף

ג. ראתה כתם על הגוף, אם הוא כשיעור גריס ועוד, טמאה³⁴. ואם פחות מכאן טהורה.

צירוף שני כתמים על הגוף

ד. ראתה שתי כתמים על גופה ושיעור כל אחד הוא פחות מגריס, אם ביחד מצטרפים ליותר משיעור גריס, טמאה³⁵.

מהו שיעור גריס

ה. שיעור גריס הוא 18 על 18 מ"מ, בעיגול השיעור הוא בקוטר של 20 מ"מ, קצת יותר ממטבע של שקל אחד, במקרה של צורות שונות יש לחשב אם סך כל הכתם הוא כגריס, ובמקום ספק יש לשאול חכם.

כתם על בגד לבן

ו. ראתה כתם על בגד לבן, אם הוא כגריס ועוד, טמאה. פחות מכאן, טהורה.

צירוף שתי כתמים על הבגד

ז. ראתה שני כתמים על הבגד, שיעור כל אחד מהם הוא פחות מגריס אך ביחד יש בהם יותר משיעור גריס, אם אין חיבור ביניהם, אינם מצטרפים, והיא טהורה³⁶. אם יש חיבור ביניהם, מצטרפים, והיא טמאה.

כתם כגריס ועוד שהדם פחות מגריס ועוד

ח. ראתה כתם שחלק ממנו אדום וחלק לא אדום, ושיעור הדם הוא פחות מגריס ועוד, טהורה. ולמעשה תשאל חכם מכיוון שיש בזה פרטי דינים³⁷.

³⁴ שו"ע סימן קצ סעיף ה-ו.

³⁵ שו"ע שם סעיף ח.

³⁶ שם.

³⁷ עיין חו"ד סימן קצ ביאורים ס"ק ט שמטמא אם נראה שהכל הוא כתם אחד, ובמעיל צדקה (שאלה כז) חולק ומטהר, וכן בסד"ט סקנ"ב, ועיין ט"ז סימן קצ סקמ"א, ובגליון מהרש"א שם.

כתמים על בגד צבעוני

כתם יותר מגריס

ט. ראתה כתם על בגד צבעוני, גם אם הוא קצת יותר משיעור גריס, טהורה³⁸. אמנם אם ראתה הרבה יותר משיעור גריס, דינו כוסת, ותשאל חכם.

מהו בגד צבעוני

י. בגד צבעוני הוא בגד בצבע כהה שלא רואים עליו בבירור את צבע הדם.

כתם על בגד צבעוני בהיר

יא. בגד בצבע בהיר, מחמירים שאין לזה דין של צבעוני, ויש לשאול חכם.

לבישת בגד שחור בזמן של כתמים

יב. בזמן שיודעת שיש הרבה כתמים, לא טוב שתלבש בגד שחור, כי קשה לראות את כמות הדם שעליו, ועלינו לדעת אם הדם הוא רק כתם או שזו כמות גדולה שדינה כוסת, לכן יש ללבוש בגד צבעוני כהה שאפשר לראות עליו את היקף הכתמים³⁹.

פד שחור

יג. יש פד שחור שבפנים הוא בצבע לבן, בזמן רגיל מותר ללבוש את הבגד או הפד השחור, אבל בזמן שיודעת שיש לה כתמים, נכון שלא תלבש את הפד השחור, כי קשה לדעת אם היא קבלה וסת או שזה סתם כתמים. אם כבר לבשה פד כזה בזמן של כתמים יש לקרוע אותו ולראות מה קורה בפנים, בחלק הלבן שבו. (אם יש הרבה דם לפעמים נידון כוסת, ותשאל חכם).

כתם על דבר שאינו מקבל טומאה

יותר מגריס על דבר שאינו מקבל טומאה

יד. ראתה על בגד שאינו מקבל טומאה⁴⁰, גם אם הכתם יותר משיעור גריס והבגד בצבע לבן, טהורה⁴¹. וכל זה בקצת יותר משיעור גריס, אך אם הכתם הרבה יותר משיעור גריס פעמים שדינו כוסת ותשאל חכם.

ראתה כתם לפני מחזור

טו. אמנם, גם מה שטהורה בכתם על בגד צבעוני או שאינו מקבל טומאה, אם מצאתו בזמן שהוסת אמורה להגיע, יש לחשוש שאולי זה תחילת המחזור, והרחבנו בפרטי הדינים בסוף פרק א' בדיני הוסתות.

ראיה בהרגשה

איזו הרגשה מצויה ואיזו לא

טז. אשה שמרגישה שנפתח מקורה, או שנזדעזע גופה וראתה דם, טמאה מהתורה⁴², ואף בראתה טיפת דם על בגד צבעוני ואינו מקבל טומאה. כיום לא מצויות הרגשות אלו. מה שכן יכול להיות הוא הרגשת זיבת דבר לח בתוך אותו מקום, ונחלקו האחרונים האם זו נקראת הרגשה שמטמאת מהתורה, ותשאל חכם.

³⁸ שם סעיף י.

³⁹ גם אם למעשה לא נטמא אותה, בכל מקרה ראוי לא לקיים את המצוה באותו לילה, כמו בכל מקרה שמצאה כתם.

⁴⁰ מהו בגד שאינו מקבל טומאה יש בזה פרטי דינים רבים, ותשאל חכם למעשה כשרואה דם על חומרים סינטטיים.

⁴¹ שו"ע סימן קצ סעיף י.

⁴² עיין שו"ע סימן קצ סעיף א ובנו"כ.

הרגשת רטיבות מבחוץ

יז. מצוי מאוד שמרגישה שהדם יוצא מתוך אותו מקום החוצה על הגוף, זה ודאי לא נקרא הרגשה.

ראיה על עד בדיקה

יח. ראתה דם על עד בבדיקה פנימית, טמאה, אף אם יש רק טיפת דם, ואף אם העד צבעוני ואינו מקבל טמאה, מכיוון שבדיקה פנימית מטמאה מהתורה.

ראתה דם אחר תשמיש

יט. ראתה דם מיד אחרי תשמיש טמאה מהתורה, ואין בזה את ההקלות של כתמים, וגם אם ראתה את הדם על בגד צבעוני, ואף אם זה פחות מגריס טמאה, ויש לשאול חכם בכל מקרה.

כ. לא ראו את הדם מיד אחר התשמיש, אלא הבגד היה מונח מתחתיה כמה דקות וייתכן שהדם הגיע לאחר התשמיש, יש לשאול חכם.

ראתה דם במי רגליים או בקינוח

ראתה דם במי רגליים

כא. ראתה דם על האסלה, או במים שבתוך האסלה, תשאל חכם, מכיוון שיש בזה פרטי דינים.

ראתה דם בקינוח (ניגוב) שלאחר מי רגליים

כב. ראתה דם בקינוח לאחר ממי רגליים, יש להבחין בין אם קנחה עצמה באותו מקום בלבד לאחר המי רגליים, שאז אם קנחה מיד לאחר המי רגליים טמאה מהתורה, כדין ראיה בהרגשה [לפי החוות דעת, ודבר זה אינו מצוי כל כך], לבין אם קנחה בכל האזור גם מסביב, שאז יש לדונו ככתם, אף אם קנחה מיד לאחר המי רגליים.

דם בקינוח בדבר שאינו מקבל טמאה

כג. אחר שראינו שראתה דם בניגוב בכל האזור נחשב ככתם, שיטת הסדרי טהרה שמכיון שהאשה עצמה - שמחזיקה את הנייר, מקבלת טמאה, יש בזה דיני כתמים וביותר מגריס תיאסר. אך רבים מקילים שמכיון שהנייר שמנגבת בו הוא דבר שאינו מקבל טמאה אין בזה דיני כתמים, וכן הוא בשו"ע הרב ובחתם סופר ובפרי דעה, ולמעשה יש לשאול חכם.

כיצד לנהוג בכתמים שאינם מטמאים

כד. גם כשראתה כתם שאינו מטמא אותה עדיין אין לקיים את המצווה בעשרים וארבע שעות מאז מציאת הכתם, שמא יראו דם בתשמיש ויבואו לידי תקלה.

פרק ה - הרחקות בזמן הנדה

מתי נוהגת את ההרחקות

א. בכל טמאה, נוהגים כל דיני ההרחקות. בין אם נטמאה מוסת ובין אם נטמאה מכתם, עד שתטבול⁴³.

בעונת הוסת הדין שונה ונתבאר בפרק על וסתות.

איסור הסתכלות

ב. אסור להסתכל במקומות המכוסים שבה, ויש להיזהר גם מראיה בעלמא⁴⁴.

⁴³ שו"ע סימן קצה.

⁴⁴ שו"ע שם סעיף ז.

- ג. מותר להסתכל במקומות הגלויים, אף על פי שנהנה מראיתו.
ד. מותר לאשה להסתכל במקומות המכוסין של הבעל.

איזו קירבה אסורה ואיזו מותרת

שחוק וקלות ראש

- ה. אסור לשחוק ולהקל ראש עמה בזמן טומאתה. והגדר של שחוק וקלות ראש הוא דברים שגורמים להם רצון לעשות את המעשה⁴⁵.

מתנה ודברי חיבה

- ו. מותר לתת מתנה, כל עוד זו לא מתנה מיוחדת שגורמת את הרצון לעשות את המעשה.
ז. מותר לומר דברי חיבה ולכתוב דברי חיבה (גם דברים שלא אומרים בפני אנשים אחרים), אך לא יאמר דברים שגורמים לו לעשות את המעשה. וכן מותר לשחק יחד כנ"ל.

לעמוד מתחת למטריה ולקרוא יחד בספר

- ח. מותר לעמוד יחד מתחת למטריה, וכן לקרוא בספר יחד, רק יזהרו מאוד שלא יגעו.

להריח מבושם שלה

- ט. אסור להריח בושם שעליה ועל בגדיה⁴⁶, ותזהר שלא תשים הרבה בושם.
י. מותר להריח בושם שלה כשהוא בתוך הבקבוק.

לשמוע את אשתו שרה

- יא. אסור לו לשמוע אותה שרה בזמן נדותה, ואם שרה ולא מתכוון לשמוע מותר.

נגיעה והושטת חפצים

להעביר חפץ \ תינוק מיד ליד

- יב. לא יגע בה, וכן אסור למסור חפץ מיד ליד שמא יגע בה, בין חפץ קטן ובין גדול, גם בשינוי אסור⁴⁷.
יג. תינוק שאינו נמשך לבד, אסור להעביר אותו מיד ליד, אך בתינוק שנמשך אחרי מי שמושיט לו ידיים, מותר⁴⁸.
יד. אין להיות קוואטר בזמן הטומאה⁴⁹.

כבוד הבריות בהרחקות

- טו. בכל ההרחקות, אין סברא להקל מדין כבוד הבריות, מכיוון שטומאת הנדה היא דבר נורמאלי, ואין היתר אם היא מתביישת.

להניח דברים בתיק \ עגלה שהיא סוחבת

- טז. יש להחמיר שלא לשים דברים בתיק שאחד מבני הזוג מחזיק, וכן לא לקחת דברים מהתיק.
יז. מותר להניח דברים בעגלה שהיא מובילה, וכן לקחת משם דברים.

⁴⁵ שו"ע שם סעיף א.

⁴⁶ פתח"ת שם סק"א.

⁴⁷ שו"ע סימן קצה סעיף ב ובנו"כ שם.

⁴⁸ פתח"ת סימן קצה ס"ק ג. וצריך שהתינוק יימשך בפועל כשלוקח אותו, ולא מספיק שלפעמים הוא נמשך אליו. בשעת הדחק יש להקל לקחת מברכיה או להניחו על ברכיה.

⁴⁹ אם כבר הודיעו להם בשעת הברית שהם קוואטר תמסור האשה לאדם אחר את התינוק והבעל ייקח אותו ממנו, או שתניח על השולחן והבעל ייקח משם.

להניח דברים על מיטתה

יח. מותר להניח חפץ על מיטתה אף כששוכבת עליה, ויזהר שלא יגע בה. אבל אין להניח על השמיכה שמתכסה בו בן הזוג, שהרי הוא כמו שמניח בתוך בגדו.

זריקת חפצים מידו לידה

יט. אסור לזרוק חפצים מידו לידה, ומידה לידו.
כ. מותר בשעת הצורך לזרוק חפץ לתוך תיק שמחזיקה, ולגבי להניח עיין לעיל בסעיף טז.

לגעת ולשחק עם תינוק שבידיה

כא. מותר לגעת בתינוק שבידיה, וכן לנשק ולשחק איתו, ורק יזהר לא לגעת בה.
כב. מותר לשים טיפות אוזניים לתינוק כשהיא מחזיקה אותו.

לסחוב דברים יחד

כג. כתוב בחיי אדם⁵⁰ שלא ירימו דבר ביחד, אבל דווקא דבר קטן אסור, אך דבר גדול וכבד כמו עגלה מותר לשניהם לסחוב ביחד.

לפתוח מפת שולחן

כד. אסור לפתוח מפת שולחן ביחד, מכיוון שמרגישים אחד בתזוזה של השני.

להחזיק בידיו של תינוק

כה. מותר לשני בני הזוג שיחזיקו כל אחד ביד אחרת של תינוק ההולך עמהם, ואף אם אינו יודע ללכת בלי שיתנו לו ידיים, אך למשוך ולהגביה אותו אסור.

דיני אכילה על שולחן אחד

אכילה יחד רק בשיש היכר

כו. אין לאכול על שולחן אחד, אלא אם יש היכר ביניהם⁵¹.
כז. לא צריך ששניהם ידעו מההיכר, אלא מספיק שהבעל יודע עליו.

באיזו אכילה צריך היכר

כח. אף באכילת ארעי צריך היכר, וכן בשתיית משקאות חשובים ביחד צריך היכר, אך בשתיית מים אין צריך היכר.

גובה ההיכר ביניהם

כט. ההיכר צריך להיות קצת גבוה, כמו קנקנן קערה או כוסית מיותרים, אבל לא טבעת מפתח וסכו"ם, וכן לא שעון כשהוא שטוח, אבל שעון שעומד לגובה נחשב היכר⁵².

ל. כיכר לחם שלם נחשב היכר, אך פרוסות לחם אף שלא אכלו מהם נחלקו הפוסקים אם נחשבים היכר, ובמקום צורך ניתן להקל אם הפרוסות עומדות.

לא. לבני עדות המזרח אין צורך שההיכר יהיה גבוה.

⁵⁰ הלכות פסח, כלל קל.

⁵¹ שו"ע שם סעיף ג.

⁵² דבר זה מבואר בהלכות בשר וחלב (סימן פח) ולא נזכר בהדיא בהלכות נדה (סימן קצה) לכן כשאין שום אפשרות אחרת רק בהיכר נמוך, יל"ד להקל. עוד נראה שדבר שהוא רחב באופן בולט, אף אם אינו גבוה, מהני, וצ"ע.

היכר שמשתמשים בו בסעודה

- לב. כמו כן צריך שההיכר יהיה מדבר שאינו צורך הסעודה, לדוגמא, כוס קערה או קנקן שמשתמשים בו אינו נחשב היכר. אבל כלי שאין רגילות שיהיה על השולחן, כמו קומקום, אפילו אם כן משתמשים בו בסעודה הנוכחית, נחשב היכר.
- לג. כיסא ריק ביניהם, גם כן נחשב היכר אם לא רגילים לאכול כך.

מפה מתחת לצלחת כהיכר

- לד. ניתן לשים מפה \ מפית מתחת לצלחת כהיכר ביניהם, ומועיל גם למאכלים שלא נמצאים על המפה \ המפית⁵³.

שינוי מקום קבוע

- לה. יש להם מקומות קבועים, ומשנים מקביעותם גם כן נחשב להיכר.

ילד קטן ביניהם כהיכר

- לו. ילד קטן שאינו רגיל לשבת ביניהם ועכשיו שמים אותו ביניהם, נחשב היכר.
- לז. ילד קטן שרגיל לשבת ביניהם אינו נחשב היכר. ילד גדול (מגיל 7) אפילו אם רגיל לשבת ביניהם כך שאינו נחשב היכר, אבל יכול להתיר מדיון זה שיש עוד אנשים בשולחן, כמו שיתבאר להלן.

אכילה עם אנשים נוספים בשולחן

- לח. בעל ואשה שאוכלים על שולחן אחד, ויש עוד אנשים. למהריק"ש אין צורך בהיכר. לרא"ה רק אם יש מישהו ביניהם לא צריך היכר. לרשב"א בכ"מ צריך היכר.

למעשה פוסקים כמו הרא"ה שרק אם יש עוד מישהו בין האיש לאשה לא צריך היכר, ולמקל כהמהריק"ש יש על מי לסמוך. וגם למחמירים, מספיק שעל השולחן יהיה היכר נמוך ממש.

- לט. ילד, אפילו אם רגיל לשבת ביניהם מספיק לפי הרא"ה כדי להתיר, אך רק ילד גדול (מגיל 7) ולא ילד קטן.

אכילה לא על שולחן

- מ. כשאוכלים לא על שולחן, כגון כשאוכלים סנדוויץ' על ספסל, אין צורך בהיכר⁵⁴.

אכילה משיירי מאכלה

איסור לאכול משיירי מאכלה

- מא. אסור לבעל לשתות משיירי כוס ששתתה ממנו אשתו. וכן אסור לו לאכול משיירי מאכלה של אשתו⁵⁵. גם אם הוא חותך את המקום שממנו אכלה, עדיין האוכל נחשב שיירי מאכלה.

האופנים המותרים לאכול משיירי מאכלה

- מב. יש ארבעה אופנים בהם מותר לבעל לאכול משיירי מאכלה של אשתו.
- הפסיק אדם אחר בינתיים, שהוא אכל מהשיריים לפניו⁵⁶.
 - העביר את האוכל לצלחת אחרת, ומותר אף אם החזיר אחר כך את האוכל לצלחת המקורית.
- (דווקא כשאוכל צריך את הצלחת כמו מרק אורז ועוף, אבל דברים שלא צריכים את הצלחת כגון לחמניה, לא יועיל להעביר את האוכל לצלחת אחרת, מכיוון שהאוכל לא אמור להיות על צלחת).
- אוכל את האוכל לא בפניה. יש לצאת לחדר אחר, ולא מועיל רק לסובב את הראש.

⁵³ שם ועיין בנו"כ. ואף שבדבר נמוך לא מועיל להיכר, בזה מועיל, כי עצם זה שאוכל על מפה אחת הוא היכר מספיק חזק.

⁵⁴ כמו שמבואר בשו"ע שהאיסור הוא אכילה על יחד על שולחן.

⁵⁵ שו"ע שם סעיף ד לגבי שתיה, וברמ"א סעיף ג לגבי אכילה.

⁵⁶ רמ"א סעיף ד, וע"ש בנו"כ.

יצאה מהחדר והתחיל לאכול, ואח"כ חזרה, מותר לו להמשיך לאכול⁵⁷.

- אינו יודע שאכלה מזה, מותר ואינה צריכה לומר לו.

תבשיל שטעמה ממנו

מג. טעמה מתבשיל, מותר לבעל לאכול ממנו ולא נחשב שיריים שלה.

חטיפים ופיצוחים

מד. חטיפים למיניהם ושקיות פיצוחים אינם נחשבים שיירי מאכלה, מכיוון שהדרך הוא שגם אנשים זרים אוכלים אחד מהשני, ורק יהיה בזה איסור של אכילה מאותה קערה, אך לא איסור של שיריים, ולכן כשגמרה לאכול מותר לו להמשיך לאכול אחריה.

צלחת עם כמה מינים

מה. צלחת שיש בה כמה מינים, אם אין קשר בין המינים, כמו בצלחת עם כמה מאכלים יבשים, ואכלה ממין אחד, המין השני לא נחשב שיירי מאכלה. אבל אם זה דברים שיש בהם נוזל, כגון מרק או צ'ולנט, הכל נחשב שיירי מאכלה.

לחתוך חלק מהמאכל שאכלה

מו. לחמניה קטנה, שמיועדת לבן אדם אחד, ואכלה קצת ממנה, הרי זה נחשב לשיירי מאכלה, ולא יעזור שיחתכו מזה עוד חלק.

להוסיף מים לכוס ששתתה ממנו

מז. שתתה מים מכוס, נחשב שירייה ואסור לבעל לשתות מהכוס, ולא יעזור להוסיף לזה עוד מים. אבל אם שתתה את כל הכוס אין צריך לשטוף אותה לפני שמשתמש בה.

משחת שיניים שהשתמשה בה

מח. אין איסור להשתמש במשחת שיניים שהשתמשה בה.

לאכול משיירי מאכלו של הבעל

מט. מותר לאשה לאכול משיירי מאכלו של בעלה.

שיטת בני ספרד בשיירי מאכלה

נ. לבני עדות המזרח אין איסור לאכול משיירי מאכלה, אלא רק לשתות מכוס ששתתה בו. ויש מחמירים גם בשיירי מאכלה.

אכילה מאותה קערה

איסור לאכול מאותה קערה

- נא. אין לאכול מאותה קערה ביחד, אלא ייקח מהקערה לצלחת שלו, או לשולחן לפניו⁵⁸.
- נב. לא מועיל היכר באכילה מאותה קערה. כמו כן, אף אם עוד אנשים אוכלים מאותה קערה, אסור.

⁵⁷ פתח"ת שם ס"ק ז.

⁵⁸ ומועיל אף בדברים שאינם צריכים את הקערה, בשונה מהדין של שיירי מאכלה ששם לא מועיל, כמו שיבואר להלן.

מאכלים שרגילים לאוכלם בצלחת משותפת

נג. האיסור לאכול מקערה אחת הוא רק בכלי של יחיד שממנו אוכלים שניהם. אבל כלים שמיועדים לחלוקה עבור על הסועדים, כגון מלחיה, ממרח, בקבוק שתייה, פירות מקערה מרכזית, בהם אין איסור לאכול מקערה אחת אף אם לא מניחים לפניהם⁵⁹.

שקית פיצוחים וחטיפים

נד. אכילה מאותה שקית, כגון פיצוחים או חבילת חטיפים כגון במבה וכדומה, נחשבת לאכילה מאותה קערה, אך לא נחשב לשיריה כמו שיבואר להלן.

גמרה לאכול

נה. אכלה מהקערה וגמרה לאכול. מותר לו לאכול מעתה מאותה קערה, באופן שאינו שיירי מאכלה כמבואר בהערה⁶⁰.

להעביר מצלחתה לשל

נו. מותר להעביר מהצלחת שלה לצלחת שלו ולאכול. [מדובר באוכל שצריך את הצלחת, כמו אורז, שאז אין איסור של שיריים כשמעביר לצלחת שלו. אך באוכל שאינו צריך את הצלחת יש לחלק בין מאכל אחד גדול והרבה מאכלים קטנים, שבמאכל גדול כמו תפוח, שכשאכלה ממנו קצת לא יעזור להעביר אותו לצלחת שלו כי זה עדיין יהיה שיריים, אך בהרבה מאכלים קטנים, כגון שהיו פיצוחים בצלחת שלה ואכלה מקצתן, והוא העביר לצלחת שלו את שאר הפיצוחים שלא אכלה מהם, יהיה מותר].

שליחת כוס יין

איסור לשלוח לה כוס יין

נז. אסור לבעל לשלוח לאשתו כוס של יין או של מיץ ענבים אפילו על ידי שליח, ואף שלא בפניה, ולא מועיל בזה שינוי.

שליחת כוס עם משקים אחרים.

נח. איסור שליחת הכוס הוא רק ביין כנ"ל, ואין להחמיר בשאר משקים, ואף אם הם משקאות חשובים.

ביצד יעשו בקידוש

נט. בכוס של קידוש, לאחר ששותה את הכוס יניח אותו ולא יקרב אותו אליה והיא תיקח בעצמה ותשתה.
ס. מותר למזוג מכוס הקידוש לכמה כוסות ולקרב אותם לסועדים, והיא יכולה גם כן לקחת את אחת הכוסות מכיוון שלא ייחד כוס עבורה.

עבר ושיגר לה

סא. עבר ושיגר לה כוס יין, אפילו שעבר איסור, מותר לה לשתות ממנו.

שולחת כוס יין לבעלה

סב. מותר לאשה לשגר לבעלה כוס יין כל עוד אינה מגישה בפניו, כמו שיבואר להלן.

⁵⁹ צלחת שיש בה פיצוחים, יש להסתפק האם דינה כקערה מרכזית או פרטית, ואולי יש חילוק שבקערה קטנה אסור ובגדולה מותר. ולמעשה יש להחמיר בזה שלא לאכול ביחד מאותה קערה, אבל יכולה לאכול לאחר שגמרה וכדלעיל.

⁶⁰ בהרבה מקרים עדיין יהיה אסור לו להמשיך לאכול מהקערה מדין "שיריים", והדין הזה נאמר באוכל שהוא לא שיירי מאכלה, כגון שיש פיצוחים \ חטיפים בקערה שאין על זה דין של שיריים אך יש על זה דין של אכילה מאותה קערה, כמו שנתבאר לעיל.

דינה שכיבה ושיבה על מיטת הבעל האשה

שכיבה ושיבה על מיטתה

- סג. לא ישכב על מיטה המיוחדת לה, אפילו אינו ישן ואפילו עם בגדים.⁶¹
 סד. נחלקו הפוסקים אם מותר לשבת על מיטתה, ולמעשה מחמירים, ואפילו שלא בפניה אסור.⁶²

מה מוגדר מיטתה

- סה. מיטתה היא בין המיטה הקבועה שלה, ובין כמתארחים והחליטו שזו המיטה שלה כעת.⁶³ אבל החלטה בדיבור אינה נחשבת החלטה עד שתשתמש במיטה.
 וכן כשמתארחים אצל ההורים ויש מיטות שמיוחדות לו ולה, אסור לשכב במיטתה.
 סו. דין זה אינו תלוי במקום המיטה אלא במיטה עצמה, ולכן אף אם החליף את מקום המיטות, עדיין אסור לו לישון על מיטתה, אף שהיא עומדת במקום שבו היה עד עכשיו המיטה שלו.

שכיבה ושיבה על מיטתה כשאינה בעיר

- סז. אם אינה בעיר (או שלא אמורה להגיע בזמן הקרוב) מותר לו לשבת על מיטתה.⁶⁴
 סח. יצאה לכמה ימים מהעיר, מותר אף לשכב על מיטתה.⁶⁵
 סט. ילדה ונמצאת בבית החולים לכמה ימים, אפילו אם היא בעיר זה נחשב שאינה בעיר, ומותר לשכב על מיטתה.

דיני שכיבה ושיבה על מיטת הבעל

- ע. מותר לאשה לשבת על מיטת בעלה, אפילו בפניו.
 עא. אסור לאשה לשכב על מיטת בעלה בפניו, אך שלא בפניו מותר.

כשאינ מיטות מיוחדות לבני הזוג

- עב. כשאין מיטות מיוחדות לבני הזוג, ופעם הוא ישן על המיטה הזו ופעם היא ישנה, אין בזה איסור אף בימי נידתה, אבל ראוי לייחד מיטה בשבילה ומיטה בשבילו.

החלפה בין המיטות - בזמן טהרתה

- עג. רוצים להחליף בין המיטות, יחליפו בזמן טהרה ולא בזמן טומאה.

החלפה בזמן טומאתה

- עד. לא החליפו בזמן טהרה ורוצים להחליף בזמן נידתה, ניתן להקל שיחליפו את המזרונים כך שישן במיטתה אך עם המזרון שלו.
 כמו כן, יכול הבעל לצאת מהחדר והיא תשכב במיטתו ותייחד אותה לעצמה ולאחר שהחליטו שעכשיו המיטה שהייתה שלו היא זו שמיוחדת לה, מותר לו אף לשכב במיטתה.
 וכן, אם החליט הבעל שיותר אינו ישן במיטתו, יכולה האשה לישון במיטתו ולייחד אותה לעצמה, ולאחר שהחליטה שהיא ישנה במיטתו באופן הנ"ל מותר לבעלה לשכב במיטתה.

כיסא נוח וכורסא של האשה

- עה. כסא נוח וכורסא שמיוחדים לאשה אינו נחשב למיטה המיוחדת לה.

⁶¹ כדעת הסד"ט (סימן קצה) ודלא כהב"ח והש"ך שם.

⁶² ע"ש בנו"כ.

⁶³ שו"ע שם סעיף ה, ועיין בנו"כ.

⁶⁴ עיין שם בפתח"ת ס"ק ט.

⁶⁵ עיין בפתח"ת שם.

ספה שנהפכת למיטה

עו. ספה שביום משמשת לכורסא, ובלילה אפשר לפתוח אותה למיטה ולישון עליה, והיא מיוחדת לאשה, מותר לבעל לשבת עליה כשמשתמשת ככורסא, אך לא לשכב עליה.

כרים וכסתות של בני הזוג

עז. אסור לבני הזוג להשתמש בכרים והכסתות אחד של השני בזמן טומאתה.

שכיבה על מיטה אחת

האיסור לשכב במיטה אחת

עח. אסורים לשכב על מיטה אחת, ואפילו אם יש בה שני מזרונים, ואפילו אם יש רווח בין המזרונים, אסורים, ואף אם יש תינוק ביניהם.

הפרדת המיטות

עט. יש להפריד את המיטות במרווח של חמישים ס"מ בין מיטה למיטה. ואם יש צורך אפשר להקל אף בפחות מזה וישאלו חכם.

פ. שתי מיטות שמחוברות, מותר לבעל לשכב על מיטתו אם האשה אינה במיטתה.

מיטות המחוברות על ידי קרש

פא. שתי מיטות שיש בראשן קרש שמחברן אינו נחשב כמיטה אחת, ומותר לכל אחד לשכב במיטתו אם המיטות רחוקות זו מזו.

ספסל המתנדנד

איסור לשבת על ספסל המתנדנד

פב. לא ישבו על ספסל המתנדנד, דהיינו שמרגישים אחד בתזוזתו של השני⁶⁶. אך אם אדם אחר יושב ביניהם - ואפילו ילד - מותר אפילו הספסל מתנדנד.

פג. מותר לשבת על ספה אחת גם כאשר מרגישים תזוזה על ידי ישיבתו של השני, מכיוון שזו רק תזוזה קלה. והוא הדין כשמתיישבים ברכב והרכב זז מעט אינו נחשב ספסל המתנדנד.

נסיעה לטיול ברכב

פד. נסיעה לטיול ברכב אסורה (זהו איסור נפרד בלי קשר לדין של ספסל המתנדנד)⁶⁷. ואם הוא יושב מקדימה והיא מאחורה, מותר. אם יושבים בשני כיסאות נפרדים יש להקל.

פה. כשיש עוד אנשים ברכב, מותר⁶⁸, וכן נסיעה לטיול באוטובוס מותרת.

פו. גדר טיול הוא כגון שנוסעים לפארקים, גינות, סירה בים וכדומה. אבל נסיעה לביקור קרובים וחברים או נסיעה לשמחות אינה נחשבת לטיול, וכן כל נסיעה לצורך מסוים אינה נחשבת לנסיעה לטיול⁶⁹.

פז. הליכה רגלית לטיול מותרת.

⁶⁶ רמ"א שם סעיף ה.

⁶⁷ רמ"א שם בשם תרומת הדשן.

⁶⁸ מבואר מתשובת תרומת הדשן סימן רנא ע"ש. ולגבי חפץ גדול ביניהם, כגון מזוודה, אף שבדרכי משה (יו"ד קצה) מבואר שמהני להפסיק על ידי תיבה, אך ברמ"א נזכר רק שאדם מפסיק ביניהם, ומשמע קצת שאין להקל בתיבה או מזוודה שנמצאת ביניהם, ויל"ע בזה.

⁶⁹ שם ברמ"א.

פח. לבני עדות המזרח אין נוהג איסור זה של ישיבה על ספסל המתנדנד ונסיעה לטיול⁷⁰, ויש שנוהגים בזה איסור⁷¹.

איסור מזיגת הכוס והגשת מאכל

גדר האיסור

פט. אסור לאשה להגיש לבעלה מאכל או משקה ולהניחו לפניו. כיצד תעשה, תרחיק קצת את המאכל ממנו כשמגישה לו, או שתגיש ביד שמאל.

היתר שלא בפניו

צ. איסור זה הוא בפניו (ולא מועיל אם יעצום עיניים), אך שלא בפניו אין את האיסור. ולכן כשאינו נמצא בחדר יכולה לשים את הצלחת במקומו כרגיל.

הגשת צלחת מרכזית

צא. מותר לאשה להגיש צלחת מרכזית שמיועדת לכל בני הבית ובין השאר גם לבעל.

מזיגת יין או הכנת משקאות חשובים

צב. יש מחמירים שאסור לבעל או לאשה למזוג כוס לבן הזוג. בין מזיגת יין - עירוב היין עם המים, ובין הכנת כוס קפה או מזיגת משקה חשוב אחר, אמנם, מותר למזוג אחד לשני מים⁷².

אך להלכה מותרים למזוג אחד לשני כל כוס משקה אף בפניו אם אדם אחר מגיש את הכוס, או שתרחיק ממנו את הכוס או שתגיש ביד שמאל כנ"ל.

צג. מותר לאשה למזוג מים לבעלה (וכן הבעל לאשתו), אפילו אם מגישה לו.

הכנת אוכל ונתינתו בצלחת

צד. מותר לאשה להכין לבעל מאכלים ולהכין לו צלחת, ובלבד שתגיש לו בשינוי כנ"ל.

להניח לפניו בקבוק \ קנקן

צה. מותר לאשה להניח לפניו בקבוק או קנקן, מכיוון שהוא לא שותה ישירות מהבקבוק אלא מוזג לכוס שלו ורק אז שותה.

הנחת מאכל שאינו מוכן

צו. מותר להניח לפניו מאכל או משקה שאינו מוכן, ולכן מותר להניח לפניו כוס קפה או תה בלי סוכר.

הגישו באיסור

צז. אם הגישו באיסור, אין צורך להרחיק את האוכל, אלא מותר להשתמש בו מיד.

דין הבעל בהגשת מאכלים

צח. גם הבעל אסור בכל הדינים שנאמרו לעיל.

⁷⁰ מכיוון שדין זה אינו מובא בשו"ע.

⁷¹ ע"פ הבן איש חי.

⁷² ב"ח סימן קצה, והש"ך חולק, ע"ש ובמחצית השקל.

הצעת המיטה

הצעת המיטה לפני השינה

צט. אסור לאשה להציע בפני בעלה את המיטה, ואין הבדל בין הצעת הסדינים להצעת השמיכות, וכן אין הבדל בין שמיכת חורף לשמיכת קיץ, מכיוון שבזמנינו כל הנ"ל הן מלאכות קלות ודרך חיבה⁷³.

סידור המיטות בבוקר

ק. מותר לה לסדר ולהציע את המיטות בבוקר כדי שהחדר יהיה מסודר.

היתר שלא בפניו

קא. האיסור הוא רק בפניו, אך שלא בפניו מותר, אף אם הוא יודע שהיא מסדרת לו את המיטה. אך אם הוא נמצא בחדר, אף אם מחזיר פניו או עוצם את עיניו אסור.

להכניס שמיכה לתוך הציפית

קב. מותר להכניס את השמיכה והכרית לתוך הציפית, מכיוון שכל האיסור הוא בדרך חיבה - לסדר אותם על גבי המיטה, אך להכניסם לתוך הציפית זהו דרך טורח ומותר.

לשים מזרונים על המיטה

קג. מותר לה לשים את המזרונים על גבי המיטה, מכיוון שהוא דבר של טורח ולא של חיבה.

איסור לבעל להציע המיטה

קד. כמו שלאשה אסור להציע את מיטת בעלה, כך גם לבעלה אסור להציע את מיטת אשתו.

הציעו את המיטה באיסור

קה. הציעו את המיטה באיסור אין צורך לסתור את ההצעה.

רחיצת פניו ידיו ורגליו

איסור רחיצת פניו ידיו ורגליו

קו. אסורה האשה ברחיצת פניו ידיו ורגליו של בעלה, ואפילו אם אינה נוגעת בו, ולכן אסור לה ליטול את ידיו.

הכנת מים לנטילת ידיים

קז. וכן אסורה להכין לו בפניו מים לנטילת ידיים, רחיצת פניו או רחיצה באמבטיה, אך שלא בפניו מותר.

הכנת מים לנטילה של מצווה

קח. מותר לאשה להכין לבעלה מים לנטילה של מצווה, כגון נטילת ידיים של שחרית, לסעודה או מים אחרונים. אמנם רק הכנת המים מותרת, אך לא ליטול את ידיו בפועל.

קט. בני ספרד נהגו איסור רק בשפיכת המים על ידיו, אך לא בהכנת המים לנטילה.

איסור הבעל ברחיצת פניה ידיה ורגליה

קי. אסור לבעל ברחיצת פניה ידיה ורגליה של אשתו, כמו שהיא אסורה לו, והדינים שווים כמו שנתבאר.

⁷³ כל הפעולות האלה בימינו אינן חשובות דרך עבדות.

דיני וסתות

חלק ב'

תוכן עניינים**פרק א - כללי עונת הוסת**

הוסתות וטעמים	ג
מהי עונת הוסת	ג
וסת קבועה ואינה קבועה	ג
ההבדלים בין וסת קבועה לוסת שאינה קבועה	ד
שלשה סוגי וסתות	ד
עונת אור זרוע	ד
לכתוב את זמני הוסתות	ד
הרחקות בעונת הוסת	ה
עיקר דיני ההרחקות	ה
הרחקות בעונת אור זרוע	ה
הרחקות בעונה בינונית	ה
בדיקות בעונת הוסת	ה
בדיקות בוסת קבועה	ה
בדיקות בוסת שאינה קבועה	ה
זמן הבדיקות בעונת הוסת	ה
בדיקות בעונה בינונית	ה
בדיקה בעונת אור זרוע	ו
סיכום מספר הבדיקות	ו
צורת הבדיקה	ו
בדיקות באשה שיש לה פצעים	ו
אשה שלא בדקה בעונת הוסת	ו
רחיצה ובריכה לפני בדיקה	ו
אמירה לבעל שבדקה בעונת הוסת	ו
וסתות לכתמים	ו
נאסרה מחמת כתם	ו
כתם לפני מחזור	ז
אינה יודעת אם ראתה בלילה או ביום	ז
רואה בתחילת היום	ז
רואה בתחילת הלילה	ז

פרק ב - דיני וסת החודש

חלק א' - וסת שאינה קבועה	ז
הבנת וסת החודש	ז
דוגמא לחישוב וסת החודש (שאינה קבועה):	ז
מהי וסת החודש שאינה קבועה	ח
ראתה פעמיים באותו חודש	ח

דוגמא של שתי וסתות החודש (שאינן קבועות):	ח
בדיקות בוסת החודש	ח
הרחקות בוסת החודש	ח
עקירת וסת החודש	ח
עקירת וסת החודש שאינה קבועה	ח
ראיה במעיין פתוח	ח
דוגמא לעקירת וסת החודש שאינה קבועה:	ח
ראתה בראש חודש	ט
חלק ב' - וסת קבועה	ט
כיצד קובעת וסת החודש	ט
דוגמא לקביעת וסת קבועה	ט
דיני וסת החודש קבועה	ט
עקירת וסת החודש קבועה	ט
דוגמא לעקירת וסת החודש קבועה	ט
קביעת וסת כשרואה בתאריכים שונים	י
וסת קבועה שחזרה וניעורה	י
בדיקות בוסת קבועה	י
אור זרוע בוסת החודש קבועה	י
אופנים מצויים לקביעת וסת לחומרא	י
פעמיים מעיין סגור ופעם אחת מעיין פתוח	י
ראתה שלש פעמים באותו תאריך לא ברציפות	י

פרק ג' - דיני וסת ההפלגה

חלק א - וסת הפלגה שאינה קבועה	יא
הבנת וסת ההפלגה	יא
חישוב יום ההפלגה	יא
דוגמא לוסת הפלגה שאינה קבועה:	יא
הגדרת וסת הפלגה שאינה קבועה	יא
בדיקות בוסת שאינה קבועה	יא
הרחקות בוסת הפלגה	יב
עקירת וסת ההפלגה	יב
עקירת וסת הפלגה שאינה קבועה	יב
הפלגה קצרה אינה עוקרת ארוכה (רק ארוכה עוקרת קצרה)	יב
דוגמא מעשית לוסת הפלגה קצרה וארוכה:	יב
אור זרוע בהפלגה ארוכה	יג
הפלגה ארוכה בלילה וקצרה ביום	יג
הפלגה ארוכה על ידי כדורים	יג

עקירת וסת הפלגה ארוכה	יג
חלק ב' - וסת הפלגה קבועה	יג
הגדרת וסת הפלגה קבועה	יג
דיני וסת הפלגה קבועה	יד
עקירת וסת הפלגה קבועה	יד
אור זרוע בוסת הפלגה הקבועה	יד
בדיקות בוסת הפלגה הקבועה	יד
וסת קבועה שניעורה	יד
אופנים המצויים לקביעת וסת לחומרא	יד
פעמיים מעיין סגור ואחד פתוח	יד
שלש ראיות לא רצופות בהפלגה שווה	טו

פרק ד' - עונת אור זרוע

הגדרת עונת אור זרוע	טו
חובת הפרישה בעונת אור זרוע	טו
באיזה וסת נאמרה עונת אור זרוע	טו
ליל טבילה \ צורך מיוחד בעונת אור זרוע	טו

פרק ה' - דיני עונה בינונית

הבנת עונה בינונית	טו
זמן האיסור בעונה בינונית	טז
יום השלושים בעונה	טז
יום השלושים בעונה שלא ראתה בה (שיטת ה"פלות")	טז
יום השלושים ואחת (שיטת ה"חוות דעת")	טז
אור זרוע בעונה בינונית	טז
דוגמא לחישוב חודש מלא וחסר בעונה בינונית	יז
בדיקות בעונה בינונית	יז
הרחקות לעונה בינונית	יז
עונה בינונית לעונה בינונית	יז
רואה תמיד לאחר יותר מל' יום	יז
הפלגה כשיש וסת קבועה ליותר משלושים ימים	יח
הפלגה כשיש וסת קבועה לפחות משלושים ימים	יח
יש לה וסת החודש קבועה	יח

פרק ו' - וסת שעל ידי כדורים		דיני מעוברת בוסתות		וסת הקפיצות קבועה	
ממתי חוששת שתראה לאחר הפסקת הכדורים		וסת קבועה במעוברת		עקירת וסת הקפיצות	
עונת הוסת שנוצרה לאחר הפסקת הכדורים		וסת שאינה קבועה במעוברת		וסת הדילוג	
לחשוש לעונת הוסת תוך כדי לקיחת כדורים		דיני מפתל		הבנת וסת הדילוג	
עונת החודש וההפלה שנעקרו על ידי הכדורים		הפלה לפני ארבעים יום		וסת הדילוג למפרע	
פרק ז' - ליל טבילה בעונת הוסת		הפלה לאחר ארבעים יום		ראתה רק שלש ראיות	
בוסת החודש או בוסת ההפלה		דיני יולדת - מניקה		וסת הדילוג בהפלה	
בעונה בינונית		וסת שאינה קבועה מלפני ההריון		ראתה רק שלש הפלגות	
פרק ח' - מועדים בשנה שאסורים גם שלא בשעת וסתה		וסת קבועה מלפני ההריון		וסת הסירוג	
יום כיפור		כמה זמן נקראת מניקה		הבנת וסת הסירוג ודינה	
תשעה באב		וסתות במניקה		וסת השבוע	
ימים נוספים שאין לשמש מיטתו		קביעת וסת במניקה		הבנת וסת השבוע	
פרק ט' - דיני וסתות במעוברת ובמינקת		פרק י' - וסתות נוספות המצויות לפעמים		דיני וסת השבוע	
וסת הגוף		כא		ראיה בשתי הפלגות של 29 ימים	
הגדרת וסת הגוף		וסת המבוכה		ימי המבוכה	
קביעת וסת הגוף		הבנת ימי המבוכה		דיני ימי המבוכה	
ראיית דם זמן מה לאחר המיחוש		בכמה זמן נקבעים ימי המבוכה		חשש לשאר וסתות בימי המבוכה	
עקירת וסת הגוף		ימי המבוכה לבני עדות המזרח		וסת הקפיצות	
בדיקה בוסת הגוף		וסת הקפיצות שאינה קבועה		וסת הקפיצות קבועה	

פרק א - כללי עונת הוסת

הוסתות וטעמים

מהי עונת הוסת

א. בזמן שהאשה עלולה לראות דם מחמת כל מיני סיבות שגורמות לכך, יש לפרוש ממנה שמא תראה, וזוהי עונת הוסת. לקמן יתבארו הסיבות השכיחות שמחמתן עלולה לראות דם וחוששת להם.

וסת קבועה ואינה קבועה

- ישנה וסת קבועה וישנה וסת שאינה קבועה, וסת קבועה פירושה שהאשה הוחזקה לראות בזמן מסוים במשך שלש פעמים רצופות, ודינה לחשוש שתראה באותו זמן, פרטי דינים נוספים יבוארו בהמשך.
- וסת שאינה קבועה פירושה שהאשה לא הוחזקה במשך שלש פעמים לראות בזמן מסוים, אלא ראתה רק פעם אחת או פעמיים באותו זמן, ודינה הוא שתחשוש לפעם הבאה שמא תראה באותו זמן. (פרטי הדינים יבוארו במקומם).

ההבדלים בין וסת קבועה לוסת שאינה קבועה

- ד. וסת קבועה נעקרת רק לאחר שלש פעמים רצופות שלא ראתה בה. ווסת שאינה קבועה נעקרת לאחר פעם אחת שלא ראתה בה.
- ה. כאשר יש לאשה וסת קבועה אינה חוששת לוסתות אחרות שהיו לה לפני כן.
- ו. לעניין עונה בינונית - **בוסת קבועה:**
- אם** הוסת הקבועה היא של יותר משלושים ימים אינה חוששת לעונה בינונית (אלא אם כן ראתה אחר כך בתאריך אחר).
- ואם** הוסת הקבועה היא של פחות משלושים ימים, ועברה הוסת הקבועה ולא ראתה בה חוששת לעונה בינונית (אך רק ליום השלושים באותה עונה שראתה בה).
- ובוסת שאינה קבועה:** תמיד חוששת לעונה בינונית ולוסתות אחרות שלא נעקרו.
- ז. בוסת קבועה עליה לבדוק פעמיים באותה עונה, ובוסת שאינה קבועה בודקת פעם אחת.
- ח. בוסת קבועה אסורה לבעלה עד שתבדוק, ובוסת שאינה קבועה אע"פ שצריכה לבדוק, אם עברה הוסת ולא בדקה מותרת לבעלה.

שלשה סוגי וסתות

- ט. ישנם כמה וכמה סוגי וסתות. והם, וסת החודש, וסת הפלגה, וסת השבוע, וסת הדילוג, וסת הסירוג וסת הקפיצות, וסת הגוף, ימי המבוכה. אמנם אנו נעסוק בעיקר בשלש הוסתות המצויות, וסת החודש, וסת ההפלגה, ועונה בינונית. לכל וסת הגדרה והלכות משלה, נגדיר בקצרה את הוסתות ונבארם בהמשך.
- **וסת החודש** - אשה שראתה בתאריך מסוים בחודש בעונה מסוימת (היום מתחלק לשתי עונות, יום, ולילה) אסורה בחודש הבא (חודש עברי) באותה עונה בתאריך שראתה בו¹.
 - **וסת ההפלגה** - ראתה פעם אחת, ולאחר זמן ראתה שוב פעם, חוששת שתראה בפעם הבאה לאחר אותו מספר ימים שעברו בין הראיה הראשונה לשניה².
 - לדוגמא, אם עברו 28 ימים בין הראיה הראשונה לשניה, לאחר 28 ימים מהראיה השניה חוששת שתראה ראיה שלישית. (יום הראיה עולה לכאן ולכאן, דהיינו, הוא נספר ליום האחרון של ההפלגה מהראיה הקודמת, וליום הראשון של ההפלגה הבאה).
 - **עונה בינונית** - בכל ראיה חוששת שתראה שוב ביום השלושים שלאחר מכן באותה עונה, וכן ביום השלושים ואחת (ויבואר להלן)³.
 - אף** שמעיקר הדין חוששת ביום השלושים רק באותה עונה שראתה בה, כתב הפלתי שתחשוש בכל אותו היום אף בעונה שלא ראתה בה, ויתבאר דין זה להלן בפרק ה'.

עונת אור זרוע

- י. עונת אור זרוע, משמעותה שבוסת החודש וההפלגה, תפרוש מבעלה עונה אחת קודם לעונה שראתה בה, שמא התשמיש יקדים את הוסת בעונה אחת, ובהמשך יבוארו פרטי הדינים לעונה זו.

לכתוב את זמני הוסתות

- יא. יש לאשה להזהר לכתוב תמיד את יום ראייתה בשבוע ובחודש ועד מתי היא ראתה, וכן את מספר ימי ההפלגה⁴,

¹ שו"ע סימן קפט סעיף ו.

² שו"ע סימן קפט סעיף ב.

³ שו"ע סימן קפט סעיף א.

⁴ עיין בחכמ"א סימן קיב סעיף מ.

הרחקות בעונת הוסת

עיקר דיני ההרחקות

- יב. מעיקר הדין בעונת הוסת אסורים בתשמיש המטה, ומותרים בחיבוק ונישוק⁵, אך המחמיר תבוא עליו ברכה⁶.
 יג. למעשה לכתחילה מחמירים בחיבוק ונישוק. נגיעה של חיבה דינה כחיבוק ונישוק.

הרחקות בעונת אור זרוע

- יד. בעונת אור זרוע אין איסור חיבוק ונישוק, אלא אסורים רק בתשמיש המטה.

הרחקות בעונה בינונית

- טו. ביום השלושים (עונה בינונית) דין חיבוק ונישוק הוא כמו שנתבאר בסעיף יב.
 אמנם, ביום השלושים בעונה שלא ראתה בה, שמחמירים לחשוש כשיטת הפלתי, וכן ביום השלושים ואחת שחוששים לשיטת החו"ד, יש להקל בחיבוק ונישוק⁷.
 טז. לבני עדות המזרח מותר חיבוק ונישוק בעונת הוסת⁸, ויש מחמירים בזה.
 יז. באופנים שנתבארו להתיר חיבוק ונישוק הוא רק באופן שלא יבוא לידי מכשול של הוצאת זרע לבטלה.
 יח. נגיעות טכניות ושאר ההרחקות כגון לאכול על אותו שולחן, מותר⁹.
 יט. יש להחמיר לא לישון באותה מיטה ביום הוסת¹⁰. ובשתי מיטות אם יש קצת הפסק ביניהם מותר.

בדיקות בעונת הוסת

בדיקות בוסת קבועה

- כ. בוסת קבועה לכתחילה יש לבדוק פעמיים בעונת הוסת¹¹.

בדיקות בוסת שאינה קבועה

- כא. בוסת שאינה קבועה מספיקה בדיקה אחת, בדרך כלל עונת החודש ועונת ההפלגה היא וסת שאינה קבועה ותבדוק פעם אחת בסוף העונה¹².

זמן הבדיקות בעונת הוסת

- כב. בוסת קבועה יש לבדוק פעמיים, פעם אחת בבוקר ופעם אחת בערב, ובוסת שאינה קבועה שבודקת פעם אחת, לכתחילה יש לעשותה בסוף העונה¹³.

בדיקות בעונה בינונית

- כג. עונה בינונית דינה כוסת קבועה ויש לבדוק פעמיים ביום הל' באותה עונה שראתה בה.

⁵ סימן קפד סעיף ב.

⁶ ש"ך שם סק"ו.

⁷ הטעם בדינים אלו הוא מכיוון שעונת או"ז היא חומרא, וחו"נ זה ג"כ חומרא, ולא מחמירים שתי חומרות. וכן הוא בעונת הפלתי והחו"ד.

⁸ כדעת השו"ע סימן קפד' סעיף ב.

⁹ פשוט מדברי הנו"כ על השו"ע שם.

¹⁰ שו"ע הרב סימן קפד סק"ה.

¹¹ בשו"ע בסימן קפד סעיף ט כתוב שבודקת בעונת הוסת. ובתוספתא בנדה פרק ט הלכה ב כתוב שבודקת פעמיים, ולכן להלכה בוסת קבועה ובעונה בינונית (ל' בעונה) תבדוק פעמיים, ובוסת שאינה קבועה תבדוק פעם אחת.

¹² שו"ע שם.

¹³ לוודא שלא ראתה בעונת הווסת. בשונה משבעה נקיים שהבדיקה נועדה להחזיקה בטהרה ואז בודקת בתחילת היום.

לפי שיטת הפלתי (יתבאר להלן בפרק ה) שעונה בינונית היא בעצם שתי עונות, בעונה הנוספת תבדוק פעם אחת.

כד. ביום הלא' שמחמירים לנהוג בו עונת הוסת כפי שיטת החוות דעת (יתבאר להלן בפרק ה) תבדוק פעם אחת בכל עונה ביום הלא'.

בדיקה בעונת אור זרוע

כה. בעונת אור זרוע של וסת החודש וההפלגה יש רק חובת פרישה, אך אין חובת בדיקה.

סיכום מספר הבדיקות

כו. סך הכל בודקת בעונה בינונית 5 בדיקות. 2 בל' באותה עונה שראתה בה. 1 בעונה שלא ראתה בה, ו2 בעונת הלא' בלילה וביום.

צורת הבדיקה

כז. על האשה לבדוק עצמה באותו מקום היטב, בחורין ובסדקים כדרך שבודקת בשבעה נקיים¹⁴.

בדיקות באשה שיש לה פצעים

כח. אשה שיש לה חשש לפצעים תשאל חכם כיצד לעשות הבדיקות.

(אשה שיודעת שיש לה פצעים תשאל חכם למעשה, מכיוון שבעונה בינונית אי אפשר לתלות בפצע, ולכן אשה שעלולה לראות מפצע עדיף שלא לבדוק לבד, כי אולי תראה דם ויקשה להתיר אותה, ולכן באופן כזה עדיף שתלך לבודקת).

אשה שלא בדקה בעונת הוסת

כט. אשה שלא בדקה בעונת הוסת, אם הוסת אינה קבועה, כמו עונת החודש וההפלגה שבדרך כלל כיום אינם קבועות, טהורה, ולא תבדוק שוב¹⁵.

ל. ובוסת קבועה, וכן בעונה בינונית [יום השלושים בעונה שראתה בה] שדינה כוסת קבועה, הרי היא אסורה על בעלה עד שתבדוק¹⁶.

רחיצה ובריכה לפני בדיקה

לא. מותר לכתחילה לעשות מקלחת בעונת הוסת, ומעיקר הדין מותר אף לשבת באמבטיה. אך יש שכתבו להחמיר שלא תכניס מים לאותו מקום, ולא תשב באמבטיה או תכנס לבריכה. ואם ישבה באמבטיה, נכנסה לבריכה, או הכניסה מים לאותו מקום, תחכה חמש דקות ואז תבדוק.

אמירה לבעל שבדקה בעונת הוסת

לב. מכיוון שעונה בינונית דינה כוסת קבועה, יש אומרים¹⁷ שצריכה לומר לבעלה בפירוש שהיא בדקה כדי שיוכל לנהוג עמה בהיתר. אך להלכה אין צריכה שתאמר לו בפירוש, אלא כל שנראה שבדקה די בכך.

וסתות לכתמים

נאסרה מחמת כתם

לג. אשה שראתה כתם ונאסרה מחמתו, אינה מונה וסת ליום שנאסרה, מכיוון שאין דין וסתות לכתמים.

¹⁴ חו"ד סימן קפד ביאורים ס"ק יב'.

¹⁵ שו"ע שם.

¹⁶ שו"ע שם.

¹⁷ חו"ד סימן קפד ס"ק יד.

לד. ראתה על העד, כגון שעשתה בדיקה ומצאה בה דם, יש בזה כמה פרטי דינים, ותשאל חכם האם עליה לחשוש לוסתות מיום מציאת הדם בעד.

כתם לפני מחזור

לה. אשה שרגילה לראות כתמים לפני המחזור, דנה את הכתמים כחלק מהמחזור הן לעניין שנאסרת מחמתן (אם אכן הגיע המחזור אחר כך, ובינתיים תנהג איסור מספק), והן לעניין קביעת הוסת. אך אם אינה רגילה לראות כתם לפני המחזור, גם אם באופן חד פעמי ראתה כתם לפני המחזור, לכתמים אלו אין דין של מחזור, ואינה נאסרת מזמן הכתם (אך לא יקיימו את המצווה כמו בכל פעם שרואה כתם, ומותרים בחיבוק ונישוק), וכן לא סופרת את הוסת מהיום של הכתם, אלא מהמחזור. לו. אמנם, יש מצבים שיש לאשה כתם ומיד אח"כ עוד כתם שרואים שזה תחילה של מחזור, ובכזה מקרה גם אם לא רגילה לראות כתמים לפני מחזור, נדון את הכתמים האלה כתחילה של מחזור, (כמובן, אם בסוף הגיע המחזור), ומכיוון שיש בזה הרבה פרטי דינים, תשאל חכם.

אינה יודעת אם ראתה בלילה או ביום

רואה בתחילת היום

לז. מצוי שאשה כמה בבוקר ורואה דם, ואינה יודעת אם הדם הגיע מהלילה או מהיום, חישוב הוסת יהיה לפי הזמן שמוצאת את הדם - ביום¹⁸.

רואה בתחילת הלילה

לח. וכן במקרה הפוך, ראתה בתחילת הלילה, ולא יודעת אם הראיה התחילה בלילה או ביום, תולה שהתחילה לראות בשעת המציאה - בלילה¹⁹.

פרק ב - דיני וסת החודש

חלק א' - וסת שאינה קבועה

הבנת וסת החודש

א. אשה שראתה ביום מסוים בחודש, יש סבירות שמה שגרם לראיה שלה הוא התאריך בחודש, ולכן בחודש הבא תחשוש לאותו תאריך, שמא תראה בו. חוששת רק לאותה עונה שראתה בה²⁰, דהיינו, אם ראתה ביום, תחשוש לתאריך הזה בחודש הבא ביום, ואם ראתה בלילה תחשוש בלילה²¹.

דוגמא לחישוב וסת החודש (שאינה קבועה):

ב. ראתה בח' ניסן ביום, תחשוש חודש הבא לח' אייר ביום, כי אולי בתאריך הזה ובעונה הזו תראה שוב.

¹⁸ עיין בשו"ע סימן קפד סעיף ד ובנו"כ שם.

¹⁹ שו"ע סי"ק יג שם.

²⁰ שו"ע סימן קפד סעיף ב.

²¹ הגדרת היום והלילה נקבע לפי נץ החמה ולפי השקיעה (חוו"ד).

ג. (מלבד זאת תחשוש עונה אחת קודמת דהיינו בח' אייר בלילה מדין עונת אור זרוע, ודינה יתבאר לקמן, וכן עליה לחשוש לוסת ההפלגה ולעונה בינונית שדינם יתבאר לקמן).

מהי וסת החודש שאינה קבועה

ד. ראתה רק פעם אחת או פעמיים בתאריך אחד, חוששת רק בחודש הבא לאותו תאריך שמא תראה בו, וזו וסת שאינה קבועה²².

ראתה פעמיים באותו חודש

ה. אשה שראתה בשני תאריכים באותו חודש, חוששת לשני התאריכים בחודש שלאחריו²³.

דוגמא של שתי וסתות החודש (שאינן קבועות):

ו. ראתה בחודש אדר בתאריך ב' בחודש ביום. ואחר כך ראתה בתאריך כט' אדר ביום, הרי עליה לחשוש בחודש ניסן לשני התאריכים, ב' בחודש ביום וכת' בחודש ביום.

בדיקות בוסת החודש

ז. בוסת החודש עליה לבדוק עצמה פעם אחת בסוף אותה עונה שראתה בה לוודא שאינה רואה כעת.
ח. לא בדקה מותרת לבעלה כדין כל מי ששכחה מלבדוק בוסת שאינה קבועה. (בשונה משכחה מלבדוק בוסת קבועה שאסורה לבעלה עד שתבדוק).

הרחקות בוסת החודש

ט. ראה לעיל בפרק א' דיני הרחקות בעונת הוסת.

עקירת וסת החודש

עקירת וסת החודש שאינה קבועה

י. כדי לעקור וסת החודש שאינה קבועה, צריך שיגיע התאריך הנ"ל שראתה בו פעם אחת, ולא תראה בו שוב.

ראיה במעיין פתוח

יא. ראתה בה' שבט, ובחודש אדר ראתה מא' אדר עד ו' באדר, מחמירים לחשוש שה' לא נעקר, אפילו שלא התחילה לראות בו. הסיבה היא מכיוון שסוף סוף ה' באדר לא היה תאריך נקי מדם. ולכן, תחשוש לא' באדר מכיוון שזה התאריך שראתה בו, ולה' באדר מכיוון שעדיין לא נעקר.

בני עדות המזרח אינם חוששים לדין זה, ולשיטתם מכיוון שלא התחילה לראות באותו יום, הרי הוא נעקר²⁴.

דוגמא לעקירת וסת החודש שאינה קבועה:

יב. ראתה בכ' בחודש סיון בעונת היום. צריכה לחשוש לכ' בחודש תמוז בעונת היום, אולי תראה בו, מדין וסת החודש שאינה קבועה. הגיע כ' תמוז ולא ראתה בו, הרי נעקר התאריך הזה ולא חוששת לו שוב.
ראתה אח"כ בכה' תמוז בלילה. חוששת לכה' אב בלילה אולי תראה בו, אם יבוא התאריך ולא תראה בו, נעקרה הוסת ואין לחשוש לה שוב. אך אם ראתה בחודש אב בתאריך כג' בחודש, הרי כה' לא נעקר עדיין, וצריכה לחשוש בחודש אלול לכג' בחודש מדין וסת החודש האחרונה, ולכה' בחודש מדין וסת החודש של חודש תמוז שעדיין לא נעקרה.

²² שו"ע סימן קפט סעיף ב.

²³ שו"ע סימן קפט סעיף יג בהגה.

²⁴ עיין שו"ע הרב סימן קפט ס"ק לח' ומג', וע"ש שהביא דעת הבית יוסף וחלק על זה.

ראתה בראש חודש

יג. אשה שראתה בל' בחודש, וחודש לאחר מכן אין תאריך ל' בחודש מכיון שהוא חודש חסר, בחודש לאחר שראתה חוששת רק לעונה בינונית ולא לוסת החודש, כי אין את התאריך ל' בחודש. (ואינה צריכה לחשוש ל-א' בחודש מדין ראש חודש) ולאחר חודשיים עליה לחשוש לתאריך ל' כשיגיע²⁵.

חלק ב' - וסת קבועה**כיצד קובעת וסת החודש**

א. אשה שראתה שלש פעמים ברציפות באותו תאריך ובאותה עונה, הרי קבעה לה וסת לאותו תאריך שראתה בו. זו וסת קבועה²⁶, וצריכה לחשוש מכאן ולהבא לאותו יום שמא תראה בו. אמנם אם הראיה לא הייתה באותה עונה, אפילו אם הייתה באותו תאריך לא קבעה וסת.

דוגמא לקביעת וסת קבועה

ב. ראתה פעם אחת בח' אייר בלילה ופעם שנייה בח' סיוון בלילה, ושלישית בח' תמוז בלילה, קבעה לה וסת לתאריך ח' בחודש בלילה. אך אם הראיה השלישית הייתה בתאריך ח' תמוז ביום, לא קבעה וסת. [במקרה הפוך, שראתה בח' אייר ביום, ח' סיוון ביום, ח' תמוז בלילה, אמנם לא קבעה וסת לגמרי מכיוון שהראיה השלישית הייתה בלילה, אבל קבעה וסת לחומרא מהדין של פעמיים מעיין סגור ופעם אחת מעיין פתוח, שכן ראתה פעמיים בח' ביום ופעם שלישית בח' בלילה כך שהח' ביום הוא פעם שלישית במעיין פתוח וקבעה וסת לחומרא, וכלעיל בסעיף יג].

דיני וסת החודש קבועה

ג. מעתה והלאה עליה לחשוש לתאריך ח' בחודש, ואפילו אם לא ראתה בו, [עד שתעקור אותו ויתבאר להלן].
ד. כאשר קובעת וסת אינה צריכה לחשוש לשום תאריך אחר, כל עוד לא ראתה בתאריך אחר, אך אם ראתה בתאריך אחר, חוששת לתאריך הראשון מדין וסת קבועה שעדיין לא נעקרה, ולתאריך החדש כדין וסת שאינה קבועה.

עקירת וסת החודש קבועה

ה. כדי לעקור וסת קבועה צריך שיבוא אותו תאריך במשך שלשה חודשים ברציפות ולא תראה בו, כך תיעקר הוסת הקבועה, ושוב אינה חוששת לו, בינתיים תחשוש גם לראיות האמצעיות (שלא נעקרו) מדין וסת שאינה קבועה, וכן לעונת ההפלגה, אך לעונה בינונית לא תחשוש אלא רק לאחר שנעקרה הוסת הקבועה.

דוגמא לעקירת וסת החודש קבועה

ו. קבעה וסת בתאריך ז' ניסן ביום, וראתה אחר כך ב-ט' סיון ביום, תחשוש עדיין ל-ז' בחודש ביום שלא נעקר מדין וסת קבועה, ולט' בחודש ביום מדין וסת שאינה קבועה. ראתה אחר כך ב-יא' תמוז, תאריך ז' בחודש אינו נעקר עדיין כי לא עברו שלש פעמים שלא ראתה בו, אך תאריך ט' בחודש נעקר מדין וסת שאינה קבועה שהגיע ולא ראתה בו, וכעת תחוש לז' בחודש ול-יא' בחודש. ראתה אח"כ בתאריך טו' אב, הרי תאריך ז' בחודש נעקר מכיוון שעברו שלש תאריכים של ז' בחודש שלא ראתה בהם, וכן תאריך יא' בחודש נעקר מדין וסת שאינה קבועה שהגיע פעם אחת ולא ראתה בו. ותחשוש רק לתאריך טו' אלול כדין וסת שאינה קבועה. (כל הנ"ל נאמר בוסת החודש, אך כמובן שמלבד הנ"ל צריכה לחשוש לוסת ההפלגה לפי דיני וסת ההפלגה, ולעונה בינונית חוששת רק לאחר שנעקרה הוסת הקבועה).

²⁵ ב"ח סימן קפט.

²⁶ שו"ע סימן קפט סעיף ו.

קביעת וסת כשרואה בתאריכים שונים

ז. יתכן שאשה תקבע וסת אפילו שרואה ראיות גם בין התאריכים של קביעת הוסת. לדוגמא, ראתה בג' בחודש אדר, ובכ' בחודש אדר, ושוב בג' בחודש ניסן, וביח' בחודש ניסן, ושוב בג' בחודש אייר, הרי קבעה וסת לג' בחודש. ואע"פ שראתה עוד ראיות באמצע, מכיוון שבכל פעם שהגיע ג' בחודש ראתה בו, הרי קבעה וסת.

וסת קבועה שחזרה וניעורה

ח. הייתה לה וסת קבועה לתאריך מסוים, והוסת נעקרה, ואחר כך חזרה וראתה באותו תאריך, חזר הוסת למקומו.
ט. לדוגמא, הייתה לה וסת קבועה ביד' בחודש, ועקרתו על ידי ששלושה חודשים עבר תאריך יד' בחודש ולא ראתה בו, אך לא קבעה עדין וסת אחרת, ובחודש הרביעי או החמישי חזרה וראתה באותו תאריך, חזר הוסת למקומו וחוששת לו כמו בוסת קבוע.

בדיקות בוסת קבועה

י. בוסת קבועה עליה לבדוק פעמיים באותה עונה שראתה בה, בשונה מוסת שאינה קבועה שעליה לבדוק רק פעם אחת באותה עונה שראתה בה.
יא. שכחה מלבדוק, אסורה לבעלה עד שתבדוק. ראה עוד בפרק א' בדיני הבדיקות בעונת הוסת.

אור זרוע בוסת החודש קבועה

יב. גם בוסת קבועה עליה לחשוש לעונת אור זרוע, דהיינו עונה אחת קודם לוסת יש דין פרישה מתשמיש, אך לא מחיבוק ונישוק וגם אין חובת בדיקה.

אופנים מצויים לקביעת וסת לחומרא

פעמיים מעיין סגור ופעם אחת מעיין פתוח

א. ראתה פעמיים באותו תאריך ובאותה עונה, לדוגמא, ראתה בליל ה' שבט ובליל ה' אדר. ובניסן ראתה בג' ניסן, זהו "פעמיים ממעיין סתום ופעם אחת ממעיין פתוח". הדין הוא שקובעת וסת לחומרא, וצריכה ג' פעמים כדי לעקור אותו. אך אינו מועיל כדין וסת קבועה שלא תחשוש לוסתות אחרות, מכיוון שזו וסת קבועה רק לחומרא²⁷.
וסת הקבועה לחומרא אינה נעקרת גם כאשר האשה יולדת, כדין כל וסת קבועה.

אמנם, בפעם אחת ממעיין סתום ושתיים ממעיין פתוח לא חוששים לוסת קבועה. לדוגמא ראתה, בה', ושני חודשים לאחר מכן ראתה מא' עד ו', התאריך ה' בחודש לא נקבע, אך צריכה לחשוש לו מדין וסת שאינה קבועה שעדיין לא נעקרה כמבואר בסעיף הקודם.

ראתה שלש פעמים באותו תאריך לא ברציפות

ב. ראתה בטו' בחודש ובחודשים הבאים ראתה כמה ימים קודם, כך שהוסת לא נעקרה, ושוב ראתה בטו' בחודש, כך שבסופו של דבר ראתה ג' פעמים בטו' בחודש. נמצא שיום טו' לא נעקר לעולם מכיוון שגם כשלא ראתה בו ראתה ימים ספורים לפניו והמשיך הדם בזמן הוסת, כך שלא נעקר. ובמצטרף הרי ראתה ג' פעמים בטו' ממש. הדין בזה הוא שחוששת לטו' כוסת קבועה לחומרא²⁸.

²⁷ גמ' לט: וטור סימן קפט בשם הראב"ד והרמב"ן.

²⁸ חו"ד קפד ס"ק ד.

פרק ג' - דיני וסת ההפלגה

חלק א - וסת הפלגה שאינה קבועה

הבנת וסת ההפלגה

א. וסת ההפלגה פירושה שיש סבירות שאשה רואה כל זמן קצוב. לדוגמא, אם אשה רואה בהפרשים של 28 ימים, יש סבירות לומר שהפעם הבאה שתראה יהיה לאחר 28 ימים.

חישוב יום ההפלגה

ב. חישוב וסת ההפלגה כולל גם את היום שהתחילה לראות בו בוסת הראשונה - שהוא היום הראשון, וגם את יום הוסת השניה, שמשלים את ההפלגה, והוא היום האחרון ליצירת הוסת. לדוגמא, הפלגה של 28 ימים היום שהתחילה לראות בו בפעם הראשונה הוא היום ה-1 והיום שהתחילה לראות בו בהפלגה השניה הוא היום ה-28. כמו כן בחישוב חשש ההפלגה יש לחשב את יום הראיה (השני) פעמיים, מצד אחד הוא היום האחרון של קביעת ההפלגה הקודמת, דהיינו היום ה-28. והוא גם היום ה-1 של חשש ההפלגה הנוכחי ותמנה 28 ימים כולל יום הראיה השני, וביום האחרון שהוא היום ה-28 תחשוש להפלגה. במידה שהראיה הראשונה הייתה ביום והשנייה בלילה או הפוך, ביום הוסת תחשוש בעונה של הראיה השניה, דהיינו, אם הראיה השניה הייתה בלילה תחשוש בלילה, ואם הראיה השניה הייתה ביום, תחשוש ביום.

דוגמא לוסת הפלגה שאינה קבועה:

• ראתה בליל י' בחודש תשרי (חודש מלא), וחודש אח"כ ראתה בליל ח' חשוון, י' תשרי הוא היום הראשון, ח' חשוון הוא היום העשרים ותשעה, א"כ חוששת מעתה להפלגה של 29 ימים. וצריכה לחשב 29 ימים מח' חשוון (חודש חסר) - שהוא היום הראשון עד ז' כסלו, שהוא היום ה-29. ותחשוש אם כן לליל ז' כסלו²⁹. מלבד זאת, יש לחשוש בעונה אחת קודם, דהיינו לו' כסלו ביום, לעונת אור זרוע, וכמו שיתבאר להלן.

הגדרת וסת הפלגה שאינה קבועה

ג. אשה שאין לה וסת קבועה, היא אשה שלא רואה באופן שווה בין ראיה לראיה במשך שלשה ראיות רצופות, ודינה הוא שחוששת כל פעם לזמן שבין הראיה האחרונה לזו שלפניה כדין וסת ההפלגה שאינה קבועה³¹. לדוגמא, אם בין הפעם הראשונה שראתה לפעם השנייה עברו 25 ימים, לאחר 25 ימים חוששת שמא תראה. (אם בסוף לא ראתה לאחר 25 ימים אלא לאחר 28 ימים, בפעם הבאה חוששת שתראה רק לאחר 28 ימים). וכן הלאה, כל עוד הוסת אינה קבועה (דהיינו שלא ראתה בהפרשים שווים 3 פעמים) ההפלגה הקודמת תעקר, ותחשוש רק להפלגה החדשה, האחרונה שנקבעה. אמנם, אם ההפלגה הראשונה ארוכה והשנייה קצרה, תחשוש לשתי ההפלגות כמו שיתבאר לקמן.

בדיקות בוסת שאינה קבועה

ד. בוסת הפלגה שאינה קבועה בודקת פעם אחת בסוף העונה שראתה בה.
ה. שכחה לבדוק ועברה הוסת, מותרת לבעלה כדין כל מי ששכחה לבדוק בוסת שאינה קבועה.

²⁹ יש לשים לב שבחודש חסר מחשבים בתאריך ההפלגה יום אחד פחות מחודש מלא. והכלל הוא שמכיוון שאנו מחשבים גם את יום הראיה וגם את יום הוסת, א"כ הדרך לחשב בחודש חסר היא ששלושים יום קדימה הוא אותו תאריך כמו החודש הקודם. לדוגמא, ח' חשוון (חסר) בהפלגה של שלושים יהיה ח' כסלו. ובחודש מלא, שלושים יום קדימה יהיה יום אחד לפני התאריך, לדוגמא ח' תשרי (מלא) בהפלגה של שלושים יהיה ז' חשוון.

³⁰ אם הראיה הראשונה של חודש תשרי הייתה בלילה, והשנייה של חודש חשוון הייתה ביום, תחשוש בחודש כסלו ביום כדין הראיה השנייה.

³¹ שו"ע סימן קפט סעיף ב, יג.

הרחקות בוסת הפלגה

ו. ראה לעיל בפרק א' דיני הרחקות בעונת הוסת.

עקירת וסת ההפלגה

עקירת וסת הפלגה שאינה קבועה

ז. כיצד עוקרת את הוסת ההפלגה. בוסת שאינה קבועה, כשהגיע אותו יום שאמורה לראות בו ולא ראתה, הרי עקרה את הוסת³².

לדוגמא, ראתה בהפלגה של 25 יום, בחודש הבא חוששת לאחר 25 ימים שמא תראה. אם לא ראתה באותו יום, הרי נעקרה וסת ההפלגה הקודמת.

הפלגה קצרה אינה עוקרת ארוכה (רק ארוכה עוקרת קצרה)

ח. למעשה, וסת קצרה אינה עוקרת ארוכה. לדוגמא, אם ראתה בהפלגה של 32 ימים, ואח"כ בהפלגה של 28 ימים, צריכה לחשוש גם להפלגה החדשה של 28 ימים, וגם להפלגה הקודמת של 32 ימים³³.

וכן אם ראתה אחר הראיה של 32 בהפלגה של 28 ימים, ואח"כ בהפלגה של 25 ימים, כך שההפלגות הארוכות עדיין לא נעקרו, צריכה לחשוש לכל ההפלגות הנ"ל.

הטעם לכך הוא מכיוון שכדי שוסת ההפלגה תעקר צריך שיבוא אותו יום בהפלגה שאמורה לראות בו ולא תראה, לכן כל עוד לא הגיע אותו היום ההפלגה לא נעקרה עדיין.

לבני עדות המזרח דין זה שונה והרבה פעמים אינו נוגע למעשה, מכיוון שלשיטתם מחשבים את הוסת הארוכה מהראיה של אותה וסת הארוכה ולא מהראיה הקצרה החדשה.

דוגמא מעשית לוסת הפלגה קצרה וארוכה:

ט. **ראתה** בליל א' תשרי (חודש מלא), ולאחר 32 ימים ראתה שוב, דהיינו בליל ב' חשוון (חודש חסר), הרי נוצרה וסת הפלגה של 32 ימים, ועליה לחשוש לליל ד' כסלו מדין וסת הפלגה של 32 ימים, [ובעונה אחת קודם, דהיינו ג' כסלו ביום תחשוש לעונת אור זרוע]. (מלבד וסת החודש ועונה בינונית שלא נדון עליהם כעת).

אך למעשה היא ראתה בפועל לאחר 28 ימים, דהיינו בליל כט' חשוון, כך שלא הגיעה הוסת של 32 ימים, ולא נעקרה. ומעתה א"כ עליה לחשוש מהראיה האחרונה, דהיינו מתאריך כט' חשוון, לשתי וסתות, אחת של 32 ימים, דהיינו לליל א' טבת מדין הפלגה של 32 ימים³⁴.

וכמו כן, תחשוש גם להפלגה של 28 ימים, שזו ההפלגה האחרונה, כך שתחשוש גם לליל כז' כסלו, חוץ מליל א' טבת שזו ההפלגה של 32 ימים.

למעשה, אחר כך ראתה בפועל לאחר 25 ימים, דהיינו בליל כד' בחודש כסלו³⁵, כך שוסתות ההפלגה של 32 ו-28 ימים לא נעקרו, ועליה לחשוש מעתה לשלש וסתות הפלגה, של 32 ימים, 28 ימים, ו-25 ימים.

דהיינו, תאריך תחילת הראיה האחרונה היה ליל כד' כסלו (חודש מלא לצורך העניין), תחשוש בעוד 32 ימים, דהיינו ליל כה' טבת. וכן בעוד 28 ימים, דהיינו ליל כא' טבת, וכן בעוד 25 ימים, דהיינו ליל יח' טבת.

³² שם.

³³ רמב"ן הלכות נדה פרק ה, ועיין בש"ך בסימן קפט ס"ק לא' ומ' שמיקל בזה, ופוסקים להחמיר כהרמב"ן.

³⁴ חשוון הוא חודש חסר, וכסלו מלא, לכן מיום כט' חשוון עד כט' כסלו זה 30 יום, ועוד 2 ימים יוצא א' טבת.

³⁵ חשוון הוא חודש חסר, כך שמיום כט' חשוון עד כט' כסלו זה שלושים יום, פחות חמשה ימים זה כד' בחודש כסלו.

י. כיצד עוקרת את וסתת הפלגה הנ"ל, הגיע ליל יח' טבת ולא ראתה בו, הרי נעקרה וסת הפלגה של ה25 ימים. הגיע ליל כא' טבת ולא ראתה בו, נעקרה וסת הפלגה של ה28 ימים. הגיע ליל כה' טבת ולא ראתה בו, הרי נעקרה וסת הפלגה של ה32 ימים.

יא. בדוגמא זו דיברנו על וסת הפלגה, בנוסף יש לחשוש לכל התאריכים שראתה בחודש באותה עונה אם לא נעקרו, (וסת החודש תיעקר רק אם יגיע אותו תאריך ולא תראה בו), וכן תחשוש עונה אחת קודם לעונת אור זרוע של וסת החודש.

כמו כן, תחשוש לעונה בינונית, דהיינו מהראיה האחרונה חוששת ליום ה30 וליום ה31 לילה ויום, דהיינו 48 שעות.

אור זרוע בהפלגה ארוכה

יב. לא צריך לחשוש לעונת אור זרוע בהפלגה ארוכה שאחריה הפלגה קצרה, אלא רק להפלגה האחרונה הקצרה תחשוש לעונת אור זרוע. (עיין לקמן בהרחבה מהי עונת אור זרוע).

הפלגה ארוכה בלילה וקצרה ביום

יג. הייתה לה הפלגה של 32 ימים ולאחריה הפלגה של 28. אם הראיה של ה32 הייתה בלילה, ושל ה28 ביום, כשחוששת לראיה הארוכה, יש להסתפק האם חוששת ללילה כמו שראתה בהפלגה של ה32, או ביום - כמו ההפלגה של ה28. למעשה חוששים לפי העונה האחרונה שראתה בה, דהיינו שחוששת ליום³⁶.

הפלגה ארוכה על ידי כדורים

יד. הייתה לה הפלגה ארוכה על ידי כדורים, אמנם החשש להפלגה על ידי כדורים לכשעצמה היא חומרה, אך יש מקום להחמיר גם להפלגה ארוכה זו שלא תיעקר על ידי הפלגה קצרה. אך לאחר 3 פעמים שראתה בהפלגה קצרה יש להקל שההפלגה קצרה תעקור את הארוכה³⁷.

עקירת וסת הפלגה ארוכה

טו. יש שלשה דרכים שבהם תיעקר וסת הפלגה ארוכה שאינה קבועה:

- כשתגיע אותה הפלגה ולא תראה בה.
- בלידה, מכיוון שהלידה עוקרת וסת שאינה קבועה.
- בקביעת וסת קבועה, מכיוון שוסת קבועה עוקרת וסתות אחרות שאינן קבועות.

חלק ב' - וסת הפלגה קבועה

הגדרת וסת הפלגה קבועה

- א. אשה שראתה ארבע ראיות שבהם יש שלש הפלגות רצופות בהפרשי זמן שווים, הרי קבעה לה וסת. לדוגמא, ראתה בהפרשי זמן של 28 ימים הרי קבעה לה וסת להפלגה של 28 ימים.
- ב. כל שלושת הראיות האחרונות צריכות להיות בדיוק באותה עונה, או שתראה את כולם ביום, או שתראה את כולם בלילה, אך אם ראתה חלק מהראיות ביום וחלק בלילה לא קבעה לה וסת. אבל הראיה הראשונה (מתוך הארבעה) שממנה מפליגים זה לא משנה אם ראתה בו ביום או בלילה.

³⁶ עיין נודב"י תניינא יו"ד סימן פג.

³⁷ אפילו שברמב"ן כתוב שאינה עוקרת לעולם עד שיבוא אותו יום ולא תראה, בכדורים אפשר להקל לאחר שלש וסתות קצרות שהוסת הארוכה נעקרת, כשיטת הש"ך.

דיני וסת הפלגה קבועה

- ג. אשה שיש לה וסת קבועה, דינה הוא שחוששת מעתה והלאה בכל פעם שעוברים 28 יום מהראיה האחרונה שאולי היום תראה, עד שתעקרנו על ידי זה ששלוש פעמים לא תראה באותה הפלגה³⁸.
- ד. בוסת הפלגה קבועה אינה חוששת ליום החודש, ולגבי עונה בינונית תלוי אם וסת ההפלגה היא ליותר משלושים ימים או פחות, ויתבאר בסוף פרק ה'.

עקירת וסת הפלגה קבועה

- ה. עקירת הוסת הקבועה תהיה רק אם שלש פעמים תבוא אותה הפלגה ולא תראה בה. עד אז אם שינתה את ההפלגה תחשוש לשתי הראיות, לראשונה מדין הוסת הקבועה שעדיין לא נעקרה, ולשנייה מדין וסת שאינה קבועה.
- ו. **לדוגמא:** הייתה לה הפלגה קבועה של 32 ימים, ועכשיו ראתה בהפלגה של 35 ימים, חוששת מהראיה האחרונה להפלגה החדשה שנוצרה, אך בנוסף לזאת חוששת גם להפלגה הישנה שעדיין לא נעקרה, (כי לא שינתה בראייתה שלש פעמים).
- ז. אך לא תחוש לעונה בינונית אפילו ששינתה מוסת ההפלגה הקבועה, ודינה לעניין זה ככל וסת הפלגה קבועה ויתבאר דינו בסוף פרק ה'. רק כשתיעקר הוסת הקבועה תחשוש לעונה בינונית מהתאריך האחרון שראתה בו כדין וסת שאינה קבועה.
- ח. ראתה בהפלגה של 32 יום שלש פעמים ברציפות, הרי קבעה לה וסת להפלגה של 32 ימים. וסת זו תיעקר רק אם יעברו 3 פעמים רצופות 32 יום שלא תראה בהם.

אור זרוע בוסת הפלגה הקבועה

- ט. גם בוסת קבועה יש את דין עונת האור זרוע, דהיינו שבעונה אחת לפני הוסת אסורים בתשמיש אך לא בחיבוק ונישוק, וגם אין דין בדיקות, כנתבאר בפרק ד'.

בדיקות בוסת הפלגה הקבועה

- י. בוסת קבועה עליה לבדוק פעמיים באותה עונה, בשונה מוסת שאינה קבועה שעליה לבדוק רק פעם אחת בעונה.
- יא. לא בדקה ועברה הוסת, אסורה לבעלה עד שתבדוק. ראה עוד בפרק א' בדיני הבדיקות בעונת הוסת.

וסת קבועה שניעורה

- יב. הייתה לה וסת הפלגה קבועה שנעקרה, אך לא קבעה וסת אחרת, ולאחר מכן (אפילו לאחר כמה שנים) ראתה שוב באותה הפלגה, חוזרת וסת למקומה, וצריכה שלש פעמים רצופות שלא תראה בה כדי לעוקרו.
- יג. לדוגמא, ראתה שלש פעמים בהפלגה של 33 ימים ביום, ואחר כך עקרה אותה על ידי שהגיעה ההפלגה של 33 ימים ולא ראתה בה שלש פעמים ברציפות. לאחר זמן ראתה שוב פעם בהפלגה של 33 ימים ביום, חזרה הוסת הקבועה של 33 ימים למקומה.

אופנים המצויים לקביעת וסת לחומרא

פעמיים מעיין סגור ואחד פתוח

- א. כמו שראינו בוסת החודש שקובעת וסת לחומרא בפעמיים מעיין סגור ואחד פתוח, אותו דבר נאמר בוסת ההפלגה, לדוגמא, ראתה בהפלגה של 27 ימים, ואחר כך ראתה פעם שנייה בהפלגה של 27 ימים, ובפעם השלישית ראתה בהפלגה של 24 ימים למשך 5 ימים, כך שביום ה-27 עדיין ראתה דם רק שזה היה במעיין פתוח ולא במעיין סגור, קובעת וסת לחומרא.

³⁸ שו"ע סימן קפט סעיף ב.

שלוש ראיות לא רצופות בהפלגה שווה

ב. ראתה בהפלגה של 40 יום, ואח"כ בהפלגה של 30 ו-25 ימים, כך שהפלגת ה-40 לא נעקרה (כי וסת קצרה אינה עוקרת ארוכה). ולאחר מכן ראתה שוב בהפלגה של 40 יום וכו' שלש פעמים, כך שלעולם ה-40 אינו נעקר, וגם ראתה סך הכל שלש פעמים בהפלגה של 40, גם במקרה זה קובעת וסת לחומרא להפלגה של 40 יום.

פרק ד' - עונת אור זרוע**הגדרת עונת אור זרוע**

א. האור זרוע מחמיר לחשוש עונה אחת קודם לעונה שראתה³⁹. לדוגמא, אם ראתה ביום, מדין עונת אור זרוע תחשוש ללילה שלפניו. ואם ראתה בלילה, תחשוש ליום שלפניו.

חובת הפרישה בעונת אור זרוע

ב. בעונת אור זרוע יש רק חובת פרישה מתשמיש, אין איסור לפרוש מחיבוק ונישוק, ואין חובת בדיקה (נתבאר לעיל מהי הבדיקה בעונת הוסת).
ג. בני עדות המזרח חוששים רק לעונת הוסת ולא לעונת אור זרוע, ויש המחמירים לחשוש גם לעונת אור זרוע.

באיזה וסת נאמרה עונת אור זרוע

ד. עונת אור זרוע נאמרה בוסת החודש וההפלגה, אך לא בעונה בינונית, ויבואר לקמן בדיני עונה בינונית.

ליל טבילה \ צורך מיוחד בעונת אור זרוע

ה. כשחל ליל טבילה בעונת אור זרוע, טובלת ומותרת כרגיל (ואין חוששים בזה לחומרת האור זרוע מכיוון שעונת אור זרוע היא חומרא, ובליל טבילה לא מחמירים בזה).
ו. וכן אם יש צורך מיוחד לפעמים אפשר להקל בזה, ויש לשאול חכם.

פרק ה' - דיני עונה בינונית**הבנת עונה בינונית**

א. עונה בינונית היא עונה שאינה תלויה בתאריך מסוים או בהפלגה שבין הוסתות. אלא קבעו חכמים שכל אשה תחשוש לעונה בינונית ביום השלושים לראייתה⁴⁰.
ב. טעם עונה בינונית הוא מכיוון שלא מסתבר שלעולם לא תראה, לכן חכמים קבעו זמן קבוע לאחר הראיה שבו תחשוש ותבדוק שמא ראתה⁴¹.
טעם נוסף כתבו הפוסקים, והוא מכיוון שסתם נשים רואות ביום השלושים⁴².

³⁹ מובא בש"ך סימן קפד ס"ק ז.

⁴⁰ שו"ע סימן קפט סעיף א.

⁴¹ ר"ן שבועות ד: מדפי הרי"ף בשם הרמב"ן.

⁴² שו"ע שם.

זמן האיסור בעונה בינונית

יום השלושים בעונה

- ג. מעיקר הדין, כמו שבעונת החודש וההפלגה חוששת רק לאותה עונה שראתה בה, לדוגמא אם ראתה ביום, חוששת ביום, ראתה בלילה חוששת בלילה, כך בעונה בינונית חוששת רק ליום הל' מהראיה, ודווקא בעונה שראתה בה⁴³.
- ד. חישוב יום הל' הוא שלושים ימים מהראיה האחרונה עד יום הוסת, כשיום הראיה ויום הוסת נכללים גם כן בתוך השלושים ימים. היום לעניין וסתות מתחיל בשקיעה ונגמר בנץ החמה⁴⁴.
- לדוגמא, ראתה בתאריך ד' בחודש תשרי (חודש מלא) ביום, חוששת לתאריך ג' בחודש חשוון ביום מדן עונה בינונית⁴⁵. ולמחרת ביום ד' תשרי תחשוש לוסת החודש).

יום השלושים בעונה שלא ראתה בה (שיטת ה"פלתי")

- ה. אמנם, למעשה בעונה בינונית חוששת לכל היממה, וזאת מכיוון שה"פלתי" אומר שבעונה בינונית יש לחשוש לכל יום השלושים. דהיינו מהשקיעה עד לשקיעה למחרת היום⁴⁶.
- לדוגמא, אם ראתה בליל ד' תשרי (מלא), ליל ג' חשוון הוא עונה בינונית, ולשיטת הפלתי תחשוש גם ליום שלמחרת. (יוצא שתחשוש החל מהשקיעה של כניסת ג' חשוון בלילה עד השקיעה למחרת).

יום השלושים ואחת (שיטת ה"חות דעת")

- ו. החו"ד⁴⁷ סובר שיום השלושים ואחד (לא') הוא עונה בינונית, ונהגו לחשוש לדבריו.
- לכן, למעשה יש להחמיר גם את שיטת החו"ד לחשוש ליום הלא', וגם את שיטת הפלתי לחשוש לכל היממה - 24 שעות. כך שבסך הכל נוהגת עונה בינונית ל' לא' - 48 שעות, מהשקיעה של תחילת יום השלושים, ועד לשקיעה של סוף יום השלושים ואחת.
- ויש מקילים לא לחשוש ביום השלושים ואחד אלא באותה עונה שראתה בה, ולא מחמירים את שני החומרות ביחד, החו"ד והפלתי⁴⁸.
- ז. לבני עדות המזרח חוששת בעונה בינונית רק ליום השלושים (ל') באותה עונה, ואינה חוששת לעונה שלא ראתה בה ביום השלושים כשיטת הפלתי, ולא ליום השלושים ואחת כשיטת החו"ד. ויש מחמירים לחשוש גם לשיטת הפלתי וגם לשיטת החו"ד.

אור זרוע בעונה בינונית

- ח. אף על פי שה"אור זרוע" מחמיר לחשוש עונה אחת קודם לעונה שראתה בווסת החודש וההפלגה. הוא לא דיבר על עונה בינונית שהיא תמיד עשרים וארבע שעות כנ"ל, ואין לחשוש בה לעונת האור זרוע⁴⁹.

⁴³ סדרי טהרה ס"ק לא.

⁴⁴ חו"ד.

⁴⁵ הדרך הקלה לחישוב היא, שבחודש חסר יום הל' הוא אותו תאריך שראתה בו - בחודש הבא. ובחודש מלא יום הל' יהיה בתאריך אחד לפני היום שראתה בו - בחודש הבא.

⁴⁶ כו"פ סימן קפט ס"ק טו, ושו"ע הרב סימן קפט סעיף א. וביאור דבריו הוא כמו שנתבאר לעיל, שטעם כל הוסתות הוא שמא אותו תאריך ואותה עונה בחודש גורמת את הראיה, וכן בהפלגה, וממילא החשש הוא דווקא באותה עונה. משאי"כ בעונה בינונית שהטעם הוא כי לא ייתכן שלעולם לא תראה, או שרגילות הנשים לראות לאחר ל' יום, ממילא זה לא עניין דווקא באותה עונה, אלא בכל יום הל'.

⁴⁷ סימן קפט ס"ק יב.

⁴⁸ מאחר שהרבה אחרונים חולקים על חומרת הפלתי והם הב"ח בסימן קפט, הסד"ט בסימן קפט ס"ק לא, הפרדס רימונים סי' קפט סק"ל, הפרי דעה שם, וגם החכמת אדם לא הביא את שיטתו. וגם מדברי הרמב"ם הרשב"א לא נראה כן. וכן ביום השלושים ואחת, שהיא חומרת החו"ד, רוב האחרונים לא סוברים כן, ולכן יש מקילים ביום הלא' לא באותה עונה לא לחשוש כלל לעונה בינונית.

⁴⁹ מהטעם שנתבאר לעיל שהטעם לחשוש לעונת אור זרוע הוא שבעונת התאריך וההפלגה יש סיבה שתראה מכוח התאריך\ההפלגה שראתה בהם, ויש חשש שהתשמיש בעונה קודמת יגרום שהוסת תקדים. וזה שייך דווקא בווסת החודש וההפלגה, אבל בעונה בינונית שהטעם הוא שלא ייתכן שלעולם לא תראה וכו', לא שייכת החומרא שהאור זרוע. ובעונה בינונית מחמירים את שיטת הפלתי שזה לא לחשוש עונה לפני העונה בינונית אלא עשרים וארבע שעות, (לדוגמא אם ראתה בלילה לפי הפלתי נחשוש ביום למחרת ולא בעונה הקודמת), ולכן בעונה בינונית יהיה הבדל בין חודש מלא לחסר כמו שיבאר לקמן.

דוגמא לחישוב חודש מלא וחסר בעונה בינונית

ט. ראתה בחודש מלא, יום הל' תמיד יצא בחודש הבא יום אחד לפני היום שראתה. לדוגמא, ראתה בד' תשרי, חוששת ל - ג' חשוון מדין עונה בינונית - ל'. (ול-ד' חשוון מדין עונת החודש ועונה בינונית - לא').

ובחודש חסר, יום הל' הוא אותו תאריך בחודש הבא, ויום הלא' הוא יום אחר כך. לדוגמא ראתה בד' אייר (בד"כ חסר), חוששת לד' סיוון מדין עונה בינונית - ל'. (ול-ה' סיוון חוששת מדין עונה בינונית - לא').

חישוב חודש חסר

בראיה בחודש חסר למעשה חוששת לעונת הוסת 60 שעות. לדוגמא, ראתה בליל ד' אייר (חסר), חוששת בליל ד' סיוון, מדין עונת החודש ועונה בינונית של ל', וכן בד' אייר ביום חוששת מדין עונה בינונית, כשיטת ה"פלותי". ובה' סיון בלילה וביום חוששת לעונה בינונית של לא', כשיטת החוו"ד והפלותי, סך הכל 48 שעות.

ובמקרה הזה חוששת לעוד 12 שעות, בג' סיוון ביום מדין עונת אור זרוע, מכיוון שליל ד' סיוון הוא וסת החודש, ובוסת החודש מחמירים לחשוש עונה אחת קודם לעונת הוסת מדין האור זרוע, דהיינו ג' סיוון ביום - העונה הקודמת לעונת החודש.

חישוב חודש מלא

י. בראיה בחודש מלא למעשה תחשוש 48 שעות. וזה מכיוון שבחודש מלא עונה בינונית היא יום לפני התאריך של וסת החודש.

לדוגמא, אם ראתה בליל ד' תשרי (חודש מלא), עונת החודש תהיה באותו תאריך שראתה בחודש הבא, דהיינו ד' חשוון. ועונה בינונית של ל' תהיה יום לפני התאריך בחודש הבא, דהיינו ג' חשוון. ועונה בינונית של לא' תהיה בד' חשוון.

נמצא אם כן, שחוששת בג' חשוון בלילה וביום לעונה בינונית. בד' בלילה מדין עונה בינונית של לא' ומדין וסת החודש, ובד' ביום מדין עונה בינונית של לא'. וכאן לא שייכת חומרת האור זרוע, מכיוון שבכל מקרה חוששת לעונה לפני עונת החודש מדין עונה בינונית של ל' (ג' ביום). ולעונה בינונית עצמה אין עונת אור זרוע, ולכן לא תחשוש באופן הזה לעונת אור זרוע כלל. נמצא שחוששת סך הכל 48 שעות.

בכל הנ"ל לא החשבנו את וסת ההפלגה שמשנתנה בין כל ראייה וראייה, ולהן חוששים גם לעונת אור זרוע.

בדיקות בעונה בינונית

יא. ראה בפרק א' דיני הבדיקות בעונת הוסת.

הרחקות לעונה בינונית

יב. ראה בפרק א' דיני הרחקות לעונה בינונית

עונה בינונית לעונה בינונית

יג. החשש לעונה בינונית הוא רק באשה שראתה במציאות דם ונאסרה מחמתו, אך אם לא ראתה לאחר שלושים יום, אינה צריכה לחשוש לאחר שלושים יום מהעונה הבינונית שלא ראתה בה.

רואה תמיד לאחר יותר מל' יום

יד. אשה שראתה הם תמיד⁵⁰ יותר מל' יום צריכה לחשוש לעונה בינונית מכיוון שאין לה וסת קבועה. אך מכיוון שיודעת שאינה אמורה לראות בזמן של העונה בינונית, תחשוש רק ליום השלושים באותה עונה שראתה בה פעם קודמת.

⁵⁰ דווקא שלעולם לא רואה לפני יום הל', אך אם מידי פעם רואה לפני יום הל', אין את הדין הזה, וחוששת כרגיל ליום הל' וליום הלא'.

הפלגה בשיש וסת קבועה ליותר משלושים ימים

טו. אשה שיש לה וסת קבועה ליותר מ-30 ימים אינה חוששת לעונה בינונית.

הפלגה בשיש וסת קבועה לפחות משלושים ימים

טז. אשה שיש לה וסת קבועה לפחות מ-30 ימים ולא ראתה בעונת וסתה חוששת לעונה בינונית, אבל רק ליום השלושים באותה עונה שראתה בה.

יש לה וסת החודש קבועה

יז. אשה שיש לה וסת החודש קבועה, אינה חוששת לעונה בינונית⁵¹.

פרק ו' - וסת שעל ידי כדורים**ממתי חוששת שתראה לאחר הפסקת הכדורים**

- א. אשה הלוקחת כדורים שמעכבים את המחזור בזמן לקיחתן, ולאחר הפסקת המחזור מגיע תוך זמן קצר⁵², ממתי צריכה לחשוש שתראה:
- אם יודעת כמה זמן לאחר הפסקת הכדורים היא רואה, תחשוש לאותו זמן. כמה שעות קודם יש להמנע מלקיים את המצווה, ובחיבוק ונישוק מותר עד שיגיע הדם.
 - אם אינה יודעת, תחשוש מיומיים לאחר הפסקת הכדורים, שזה בדרך כלל הזמן שנשים רואות לאחר הפסקת הכדורים.

עונת הוסת שנוצרה לאחר הפסקת הכדורים

ב. ראתה מחמת כדורים (דהיינו לאחר שהפסיקה את הכדורים) חוששת לעונה בינונית מעיקר הדין (ל' ולא' כמו שנתבאר בעונה בינונית). חוששת לחומרא ולעונת החודש ולהפלגה חוששת לחומרא, ואינה צריכה לחשוש לעונת האור זרוע.

לחשוש לעונת הוסת תוך כדי לקיחת כדורים

ג. בחודש שעדיין לוקחת כדורים לכאורה אינה אמורה לראות. ולכן, אם תוך כדי לקיחת הכדורים הגיעה עונת החודש וההפלגה (שאינן קבועות) מספיק שתוחזק פעם אחת שאינה רואה בחודש ובהפלגה כדי שבאופן כללי לא תחשוש יותר לוסת שאינה קבועה, תוך כדי לקיחת הכדורים.

לעונה בינונית חוששת במשך שלשה פעמים גם תוך כדי לקיחת הכדורים, ורק לאחר שלש פעמים שלקחה כדורים והגיעה עונה בינונית ולא ראתה בה, הוחזקה שלא רואה גם בעונה בינונית כאשר לוקחת כדורים ואינה חוששת יותר.

עונת החודש וההפלגה שנעקרו על ידי הכדורים

- ד. הייתה לה וסת הפלגה, ובגלל לקיחת הכדורים עבר זמן ההפלגה ולא ראתה בה, אינה עוקרת את ההפלגה הזו⁵³.
- ה. וכן אם היה תאריך בחודש שהייתה אמורה לראות בו, ובגלל הכדורים לא ראתה בו, התאריך אינו נעקר, וכשמפסיקה לקחת את הכדורים עליה לחשוש לאותו תאריך בחודש שמא תראה בו.

⁵¹ מכיוון שאו שוסת החודש תצא באותו יום של העונה בינונית, או שתצא יום אחרי העונה בינונית כך שאינה צריכה לחשוש לעונה בינונית כמו שנתבאר.

⁵² מדובר על כדורים למניעת הריון לא של הנקה. וכן על פירמולוט. אבל כדורי מניעה של הנקה, כשמפסיקים אותם יכול להיות כמה שבועות שלא תקבל מחזור, ולכן אין לחשוש בהם לוסת עד שתראה.

⁵³ שהרי הסיבה שלא ראתה היא בגלל הכדורים, ולא בגלל שבאמת הפסיקה לראות בהפלגה הזו.

פרק ז' - ליל טבילה בעונת הוסת

א. אשה שחל ליל טבילתה בעונת הוסת (מצוי בנטילה \ הפסקה של כדורים מסוגים שונים), מה דינה.

בוסת החודש או בוסת ההפלגה

- ב. חל ליל טבילתה ביום ובעונה של וסת החודש וההפלגה, אסורה בתשמיש המיטה, ותטבול למחר.
ג. חל בעונת אור זרוע, מותרת לטבול, ומותרת לבעלה כרגיל.

בעונה בינונית

- ד. חל ליל טבילתה בעונה בינונית, יש חילוק באיזה עונה חל.
- חל ביום השלושים בעונה אסורה בתשמיש המטה ותטבול למחר כנ"ל.
 - חל ביום השלושים לא באותה עונה, שאנו מחמירים לפרוש כשיטת הפלתי, יש להחמיר שאסורה בתשמיש⁵⁴. אמנם אם הראיה אינה ראייה סדירה, אלא על ידי כדורים תשאל חכם.
 - חל ביום השלושים ואחת מותרת לטבול כרגיל.

פרק ח' - מועדים בשנה שאסורים גם שלא בשעת וסתה

א. ישנם מועדים בשנה שיש לנהוג בהם איסור גם בימי טהרה. וכדלהלן.

יום כיפור

- ב. יום הכיפורים אסור בתשמיש המיטה, וכן שאר ההרחקות נוהגים ביום זה בין הבעל לאשתו, כאילו היא נדה⁵⁵.

תשעה באב

- ג. בתשעה באב אסור ליגע באשתו ולישון עמה באותה מיטה, אך שאר ההרחקות מותרות⁵⁶.
ד. בליל י' באב טוב שלא לשמש מיטתו אם לא בליל טבילה או יוצא לדרך או בא מן הדרך⁵⁷.

ימים נוספים שאין לשמש מיטתו

- ה. כתב המשנ"ב⁵⁸, שאין לשמש מיטתו בליל ראשון של פסח, ליל שבועות, שני ימים של ראש השנה, וליל שמיני עצרת, ובליל הו"ר⁵⁹, אלא אם כן חל בליל טבילה, או במי שלא קיים פרו ורבו.
ו. ובעל נפש יחמיר גם בליל ג' צומות אלא אם כן בליל טבילה, או במי שלא קיים פרו ורבו⁶⁰.

⁵⁴ ויש מקילים ביום השלושים לא בעונה כשיטות החולקים על הפלתי, ועיין לעיל פרק ה' מש"כ בזה.

⁵⁵ שו"ע או"ח סימן תרטו סעיף א.

⁵⁶ עיין שו"ע או"ח סי' תקנד סעיף יח, ובמשנ"ב שם התיר בנגיעה ביום כשאינה מקושטת, אך היום שאין דרכן של נשים ללכת מנוולות אין הבדל בין הלילה ליום.

⁵⁷ משנ"ב סימן תקנח ס"ק ב בשם כנה"ג.

⁵⁸ סימן רמ ס"ק ז.

⁵⁹ משנ"ב סימן תרס"ד.

⁶⁰ צום גדליה, עשרה בטבת, שבעה עשר בתמוז, משנ"ב סימן תקנ ס"ק ו.

וכל זה לאדם שלא יחטא ח"ו, אבל אלו שיצרו מתגבר עליהם וחושבים שהוא כעין איסור תורה ועל ידי זה באים לכמה מכשולים, מצווה לשמש אפילו בראש השנה ויטבול למחר, דמצד הדין אסור רק ביום כיפור ותשעה באב.

פרק ט' - דיני וסתות במעוברת ובמינקת

דיני מעוברת בוסתות

וסת קבועה במעוברת

- א. מעוברת שיש לה וסת קבועה, עליה לחשוש לוסת בשלשה חדשים הראשונים של ההריון⁶¹.
- ב. למעשה, וסת קבועה במעוברת שייכת רק ביום החודש, אבל וסת הפלגה, מכיוון שמונים מהראיה האחרונה, ומעוברת אינה רואה דם, חוששת רק להפלגה אחת מהפעם האחרונה שראתה דם. אמנם, לבני עדות המזרח כן חוששת להפלגה בשלושת החודשים הראשונים של ההריון, כי הם מונים את ההפלגה מהזמן שהייתה אמורה לראות אפילו אם לא ראתה בפועל.
- ג. לעניין עונה בינונית, אם הוסת הקבועה היא של יותר מ-30 יום, אינה חוששת לעונה בינונית כלל. כמו שנתבאר בפרק ה.
- ואם הוסת הקבועה היא של פחות משלושים יום, חוששת מהראיה האחרונה ביום השלושים, דהיינו בחודש הראשון של ההריון, לעונה בינונית. ואחר כך שוב אינה חוששת לעונה בינונית כי הרי לא רואה בהריון דם ואין למה לחשוש.

וסת שאינה קבועה במעוברת

- ד. מעוברת בחודש הראשון חוששת את חששות הוסתות כרגיל, שהם וסת החודש וההפלגה ועונה בינונית.
- ה. בחודש השני אינה חוששת כלל, אלא אם כן יש וסתות הפלגה שהן ארוכות יותר משלשים יום, שאז צריכה לחשוש להם.
- ו. דוגמא: אם וסת ההפלגה האחרונה היא של 40 יום או שיש לה וסתות הפלגה ארוכות שלא נעקרו, צריכה לחשוש להם ואף אם הארוכה היא עד 90 יום צריכה לחשוש לו. אבל לאחר 90 ימים אינה חוששת לוסתות קודמים, אפילו אם יש הפלגות ארוכות של 120 ימים, (מכיוון שהיא מסולקת דמים).

מעוברת שראתה תוך כדי הריון

- ז. מעוברת שראתה דם תוך כדי ההריון ונאסרת בכך (כדלהלן סעיף ח') צריכה לחשוש לאותה ראיה לוסתות, אך יש חילוק בין השלשה חודשים הראשונים של ההריון, לבין לאחר מכן, ויש בזה פרטי דינים רבים, ולכן תשאל לחכם.
- ח. והיותר מצוי הוא שרואה כתמים שהם מטמאים, אבל אין בהם משום וסת⁶². לכן לא נאריך בזה ויש לשאול חכם בכל מקרה אם דינו כוסת והאם צריך לחשוש לוסתות, ולא יזה מהן.
- ט. מעוברת שראתה כתמים דינה ככל מי שראתה, שאם ראתה על בגד לבן המקבל טומאה ויותר מגריס נאסרת, ואם ראתה בבדיקת עד נאסרת אפילו בטיפת דם קטנה. דיני מפלת

הפלה לפני ארבעים יום

- א. הפלה לפני ארבעים יום, דינה כמחזור לכל דבר, כך שחוששת להפלה הזו מדין וסת שאינה קבועה, ואם ההפלגה של ההפלה גבוהה מההפלגות הקודמות, תחשוש רק להפלגה מהראיה האחרונה ועד ההפלה, ולא לוסתות הקודמות שנעקרו כשהגיע זמנם ולא ראתה בהם⁶³.

⁶¹ עד שהוכר עוברת שאז נחשבת מסולקת דמים. שו"ע סימן קפט סל"ג, וסימן קפד סעיף ז.

⁶² מכיוון שאין הכתמים קובעים וסת, עיין שו"ע סימן קצ סעיף נד.

⁶³ ואף שהסיבה שלא ראתה היא מחמת ההריון, והיה לנו לומר שלא יעקר, אך בכל זאת כיון שהפלה תוך ארבעים יום דינו כמיא בעלמא (יבמות סט:), דינו כוסת רגילה לכל דבר.

הפלה לאחר ארבעים יום

ב. הפילה לאחר ארבעים יום מהעיבור (בדרך כלל מחשבים מהליל טבילה האחרון), דינה כיולדת לעניין זה שנעקרים הוסתות שאינן קבועות, ושההפלה עצמה אינה וסת\מחזור, אלא היא כמו לידה רגילה שאינה נחשבת כלל לוסת.

דיני יולדת - מניקה

וסת שאינה קבועה מלפני ההריון

ג. בלידה נעקרים כל הוסתות הלא קבועות שהיו לאשה ומתחילה לספור את כל הוסתות מחדש, כך שכל עוד לא הגיע מחזור, אין לחוש לכל וסת שהיא (שאינה קבועה).

וסת קבועה מלפני ההריון

ד. וסת קבועה שהייתה לפני ההריון, אינה חוששת לה לאחר הלידה עד סיום העשרים וארבע חודש מהלידה⁶⁴, אך בזמנינו שהנשים חוזרות לראות כרגיל בשלב מסוים, יש להחמיר לחשוש לוסתות הקבועות שהיו לה לפני ההריון מיד כשמתחילה לראות.

ה. אך לאחר העשרים וארבע חודש, גם אם ראתה וסתות אחרים שונים מהוסת הקבועה, עדיין צריכה לחשוש לוסתות הקבועות שהיו לפני ההריון (מכיוון שהם לא נעקרו במהלך העשרים וארבע חודש, מכיוון שנחשבת בהם למסולקת דמים, וחוששים לוסתות הקבועות רק לחומרא).

כמה זמן נקראת מניקה

ו. בעשרים וארבע חודשים לאחר הלידה כל עוד לא מקבלת מחזור סדיר דינה כמינקת.

וסתות במניקה

ז. לאחר שמגיע המחזור הראשון, חוששת חודש אחר כך לוסת החודש⁶⁵ ולעונה בינונית ליום הל' בעונה, (וביום הלא' יש להקל אלא אם כן חל בו וסת החודש) אך עדיין לא חוששת לוסת ההפלה עד שיבוא המחזור הבא. (מכיוון שעדיין לא הייתה הפלגה, כי הפלגה מורכבת מהזמן שעובר בין שתי וסתות סמוכות, וכאן הייתה רק וסת אחת).

קביעת וסת במניקה

ח. כמו כן אינה קובעת וסת אם רואה ג"פ באותו תאריך (לדוגמא), אך בזמנינו שנשים רגילות לראות בשלב מסוים אף בתוך העשרים וארבע חודש, מהזמן שחוזרת לראות כרגיל, קובעת וסתות לחומרא.

פרק י' - וסתות נוספות המצויות לפעמים

וסת הגוף

הגדרת וסת הגוף

א. בוסת הגוף יש פרטי דינים רבים, ויש לשאול חכם בכל עניין לגופו, נפרט כעת את עיקרי הדברים.
ב. אשה שרואה בליווי מיחוש שניכר שהמיחוש קשור לראיה, כשיבוא שוב אותו מיחוש הרי היא חוששת שתראה דם מזמן המיחוש ועד סוף העונה, כדין עונת הוסת שאינה קבועה.

⁶⁴ שו"ע שם.

⁶⁵ שו"ע סימן קפט סל"ג.

קביעת וסת הגוף

ג. אם ראתה שלש פעמים בליווי אותו מיחוש קבעה לה וסת הגוף ודינה כדין וסת קבועה.

ראיית דם זמן מה לאחר המיחוש

ד. אם ראיית הדם מגיעה יום או יומיים לאחר הרגשת המיחושים (מצוי היום שיש כאבי גב \ כאבי ראש וכדו' יום או יומיים קודם הראיה) פעמים רבות שאין בזה דין וסת הגוף, ויש לשאול חכם.

עקירת וסת הגוף

ה. עקירת וסת הגוף היא על ידי שיגיע המיחוש ותבדוק עצמה ותראה שהיא נקיה. (כדי לעקור וסת קבועה התהליך צריך לחזור על עצמו ג' פעמים).

בדיקה בוסת הגוף

ו. בוסת הגוף צריכה לבדוק עצמה לראות שלא ראתה.
ז. לא בדקה עצמה בוסת הגוף ועברה הוסת, אסורה עד שתבדוק, וזאת אף בוסת הגוף שאינה קבועה.
ולבני עדות המזרח דינה כשאר הוסתות שאינם קבועות, שאם עברה הוסת ולא בדקה, מותרת לבעלה.
הוסתות מכאן והלאה - וסת הקפיצות, הדילוג הסירוג והשבוע אין חוששים להם ככל הוסתות בפעם אחת כדין וסת שאינו קבוע, אלא רק לאחר שלש פעמים.

וסת הקפיצות

וסת הקפיצות שאינה קבועה

ח. קפצה וראתה פעם אחת. אם תקפוץ שוב באותו תאריך ובאותה עונה שקפצה בו, עליה לחשוש עד סוף אותה עונה שמא תראה תראה דם.
ט. אם הגיע אותו תאריך ולא קפצה בו, אינה צריכה לחשוש שמא תראה. וכן אם קופצת בתאריך אחר מהתאריך שראתה בו בפעם הקודמת שקפצה, אינה צריכה לחשוש שמא תראה.

וסת הקפיצות קבועה

י. קפצה וראתה, ושוב קפצה וראתה, אם קרה כך שלש פעמים הרי קבעה לה וסת לקפיצות. אם הקפיצות היו בתאריך קבוע ובעונה קבועה, חוששת לקפיצות באותו תאריך ובאותה עונה.
יא. ואם קפצה שלש פעמים וראתה בלי תאריך קבוע חוששת לעצם הקפיצה גם בלי תאריך מסוים, ואם תקפוץ אסורה עד סוף העונה מחשש שמא תראה.

עקירת וסת הקפיצות

יב. אשה שקבעה וסת לקפיצות וימים, דינה כוסת קבועה ותיעקר רק על ידי שיגיע התאריך והקפיצה ולא תראה בו, כך שלש פעמים.
יג. ואם קבעה וסת רק לקפיצות לחוד בלי ימים, די שתקפוץ פעם אחת ולא תראה בו כדי שהוסת תיעקר כדין וסת שאינה קבועה.
יד. אם תקפוץ ולא תראה (כשאמורה לחשוש שתראה), הרי עקרה את וסת הקפיצות, ובוסת קבועה צריכה לקפוץ שלש פעמים ולא לראות כדי לעקור את הוסת.

וסת הדילוג

הבנת וסת הדילוג

טו. וסת הדילוג אינה ככל הוסתות שחוששים להם לאחר פעם אחת כדין וסת שאינה קבועה, אלא רק אם קבעה וסת לדילוג חוששים לה.

טז. כיצד, ראתה ארבע ראיות בשלשה דילוגים שווים ובאותה עונה, קבעה לה וסת לדילוג. לדוגמא, ראתה בתאריך יד' בחודש אדר, טו' בניסן, טז' בסיוון, יז' בתמוז, הרי קבעה לה וסת לדילוג ועליה לחשוש מכאן ולהבא ליח' באב, יט' באלול וכו'.

וסת הדילוג למפרע

יז. כמו כן שייך דילוג למפרע, כגון אם ראתה בטו' - יד' - יג' - יב', תחשוש לחודשים הבאים ל-יא' י' וכו'.

וסת הדילוג של יומיים

יח. הדילוג אינו חייב להיות של יום אחד, אלא גם של יומיים או יותר כל עוד הוא שווה. כגון שראתה בתאריכים ב' - ד' - ו' - ח' וכו' קובעת וסת לדילוג של יומיים.

ראתה רק שלש ראיות

יט. ראתה רק שלש ראיות, בתאריך טו' בחודש אדר, טז' ניסן, יז' סיוון, קבעה וסת הדילוג לחומרא, דהיינו שאינו נעקר אלא בג' פעמים, אך עדיין צריכה לחשוש לוסתות אחרות שיש לה עד שתעקרו וכן לעונה בינונית כרגיל.

וסת הדילוג בהפלגה

כ. כמו ששייך וסת הדילוג בעונת החודש כנתבאר, כך שייך וסת הדילוג בהפלגה של חמש ראיות, כגון, ראתה בהפרש של 22 ימים, ואח"כ בהפרש של 23 ימים, 24 ימים, 25 ימים, 26 ימים, כך שיש לה ארבע הפלגות שהם שלשה דילוגים, קבעה וסת לדילוג של יום אחד, ותחשוש מכאן להפלגה של 26, 27 וכו'.

ראתה רק שלש הפלגות

כא. ואם ראתה רק ארבע ראיות, דהיינו פעם אחת, ולאחר 23 ראיה שניה, לאחר 24 ראיה שלישית, ולאחר 25 ראיה רביעית, כך שיש לנו ארבע ראיות, שהם שלש הפלגות שהם שתי דילוגים, קבעה וסת לחומרא שאינה נעקרת אלא לאחר שלש פעמים, אך עדיין עליה לחשוש לכל הוסתות האחרות שיש לה ולעונה בינונית כרגיל.

וסת הדילוג למפרע בוסת ההפלגה

כב. כמו ששייך וסת הדילוג בהפלגה בסדר עולה, כך שייך למפרע - בסדר יורד, כגון ראתה פעם אחת, ולאחר 25 יום ראיה שניה, לאחר 24 ראיה שלישית, ולאחר 23 ראיה רביעית, במקרה כזה תחשוש בחודשים הבאים שמא תראה ב-22 - 21 וכו', אמנם וסת הדילוג למפרע היא רק לחומרא אפי' כשרואה חמש ראיות וארבע הפלגות.

וסת הסירוג

הבנת וסת הסירוג ודינה

כג. ראתה באותו תאריך ובאותה עונה בדילוג של חודש באופן קבוע, קבעה לה וסת לאותו תאריך.
כד. לדוגמא, ראתה בא' ניסן ביום, א' סיוון ביום, א' אב ביום, קבעה לה וסת הסירוג לא' בחודש פעם בחודשיים.

וסת השבוע

הבנת וסת השבוע

- כה. ראתה שלוש פעמים באותו יום בשבוע, ובאותה עונה בהפרשי זמן שווים (אף אם היו ראיות אחרות באמצע), כגון כל שלושה שבועות, או כל ארבעה שבועות, הרי קבעה לה וסת השבוע.
- כו. לדוגמא, ראתה ביום ראשון, ולאחר ארבעה שבועות שוב ראתה ביום ראשון, (בהפרש של 29 ימים), ולאחר ארבעה שבועות שוב ראתה ביום ראשון, כך שאפילו שהיו לה רק שתי הפלגות ולא קבעה עדיין וסת ההפלגה, אך קבעה לה וסת השבוע.
- כז. אם תראה שוב לאחר 29 יום, הרי יש לה שלש הפלגות רצופות של 29 יום וקבעה לה וסת ההפלגה ושוב אינה חוששת לוסת השבוע.

דיני וסת השבוע

- כח. וסת זו היא רק לחומרא שאינה נעקרת עד שלוש פעמים שלא תראה בה, אך אינה עוקרת וסתות אחרות.

ראיה בשתי הפלגות של 29 ימים

- כט. קצת מצוי כשאשה רואה בשתי הפלגות של 29 ימים, שאפילו שלא קובעת וסת ההפלגה, אך קובעת וסת השבוע כשרואה בשתי הפלגות של 29 ימים, אם הראיות היו באותה עונה.
- וכן הוא בהפלגות של 36 ימים ובהפלגות של 43 ימים.

ימי המבוכה

הבנת ימי המבוכה

- ל. אשה שרואה בתוך קבוצת ימים מסוימת כגון שראתה כמה פעמים בהפלגה של 26, 27, 28, שלא קבעה וסת מכיוון שההפלגות היו מפוזרות (כגון 26, 27, 28, 26, 27, 28, 26, 27 וכו'), מכיוון שבכל הימים הללו רגילה לראות, אף על פי שלא קבעה וסת, יש להם דין של "ימי המבוכה".

דיני ימי המבוכה

- לא. בימי המבוכה יש דין פרישה מתשמיש, ודין בדיקה, אך מותרים בחו"נ ובהרחקות.

בכמה זמן נקבעים ימי המבוכה

- לב. ימי המבוכה נקבעים רק אם במשך קרוב לשנה ראתה רק באותם תאריכים, ותשאל חכם לפרטי הדינים בכל מקרה לגופו.
- ודבר זה אינו מצוי כל כך, וגם אם נקבע, לאחר הלידה לא צריך לחשוש לזה.

חשש לשאר וסתות בימי המבוכה

- לג. גם כשקבעה לה את ימי המבוכה, עדיין חוששת לוסת החודש, ההפלגה ולעונה בינונית כרגיל.

ימי המבוכה לבני עדות המזרח

- לד. בני עדות המזרח אינם חוששים כלל לימי המבוכה.

דיני הטבילה וסדרה

חלק ג'

תוכן עניינים

דיני הטבילה וסדרה

פרק א - דיני הטבילה וההכנות

לטבילה

ג	הקדמה – סדר הדינים בחפיפה
ג	הקדמה ב – הוראות לחפיפה למעשה
ג	סדר החפיפה (חפיפה היא שם כולל לכל ההכנות לטבילה)
ג	הקדמה
ד	חפיפה וסירוק שיער הראש
ד	חפיפת הגוף ושיער הגוף.
ד	ישיבה באמבטיה
ד	חפיפה במים קרים
ד	לנקות האף והאוזניים
ד	לנקות הפרשות בעיניים
ד	צחצוח שיניים
ה	קמטים וקפלים בעור, ובית הסתרים
ה	לכלוך בציפורניים וגזיזתן
ה	הסרת שיער ביום הטבילה
ה	להתפנות לפני הטבילה
ה	עיון לאחר החפיפה

פרק ב - דינים שונים הנוגעים ביום

הטבילה

ה	לא ללוש בצק ביום הטבילה
ה	לא לגעת בדברים מלוכלכים בין החפיפה לטבילה
ו	לא לאכול בין החפיפה לטבילה
ו	לא לאכול בשר ביום הטבילה
ו	היתר במעוברת ואשה חלשה
ו	אכילת בשר בסעודת מצווה
ו	טעתה ואכלה בשר ביום הטבילה
ו	הסתרת הטבילה
ו	דחיית הטבילה

פרק ג - זמן החפיפה

ז	מתי תחפוף לכתחילה
ז	אינה יכולה להתחיל ביום ולגמור בלילה
ז	לחפוף שוב במקווה
ז	טבילה בשבת או במוצאי שבת (ויו"ט)

ז	טבילה בליל שבת וליל יו"ט
ז	טבילה במוצאי שבת ומוצאי יו"ט
ח	איפור בערב שבת
ח	טבילה ביום טוב שחל במוצאי שבת
ח	רחיצה במים חמים כשחלה טבילתה בשבת

ח	טבילה בתשעת הימים
ח	דיני הטבילה בתשעת הימים
ט	טבילה במוצאי תשעה באב
ט	ליל טבילה שחל בתשעה באב
ט	פרק ד' - סדר הטבילה
ט	זמן הטבילה
ט	להקפיד שכל גופה ושערותיה יכנסו למים

ט	צורת הטבילה
ט	סגירת הפה בטבילה
ט	עצימת עיניה
ט	הגבהת רגליה בטבילה
ט	לפגוש ביהודה לאחר הטבילה
י	ברכת הטבילה
י	שיטות הראשונים מתי לברך
י	מנהג האשכנזים
י	מנהג בני עדות המזרח
י	על איזו טבילה מברכים
י	דינים הנוגעים לאחר הטבילה
י	ספק אם חפפה כל גופה
י	רחיצה לאחר הטבילה
י	לומר שטבלה כשחוזרת מהמקווה
יא	טבילה בים או בנהר
יא	טבילה בבובץ או בחול
יא	טבילה כשרואים אותה בני אדם
יא	טבילה בבגד רחב

דיני חציצה

יא	הקדמה
יא	יסוד דיני חציצה
יא	פרק א – ניקיון השיער
יא	סירוק השיער
יב	חפיפה במרכז

יב	כינים בשיער
יב	קשקשים בשיער
יב	שיער צבוע
יב	פרק ב – ניקיון הפנים

יב	לכלוך באף ובאוזן
יב	לכלוך בעיניים
יב	צחצוח שיניים
יג	סתירה קבועה וזמנית
יג	הסרת האיפור
יג	עדשות מגע
יג	פרק ג – ניקיון הגוף והידיים
יג	טבעות ותכשיטים
יג	הסרת שיער בגוף
יד	להתפנות לפני הטבילה
יד	לכלוך בציפורניים וגזיזתן
יד	שכחה לגזוז ציפורניים
יד	שכחה לגזוז ציפורניים בשבת
יד	צבע על הציפורניים
יד	קילופי עור
יד	לכלוך על הידיים
טו	עור קשה וסדוק
טו	טבעת נוברינג
טו	פרק ד – דם ומכה בגוף
טו	דם יבש
טו	גלד שעל המכה
טו	יבלת שעל הבשר
טו	תחבושת ופולסטר
טו	גבס
טו	קוץ התחוב בבשר
טז	תפרים בגוף
טז	משחה

פרק ה – דיני חציצה הנוגעים לאחר

טז	הטבילה
טז	לא לחשוש חששות שונות לאחר הטבילה
טז	מצאה על עצמה דבר חוצץ לאחר הטבילה
טז	

פרק א - דיני הטבילה וההכנות לטבילה

הקדמה – סדר הדינים בחפיפה

א. ישנם כמה שלבים בטהרת האשה

- א. חפיפת שיער הראש במים חמים וסירוק שיער הראש, פעולות אלה הם מתקנת עזרא, ומעכבות בדיעבד.
- ב. חפיפת שאר השיער שבגופה כגון בבית בשחי ובבית הערווה במים חמים היא גם מתקנת עזרא, אך די בפספוס השער ביד.
- אשה ששכחה לפספס השיער, וכבר טבלה, אם רואה שאין קשר בשערות גופה בדיעבד עלתה לה טבילה.
- אך אם שכחה לסרק את שיער הראש לא עלתה לה טבילה.
- ג. רחיצת כל הגוף במים חמים, דין זה הוא מנהג ואינו מעכב בדיעבד.
- ד. הדחת הקמטים במים חמים (כדלהלן), דין זה נאמר בתלמוד ואינו מעכב בדיעבד.
- ה. עיון שאין בגוף חציצה, דין זה הוא חיוב מהתורה, ומעכב בדיעבד.

הקדמה ב – הוראות לחפיפה למעשה

ב. סדר החפיפה למעשה באופן כללי הוא כך.

- א. חפיפת שיער הראש במים חמים.
- ב. סירוק שער הראש.
- ג. רחיצת כל הגוף במים חמים.
- ד. פספוס שיער שאר הגוף.
- ה. גזיזת הציפורניים.
- ו. להתפנות לפני הטבילה.
- ז. עיון שאין דבר חוצץ.

נרחיב בכל הדינים האלו לקמן.

סדר החפיפה (חפיפה היא שם כולל לכל ההכנות לטבילה)

הקדמה

- א. לאחר שהפסיקה האשה בטהרה וספרה שבעה נקיים, יכולה לטבול בלילה. לפני הטבילה עליה לוודא שתהיה נקייה לגמרי כדי שתעלה הטבילה כדין^א.

^א שו"ע סימן קצט סעיף א.

חפיפה וסירוק שיער הראש

- ב. יש לחפוף היטב במים חמים את כל שער ראשה, ואח"כ בעוד השיער רטוב יש לסרקו במסרק כדי להתיר את הקשרים.^ב
- ג. חפפה היטב במים חמים את שיער ראשה ולא סירקה במסרק, לא עלתה לה טבילה.^ג
- ד. וכן אם סירקה ראשה במסרק ולא חפפה את שיערה במים לא עלתה לה טבילה.^ד

חפיפת הגוף ושיער הגוף

- ה. כיצד תכין את עצמה לטבילה, תחפוף היטב את השיער שבגופה ואת שאר חלקי הגוף במים חמים כדי להסיר את הלכלוך הדבוק.^ה
- ו. שיער שבשאר הגוף ניתן לפספס ביד.^ו

ישיבה באמבטיה

- ז. נהגו לרחוץ באמבטיה של מים חמים, ואם הדבר לא מתאפשר די לרחוץ עצמה במקלחת (של מים חמים).^ז

חפיפה במים קרים

- ח. אין לחפוף את השיער במים קרים מפני שמקשים את השיער, ולא מעבירים היטב את הלכלוך.^ח
- ט. בדיעבד אם חפפה במים קרים וראתה שאין השערות מסובכות ואין בהם קשרים הרי זה מועיל.^ט

לנקות האף והאוזניים

- י. יש לנקות בתוך האף והאוזן (כפי שרגילה באופן רגיל לנקות ולא יותר) כדי שלא יישאר לכלוך החוצץ.^י
- יא. יש לנקות את חורי העגילים שלא יישארו בהם דברים החוצצים (על ידי הוצאת והכנסת העגיל בעדינות).^{יא}

לנקות הפרשות בעיניים

- יב. הפרשות יבשות בעיניים חוצצות ויש להסירם, אך לפלוף לח שבתוך העין אינו חוצץ.^{יב}

צחצוח שיניים

- יג. יש לצחצח שיניים היטב ולהסיר מבין השיניים שאריות אוכל וכדומה.^{יג}

^ב שו"ע שם.^ג עשו"ע שם סעיף ח, ובש"ך שם בסק"א.^ד שם.^ה עיין תוס' נדה סו: שהביא מח' רש"י ור"ת אם חפיפה זה רק בשער או בכל הגוף, וכתבו למעשה שהמנהג לחוף השיער וכל הגוף במים חמים, וכן פסק השו"ע סימן קצט סעיף א.^ו ש"ך שם סק"א.^ז שו"ת מהרי"ל החדשות סימן כג ודרכ"ת יו"ד סימן קצט.^ח הב"י בסימן קצט מביא מח' רש"י ורמב"ם מה הסיבה שאין לחפוף במים קרים ע"ש, ועיין שו"ע שם סעיף ב. (לכן יש להיזהר שלא יגמרו המים החמים במקלחת לפני שגומרת לחפוף, כי אם תתקלח במים קרים זו בעיה בחפיפה).^ט בתוך האף והאוזן זה בית הסתרים, ובביאור בית הסתרים יש מח' האם זה כל מקום שנראה לפעמים או כל מקום שמים מגיעים אליו או כל מקום שאפשר להגיע אליו ועיין רעק"א בסעיף ז, ואכמ"ל.^י למעשה המקומות בתוך האף והאוזן שנראים לחוץ, שרגילה לנקות באופן רגיל נקרא בית הסתרים וצריכה לנקותו, אך יותר מזה נחשב מקום בלוע ואין עניין לנקותו. ניקיון מעבר לנצרך עלול לגרום לדלקות ולפצעים.^{יא} רמ"א שם סעיף מג.^{יב} שו"ע סעיף ז, וע"ש בש"ך. ואם מצאה לאחר הטבילה לכלוכים בעיניים תשאל חכם.^{יג} שו"ע שם סעיף כד.

קמטים וקפלים בעור, ובית הסתרים

יד. יש לנקות היטב עם מים חמים את המקומות שיש קמטים בעור כמו בין האצבעות, בית השחי, הטבור, פה אוזניים ואף, בין ירכותיה, ותחת דדיה^י.

טו. כמו כן אשה ששמה באותו מקום טבעת נוברינג או תחבושת וכדומה לרפואה, יש להוציאה לפני הטבילה.

לכלוך בציפורניים וגזיזתן

א. יש לנקות את כל הלכלוך שתחת הציפורן, ולמעשה לא מספיק לנקות אלא יש לגזוז את הציפורניים, דהיינו את החלק שרגילות לגזוז, (ודי להסיר את המקום שמצוי תחתיו שחרורית)^י.

הסרת שיער ביום הטבילה

טז. שיער שרגילה להסירו באופן קבוע, יש להסירו לפני הטבילה.

אך נוהגים שלא להסיר שיער ביום הטבילה עצמו, שמא יישארו שערות גזוזות בשעת הטבילה, אלא יש להסירם שיער שלשה ימים לפני הטבילה, ואם לא הספיקה, יכולה להסיר ביום הטבילה ותרחץ היטב^י.

להתפנות לפני הטבילה

יז. יש להתפנות לפני הטבילה, כדי שלא תעצור עצמה בשעת הטבילה בחוזק ועלולה להיווצר חציצה. בדיעבד אם לא התפנתה וטבלה עלתה לה טבילה^י.

עיון לאחר החפיפה

יח. לאחר שניקתה את כל גופה עליה לעיין בשערה ובגופה שאכן היא נקייה לגמרי מכל לכלוך, ולאחר מכן יכולה לטבול^י. העיון חובה ומעכב אף בדיעבד^י.

פרק ב - דינים שונים הנוהגים ביום הטבילה**לא ללוש בצק ביום הטבילה**

יט. אין להתעסק ביום של הטבילה בבצק, שלא ידבק בה ויקשה עליה להורידו^י, אך לכבוד שבת מותר. מיום חמישי יכולה ללוש לכבוד שבת.

כ. גם אם לא רגילה ללוש חלות לכבוד שבת, ועכשיו לפני הטבילה רוצה ללוש מותר לה.

כא. מותר ללוש בצק עם כפפות, באופן שיודעת שהידיים לא יתלכלכו.

^{יג} דברי רבא שתדיח אשה בית הקמטים ובית הסתרים שלה בחמין, וכן פסק השו"ע בסעיף א.

^{יד} שו"ע סימן קצח סעיף כד, ורמ"א שם, וע"ש בנו"כ.

^{טו} דרכי תשובה סימן קצט סעיף י. ובפרט כשמורידה בשעווה, תזהר לשים לב לפני הטבילה שלא נשאר עליה שעווה דבוקה.

^{טז} רמ"א סימן קצח סעיף מג, וש"ך בשם הב"ח בסקנ"ה.

^{יז} שו"ע שם.

^{יח} העיון לא חייב להיות דווקא לאחר סיום החפיפה, אלא אף אם שמים לב בשעת החפיפה שאין כל חציצה, גם זה נחשב עיון, (עט"ז סימן קצח סק"ד).

במקומות שלא רואה את עצמה די בכך שמשפשפת שם וגם זה נחשב עיון.

בבית הסתרים, אין העיון מעכב, ולכן בדיעבד אם שכחה לעיין שם לפני הטבילה, ולמעשה לא היה שם דבר חוצץ, עלתה לה טבילה.

^{יט} רמ"א סימן קצח סעיף כד.

לא לגעת בדברים מלובללים בין החפיפה לטבילה

כב. יש להיזהר שלא להתעסק בין הרחיצה לטבילה בדברים החוצצים שיכולים להדבק כמו תבשילין וכדומה. ואם צריכה להתעסק בהם כגון להאכיל את ילדיה, מותר, ורק תרחץ ידיה היטב לאחר מכן.^כ

לא לאכול בין החפיפה לטבילה

כג. אין לאכול בין החפיפה לטבילה.^{כא}

לא לאכול בשר ביום הטבילה

כד. נהגו לא לאכול בשר ביום הטבילה. מנהג זה כולל בשר על כל גווניו (גם עוף טחון, קציצות וכדומה)^{כב}. אך מרק בשרי מותר לאכול.

כה. שאר המאכלים, אם לא ידוע לה שהמאכל נתקע לה בין שיניה, מותר.

היתר במעוברת ואשה חלשה

כו. מעוברת ומניקה, וכן אשה חלשה שמרגישה שצריכה לאכול בשר, מותרת לאכול בשר גם ביום הטבילה.^{כג}

אכילת בשר בסעודת מצווה

כז. בסעודת מצווה מותר לאכול בשר, לכן מותר לאכול בשר בשבת, יו"ט, חול המועד, סעודת ברית וסעודת ראש חודש אף אם טובלת לערב^{כד}.

טעתה ואכלה בשר ביום הטבילה

כח. טעתה ואכלה בשר ביום הטבילה תצחצח את שיניה ותטבול.

הסתרת הטבילה

כט. יש להסתיר את הטבילה שלא לספר לאנשים, אך במקום צורך גדול מותר לספר. אם אנשים מבינים לבד אין בזה איסור^{כה}.

דחיית הטבילה

ל. בשעת הצורך יש לשאול חכם אם לדחות את הטבילה, ובכל מקרה אין הבדל אם דוחים הפסק או טבילה, ולכן יש לעשות את ההפסק בזמן^{כז}.

לא. אשה שדוחה את הטבילה אינה צריכה להמשיך ללבוש לבנים, אלא מיד לאחר השקיעה של היום השביעי יכולה ללבוש בגד צבעוני, וכשתוכל לטבול, תטבול.

כמו כן אינה צריכה עוד בדיקה לפני הטבילה, ולא בימים שעד הטבילה. ולגבי כלה ראה הערה^{כז}.

^כ עיין טוש"ע סימן קצט סק"ג ובנו"כ שם.

^{כא} שם.

^{כב} שו"ע שם סעיף כד, ובלילה שלפני מותר, (מקור חיים ס"ק פא).

^{כג} מכיוון שזה רק מנהג יפה כמ"ש בשו"ע.

^{כד} עיין ט"ז סימן קצח ס"ק כה.

^{כה} רמ"א סימן קצח סעיף מח.

^{כז} לפעמים הסיבה שבגללה רוצים לדחות את הטבילה מתבטלת, ואם דחו את ההפסק הרי לא תוכל לטבול, לכן תמיד יש לעשות את ההפסק בזמן.

^{כז} ובכלה הדינים שונים עיין יו"ד סי' קצב.

פרק ג - זמן החפיפה

מתי תחפוף לכתחילה

לב. יש בזמן החפיפה שני עניינים סותרים.

- להסמיק את החפיפה לטבילה ככל האפשר, ולכן עדיף לחפוף בלילה סמוך לטבילה.
- לא להתחיל לחפוף בלילה מכיוון שממהרת לביתה ויש חשש שלא תחפוף כמו שצריך^כ.

ולכן לכתחילה תתחיל לחפוף כשעדיין יום - דהיינו לפני השקיעה, ותסיים לחפוף בלילה סמוך לטבילה. כך גם יש לה מספיק זמן לחפוף היטב בלי שתמהר לביתה, וגם היא מסמיכה את החפיפה לטבילה.

אינה יכולה להתחיל ביום ולגמור בלילה

לג. במקרה שאינה יכולה להתחיל את ההכנות לטבילה ביום ולסיים בלילה, יכולה לעשות את כל ההכנות ביום או בלילה כפי שיבואר^כ.

לד. אם עושה את ההכנות ביום, תעשה את כל ההכנות ביום, ובלילה תרחץ עצמה קלות, תצחצח שיניים ותסתרק סירוק קל.

לה. אם עושה את ההכנות בלילה יש להקפיד לא למהר, ותתכונן לפחות שעה מתחילת ההכנות עד הטבילה, כדי לוודא שאכן התכוננה לטבילה כיאות^ל.

לחפוף שוב במקווה

לו. במקרה שהדרך למקווה ארוכה, והאשה מזיעה בדרך, ראוי לשטוף עצמה קלות ולסרק סירוק קל לפני הטבילה.

אם אינה מזיעה בדרך מהבית עד למקווה יכולה לטבול מיד^{לא}. ותעיין בגופה לראות שאין דבר החוצץ.

טבילה בשבת או במוצאי שבת (ויו"ט)

טבילה בליל שבת וליל יו"ט

לז. כשחל טבילתה בליל שבת עושה את כל ההכנות ביום שישי מכיוון שכרוך בהם חילול שבת ויו"ט, וגם תעשה עיון. ובליל שבת עושה רק עיון שוב פעם, ותטבול^{לב} לג.

טבילה במוצאי שבת ומוצאי יו"ט

לח. כשחל טבילתה במוצ"ש או במוצאי יו"ט, כיון שאינה יכולה לעשות את ההכנות בשבת, תעשה את עיקר ההכנות, דהיינו, אמבטיה, חפיפה, סירוק, נטילת ציפורניים וצחצוח שיניים בערב שבת.

כח נחלקו בזה רש"י והשאלות, עיין בב"י שהאריך בזה, והכרעת הרא"ש היא כמו שנכתב בסעיף י וכן פסק השו"ע בסעיף ג.

כט רמ"א סעיף ג.

ל ש"ך בשם מהרש"ל.

לא שו"ע סעיף ג.

לב שו"ע שם סעיף ה.

לג יש נידונים בפוסקים לגבי טבילה בשבת ומוצ"ש אם יכלה לטבול קודם לכן ודחתה את הטבילה, ומכיוון שבזמנינו אין מנהג ידוע, למעשה טובלים בשבת ומוצ"ש אף לאשה שיכלה לטבול קודם.

ובמוצ"ש תחזור ותעשה מקלחת, חפיפה, סירוק, צחצוח שיניים, עיון וטבילה^{לד}.

לט. כשמתכוננת לטבילה בערב שבת, אם לא נוח לה להתכונן סמוך לשקיעה יכולה להתכונן בבוקר.

מ. אשה שקשה לה להתכונן ביום שישי לטבילה, יכולה לעשות את כל ההכנות במוצאי שבת, ויש לשים לב שבמקרה זה שעושה את כל ההכנות בלילה, שההכנות לא יקחו פחות משעה.

אם רחצה ביום שישי לכבוד שבת, יכולה להתכונן במוצ"ש גם בפחות משעה. ואם יש לחץ במקווה בכל מקרה אפשר להקל להתכונן בפחות משעה.

מא. כשחלה טבילתה במוצאי שבת, בני עדות המזרח נוהגים לכתחילה לעשות את כל ההכנות רק במוצ"ש.

איפור בערב שבת כשהטבילה חלה במוצאי שבת

מב. מותר להתאפר בערב שבת, ובמוצאי שבת להוריד את האיפור.

טבילה ביום טוב שחל במוצאי שבת

מג. כשחל טבילתה ביו"ט שחל במוצ"ש, וכן כשחל בליל שבת לאחר יו"ט, תחפוץ ביום שישי, ותאסוף את שיערה בגומייה שלא יסתבכו שערותיה^{לה}, וכן תיזהר עד כמה שניתן שלא תתלכלך, ואם התלכלכה תנקה עצמה^{לז}.

מד. לפני הטבילה תעיין היטב בכל גופה ושערותיה לוודא שאין עליה דבר החוצץ^{לז}, ותנקה שיניה באצבעותיה שלא יישארו שאריות של מאכל.

אם תרגיש שיש לכלוך בין השיניים יכולה להוציאו על ידי קיסם באופן שאין ודאות שיצא דם^{לח}.

רחיצה במים חמים כשחלה טבילתה בשבת

מה. כמו כן, תשטוף במים חמים שהוחמו מערב שבת פניה ידיה ורגליה, וכן את שאר המקומות המזיעים שמתלכלכים, כל אבר בנפרד^{לט}. ותזהר מאיסור סחיטה לא לרחוץ בספוג אלא רק בידיה.

כמו כן תיזהר כשמתנגבת לא לנגב במקומות שיש ריבוי שיער, אלא תניח המגבת בלי ללחוץ חזק.

מו. ביו"ט אף מותר להחם מים לצורך שטיפת פניה וידיה. (באופן המותר להחם מים ביו"ט).

טבילה בתשעת הימים

דיני הטבילה בתשעת הימים

מז. אשה שחל ליל טבילתה בתשעת הימים מתכוננת כרגיל עם מים חמים וכו' כמו בשאר ימות השנה.

^{לד} יש בזה כמה דעות, לטור עיקר החפיפה במוצ"ש ורק יש מנהג יפה לעשות את ההכנות ביום שישי כדי שלא תהא מהומה לביתה, ובמוצ"ש תחפוץ שוב בקצרה כדי להסמיק החפיפה לטבילה, וכן פסק הרמ"א, והש"ך כתב שכן הוא מעיקר הדין. וכן נוהגים האשכנזים לעשות את כל ההכנות ביום שישי, ובמוצ"ש להתקלח, לסרק השיער ולצחצח שיניים. והמחבר כתב שתחפוץ רק במוצ"ש וכך נהגו בני עדות המזרח.

^{לה} שו"ע שם סעיף ד.

^{לו} רמ"א שם, ועיין ב"י.

^{לז} רמ"א שם, ועיין ב"י.

^{לח} כך זה לא פסיק רישא ומותר.

^{לט} שו"ע שם, ועיין בש"ך שזו שיטת הטוש"ע, אך המשאת בנימין כותב להתיר רק בפניה ידיה ורגליה, ובבה"ט צידד כהשו"ע.

ליל טבילה שחל בתשעה באב וביום כיפור

מח. חל טבילתה בתשעה באב וביו"כ תדחה את טבילתה למוצאי תשעה באב ולמוצאי יו"כ, ותנהג כמבואר בסעיף הבא.

טבילה במוצאי תשעה באב ובמוצאי יום כיפור

מט. חל ליל טבילתה במוצאי תשעה באב או במוצאי יו"כ, עושה את כל ההכנות בערב תשעה באב, ומוצאי תשעה באב מתכוננת שוב לטבילה כמו שנוהגים כשחל טבילתה במוצאי שבת. [ולבני עדות המזרח ראה לעיל סעיף מא].

פרק ד' - סדר הטבילה**זמן הטבילה**

נ. לכתחילה זמן הטבילה הוא שלושים - ארבעים דקות לאחר השקיעה, אם יש צורך להקדים, תשאל חכם כיצד לנהוג.

להקפיד שכל גופה ושערותיה יכנסו למים

נא. כשטובלת עליה להכניס כל גופה למים, ותזהר שייכנסו כל שערותיה במים, וצריכה להעמיד על גבה יהודיה מעל גיל שתים עשרה שתראה שאכן לא יצא שיער מחוץ למים^מ.

צורת הטבילה

נב. כיצד תטבול, ראשית תיכנס עד צווארה במים, ואז תשחה מעט ותפתח רגליה וידיה מעט כמו שרגילה בעת שהיא הולכת, כך שהמים יגיעו לכל המקומות שבגופה^{מא}.

סגירת הפה בטבילה

נג. אינה צריכה לפתוח פיה כדי שייכנסו בתוכו המים, אך לא תסגור חזק את שפתיה כי אם המים לא יגיעו לשפתיים לא עלתה לה טבילה, אלא תסגור את הפה בטבעיות^{מב}.

עצימת עיניה

נד. וכן לא תעצום עיניה ולא תפתחם ביותר, אלא כמו שרגילה כשהולכת לישון^{מג}.

הגבהת רגליה בטבילה

נה. כשטובלת במקווה שהרצפה עשויה מאבנים, אינה צריכה להגביה רגליה בשעת טבילתה^{מד}.

לפגוש ביהודיה לאחר הטבילה

נו. יש להזהר לאחר הטבילה לפגוש באשה יהודיה, ולא בגוי או חיה טמאה. במקרה שפגשה בדברים אלו לאחר הטבילה, אם היא יראת שמים תחזור וטבול^{מה}.

למעשה כשעולים מבור הטבילה פוגשים את הבלנית ודי בכך.

^מ אם אין לה בלנית כגון שטובלת בחו"ל ואין שם יהודים, הבעל יכול להיכנס כשיורדת לטבול ולראות שכל השיער מתחת למים, עיין פת"ש סימן קצה סק"א, ואם הבעל אינו שם יכולה לכוון שערותיה בחוט רופף שאינו חוצץ מהמים ולטבול כך. עיין שו"ע סימן קצח סעיף מ.

^{מא} שו"ע סימן קצח סעיף לה, ואם שינתה ולא טבלה כך תשאל חכם אם עלתה לה טבילה, מכיוון שהדין משתנה לפי הנסיבות.

^{מב} שו"ע שם סעיף לח.

^{מג} שו"ע שם סעיף לט.

^{מד} שו"ע סימן קצח סעיף ל. אם טובלת בים או בנהר תשאל חכם כיצד לנהוג.

^{מה} שו"ע שם סעיף מח, ע"ש בנו"כ.

ברכת הטבילה

שיטות הראשונים מתי לברך

מנהג האשכנזים

נז. למעשה השל"ה כתב וכך נוהגים, לטבול פעם אחת, לחבק עצמה בידיה^מ ולברך אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על הטבילה, ולטבול שוב^{מז}.

מנהג בני עדות המזרח

נח. לבני עדות המזרח יש שני מנהגים. יש הנוהגים כמנהג האשכנזים הנ"ל^{מח}.

נט. ויש הנוהגים שתברך בחדר החיצוני^{מט} בעודה בחלוקה, ואחר כך תכנס לבית הטבילה ותטבול. ונהגו שתקשור החלוק או תחבק עצמה בידה קודם שתברך.

על איזו טבילה מברכים

ס. מברכים על כל טבילה שנטמאה בודאי, בין אם נטמאה מחמת וסת, כתם, או דם בתולים.

דינים הנוהגים לאחר הטבילה

ספק אם חפפה כל גופה

סא. אשה שמסתפקת אם חפפה היטב כל גופה וכבר טבלה, אינה צריכה לטבול שנית^י.

רחיצה לאחר הטבילה

סב. נהגו לא לרחוץ לאחר הטבילה עד למחרת בבוקר או לאחר תשמיש (ונראה שאם בעלה נגע בה יש להתיר)^{נב}.

סג. איסור זה הוא רק ברחיצת רוב הגוף והראש, אבל לרחוץ רק את הגוף או רק את הראש בלי רוב הגוף מותר.

סד. בני עדות המזרח אינם מקפידים בזה כלל.

לומר שטבלה בשחזרת מהמקווה

סה. כשהאשה חוזרת מהמקווה אין צריך לשאול אותה אם טבלה, אלא אם ניכר מהתנהגותה שטבלה די בכך^{נב}.

^מ כדי להפסיק בין ליבה לערווה, ובדיעבד אם בירכה בלי לחבק עצמה, עלתה לה טבילה, עיין ט"ז שם סק"ג.

^{מז} השל"ה בשער האותיות אות ק, הלכות ביאה, סור מרע ד"ה מחלוקת. ומובא בבאר היטב סי' ר.

בסוגיא זו של ברכת הטבילה ישנם כמה שיטות: א. הראב"ד - שתברך לפני הטבילה כשהיא עוד בבגדיה כדי לחצוץ בין ליבה לערווה. ב. הרא"ש - כדברי הראב"ד שתברך לפני הטבילה, אבל כתב שתברך בחלוקה כדי לסמוך הטבילה לברכה ולא מצריך חציצה בין ליבה לערווה דסובר כהאורחות חיים. השו"ע מכריע כהרא"ש. ג. הבה"ג - סובר שתברך לאחר הטבילה בעוד בתוך המים. הרמ"א מכריע כהבה"ג, והוסיף שתכסה עצמה בבגדה ותברך. ד. השל"ה כותב לצאת ידי כל השיטות שתטבול, תברך ותטבול שוב. וכך נהגו. ונהגו כהדרישה שלכתחילה תחבק עצמה בידיה להבדיל בין ליבה לערווה.

^{מח} לפי פסק הבן איש חי, פרשת שמיני, וברכי יוסף בשו"ב סימן ר' ובספר ארץ חיים.

^{מט} מכיוון שעדיף לא לברך בבית הטבילה שהוא מלא הבל של המרחץ, והאשכנזים לא חששו לזה מכיוון שהמקווה נקי.

^נ עיין בפת"ש בסק"א, וכתב שם שאם חפפה ורק מסתפקת לגבי חלק מגופה גם הש"ך מודה לט"ז שאומרים שמתוך רגילות ניקתה כל גופה היטב. ^{נא} עיין חו"מ סימן רא סעיף עה. דעת רוב הראשונים שאין דין זה בטבילת אשה, אמנם דעת המרדכי (שבועות סימן תשנ) והאו"ז (הלכות נדה סימן שלח), להחמיר בזה לכתחילה, ובמקום צורך גדול אפשר להקל בזה, אך נכון לשים חציצה ממש על הגוף ואז אין חשש. ועיין רש"י שבת יג: ד"ה והכא.

^{נב} עיין חו"מ ד סימן קפה בחידושים סק"א, ועיין לחו"ש שם, ואכמ"ל.

טבילה בים או בנהר

טבילה בבוץ או בחול

סו. לא תטבול במקום שיש בקרקעיתו בוץ שנדבק לרגליים מפני שהוא חוצץ, ואם צריכה לטבול בנהר או בים, תשאל חכם כיצד לנהוג^ג.

טבילה כשרואים אותה בני אדם

סז. לא תטבול במקום שיש חשש שיראוה בני אדם, מפני שמתוך שמבוהלת שיראוה לא תטבול היטב, אמנם בדיעבד אם טבלה כן עלתה לה טבילה.

טבילה בבגד רחב

סח. בשעת הדחק ניתן לטבול בבגד רחב^י.

דיני חציצה

הקדמה

יסוד דיני חציצה

א. אשה ההולכת לטבול, צריכה לטבול כל גופה במים בפעם אחת. ולכן צריך שלא יהיה עליה שום דבר שחוצץ מהמים לגעת בגופה^ה.

ב. מעיקר הדין חציצה היא כל דבר שנדבק ברוב גופה, אפילו אם היא מעוניינת בו.

או דבר הנדבק במיעוט גופה אם אינה מעוניינת בו, כמו לכלוכים הדבוקים בה, אבל דברים שמעוניינת שיהיו על מיעוט גופה מעיקר הדין אינם חוצצים.

אך למעשה לכתחילה לא תטבול אף בדברים שמעוניינת שיהיו על גופה^ו.

ג. לפי הנאמר לעיל, יש לרחוץ היטב לפני הטבילה ולהסיר את כל החציצות שעל גופה^ז.

פרק א – ניקיון השיער

סירוק השיער

ד. יש לסרוק היטב את השיער כדי שלא יהיו בו קשרים, מכיוון שקשרים בשיער עלולים לחצוץ, אם טבלה ומצאה לאחר הטבילה קשר בשיער, תשאל חכם^ח.

^ג עיין שו"ע סימן קצח סעיף לג, יש הרבה פרטי דינים על מה אפשר לטבול והאם צריך להרים את הרגלים בטבילה בים או בנהר, ולכן אשה שמזדמן לה טבילה בים או בנהר וכדו' תשאל חכם לפני כיצד לנהוג.

בשעת הדחק יכולה לטבול בבגד רחב ועלתה לה טבילה, שו"ע שם סעיף מו.

^ד שו"ע סימן קצח סעיף מו.

^ה שו"ע סימן קצח סעיף א.

^ו שם.

^ז רמ"א שם.

^ח עיין בטוש"ע שם סעיף ה. ההלכה משתנה בין אם היא מקפידה על הקשר הזה או לא, והדין שונה ממקרה למקרה.

חפיפה במרכך

ה. מותר לחפוף את השיער במרכך^{נט}, אבל לא תסוך בשמן לפני הטבילה אע"פ שמן הדין אינו חוצץ^ס.

כינים בשיער

ו. אשה שיש לה כינים צריכה לסרק את שיערה ולהוציאם לפני הטבילה^{סא}.

ז. יש להסתרק עד שלא תמצא יותר כינים במסרק^{סב}.

ח. אשה שמשערת שאין לה כינים אינה צריכה לבדוק אם יש לה כינים^{סג}.

קשקשים בשיער

ט. אשה שיש לה קשקשים בשיער, תחפוף כפי שרגילה בדרך כלל, בלי קשר לטבילה, ומה שנשאר אינו חוצץ^{סד}.

שיער צבוע

י. שיער צבוע אינו חוצץ^{סה}. אך אם הצבע כבר מתחיל להתקלף ומקפידה עליו, יש למלאותו. ובדיעבד אם טבלה כך ראה הערה^{סו}.

פרק ב – ניקיון הפנים**לכלוך באף ובאוזן**

יא. יש לנקות בתוך האף והאוזן (כפי שרגילה באופן רגיל לנקות ולא יותר^{סז}) כדי שלא יישארו הפרשות היכולים לחצוץ^{סח}.

יב. כמו כן יש לנקות את חורי העגילים על ידי הכנסתם והוצאתם בעדינות.

לכלוך בעיניים

יג. הפרשות יבשות בעיניים חוצצים ויש להסירם, אך לפלוף לח שבתוך העין אינו חוצץ^{סט}.

צחצוח שיניים

יד. יש לצחצח שיניים היטב ולהסיר מבין השיניים שאריות אוכל וכדומה^ע.

^{נט} מכיוון שהמרכך עובר במים, והמעט שמורגש לאחר החפיפה, אין בו כלל ממשות. אך בשמן יש ממשות ונהגו לא לסוך בשמן.

^ס ש"ך ס"ק יד בשם בה"ג.

^{סא} עיין בשו"ע שם סעיף מז ובנו"כ.

^{סב} ע"ש בשו"ע ובנו"כ, אשה שטבלה ומצאה לאחר הטבילה כינים תשאל חכם מה דינה.

^{סג} אשה שלא סירקה כינים ולאחר הטבילה מצאה שיש לה כינים, תשאל חכם.

^{סד} לאחר שהסירה מה שיכולה על השאר נחשבת שאינה מקפידה, ועוד דהיינו רביתיהו.

^{סה} מכיוון שאין בצבע ממשות וגם הוא נוי לה ומעוניינת בו. עיין בטוש"ע סימן קצח סעיף יז, ובב"י שם.

^{סו} בדיעבד אינו חוצץ אם אין בצבע ממשות, עיין ט"ז על הסעיף ובסד"ט שם.

^{סז} בתוך האף והאוזן זה בית הסתרים, ובביאור בית הסתרים יש מח' האם זה כל מקום שנראה לפעמים או כל מקום שמים מגיעים אליו או כל מקום שאפשר להגיע אליו ועיין רעק"א בסעיף ז, ואכמ"ל.

למעשה המקומות בתוך האף והאוזן שנראים לחוץ, שרגילה לנקות באופן רגיל נקרא בית הסתרים וצריכה לנקותו, אך יותר מזה נחשב מקום בלוע ואין עניין לנקותו. ניקיון מעבר לנצרך עלול לגרום לדלקות ולפצעים.

^{סח} רמ"א שם סעיף מג.

^{סט} שו"ע סעיף ז, וע"ש בש"ך. ואם מצאה לאחר הטבילה לכלוכים בעיניים תשאל חכם.

^ע שו"ע שם סעיף כד.

טו. שכחה לצחצח שיניים לפני הטבילה ולא נמצא דבר חוצץ בין שיניה עלתה לה טבילה^{עא}.

טז. אשה שטבלה, ולאחר הטבילה מצאה לכלוך בין שיניה, תשאל חכם אם הוא חוצץ^{עב}.

סתימה קבועה וזמנית

יז. סתימה \ כתר קבועה בשיניים, אינה חוצצת.

יח. סתימה זמנית \ כתר זמני בשיניים, אם הוא נמצא בפה לשלושים יום^{עג}, פעמים רבות אינו חוצץ, ויש לעשות שאלת חכם^{עד}.

יט. צמר גפן שהרופא לפעמים שם בסתימות וטיפול שיניים שונים, חוצץ.

הסרת האיפור

כ. יש להסיר את האיפור לפני הטבילה^{עה}.

עדשות מגע

כא. יש להסיר עדשות מגע לפני הטבילה. אם טבלה עם העדשות ראה הערה^{עו}.

פרק ג – ניקיון הגוף והידיים

טבעות ותכשיטים

כב. יש להסיר את כל הטבעות והתכשיטים שהולכת עימה^{עז}.

הסרת שיער בגוף

כג. אשה שרגילה להסיר שערות שבגופה (כל אחת כפי דרכה), ולפני הטבילה גדלו לאורך שבו רגילה להסיר, יש להסיר אותן לפני הטבילה^{עה}.

כד. לכתחילה יש להסיר את השיער שלשה ימים לפני הטבילה כדי שלא יישארו שערות על הגוף בטבילה.

במקרה שלא הספיקה, יכולה להסיר את השיער ביום הטבילה אך תוודא שאכן לא נשארו שערות על גופה.

^{עא} שו"ע שם סעיף כה.

^{עב} בשו"ע סעיף כד כתב שאם נמצא שום דבר דבוק בין השיניים הוא חוצץ, ובראשונים נחלקו אם דווקא עצם או כל דבר, והדין יכול להשתנות אם צחצחה שיניים לפני הטבילה, וכן בכלוך שאינה מקפדת עליו, וכן אם כבר לנה עם בעלה, ולמעשה תשאל חכם.

^{עג} יש נידון האם סתימה זמנית חוצצת, ואם אינה חוצצת האם צריך שתהיה בפה חודש או שבוע, ולמעשה יש להקל בשעת הצורך אם הסתימה נמצאת שבוע בפה. ולאחר טיפול שורש די אף בימים בודדים.

^{עד} סתימה שונה מפלסטר וכדו' שהוא משהו נפרד מהגוף ומפריע לו ורק שרוצה אותו לרפואה. אך סתימות וכדו' נחשבים לחלק מהשן. וכן בקוביות שעושים ליישור השיניים יש להקל על פי שאלת חכם.

^{עה} עיין בשו"ע שם בסעיף יז שהאיפור אינו חוצץ מכיוון שאין בו ממשות וגם מעוניינת בו, אמנם למעשה נהגו להוריד את האיפור מכוח דברי הרמ"א שיש להסיר לכתחילה גם את הדברים שאינם חוצצים.

אשה שצריכה ללכת לשבת לשמחה משפחתית וכדומה וחל ליל טבילתה בשבת ומתביישת להגיע לשמחה בלי איפור, תשאל חכם האם יכולה לטבול עם איפור עמיד.

^{עו} יש לדון אם בדיעבד צריכה לחזור ולטבול מכיוון שתחת העדשה יש לחות ומים חודרים תחתיהם, וגם אין לחשוש שיעצמו אז העיניים חזק מכיוון שכך רגילות לרוחץ עם העדשות, ויש לברר את המציאות,

^{עז} שו"ע שם סעיף כג, שאם הם מהודקים חוצצים, ואפילו אם אינה רגילה להסירם סתם כך, מכיוון שיש מצבים שכן מורידה אותם, כגון במקלחת וכדו', יש להסירם לפני הטבילה, ועיין פת"ש סק"א. ואם הם רפויים אינם חוצצים, אך לכתחילה תסירם לפני הטבילה כמ"ש ברמ"א בסעיף א.

^{עח} מכיוון שרגילות להסיר, יש מחמירים שזה חוצץ מדין כל העומד להיגזז.

כה. מי שמסירה שיער בשעווה, לכתחילה תסיר את השיער שבוע לפני הטבילה, ואם לא הספיקה יכולה להסיר אף ביום הטבילה, ותבדוק היטב שלא נשארה שעווה דבוקה לגוף.

כו. אשה ששכחה להסיר שיער וטבלה, בדיעבד עלתה לה טבילה^{עט}.

להתפנות לפני הטבילה

כז. יש להתפנות לפני הטבילה, כדי שלא תעצור עצמה בשעת הטבילה בחוזק ועלולה להיווצר חציצה. בדיעבד אם לא התפנתה וטבלה עלתה לה טבילה.

לכלוך בציפורניים וגזיזות

כח. יש לנקות את כל הלכלוכים שתחת הציפורן, ולמעשה לא מספיק לנקות אלא יש לגזוז את הציפורניים, דהיינו את החלק שרגילות לגזוז, (ודי להסיר את המקום שמצוי תחתיו שחרורית)^פ.

שכחה לגזוז ציפורניים

כט. שכחה לגזוז ציפורניים לפני הטבילה וטבלה, אם הציפורניים אינם עודפות על הבשר אינה צריכה לשוב ולטבול, ואם הציפורניים עודפות על הבשר תטבול שוב. ואם כבר לנה עם בעלה אינה צריכה לטבול שוב^{פא}.

ל. בציפורני הרגליים בכל אופן אף אם לא ניקתה אותן אינה צריכה לחזור ולטבול.

שכחה לגזוז ציפורניים בשבת

לא. חל ליל טבילתה בשבת ושכחה לגזוז ציפורניים, אם יש נכרי שיכול לגזוז לה את הציפורניים, תלך לנכרי, ואם אין, תנקה אותם היטב ותטבול כך^{פב}.

צבע על הציפורניים

לב. אשה שצובעת את ציפורניה בלק, יש להסיר את הלק לפני הטבילה^{פג}.

קילופי עור

לג. קילופי עור קטנים ליד הציפורניים אינם חוצצים. ואם הם חתיכות גדולות שרגילים להסירם יש להסירם לפני הטבילה^{פד}.

לד. וכן שלפוחיות שיש בעור, אם הם קטנים אינם חוצצים, ואם הם גדולים יש להסירם.

לכלוך על הידיים

לה. לכלוך שעל הידיים שאין בו ממשות, כגון צבע של עט ורוטב של מאכלים למיניהם, יש לנקות^{פה}. ואם אינו יורד, אינו חוצץ.

עט שהרי השערות הן חלק מגופן, והגוף לא חוצץ על עצמו אפילו אם מקפידה עליו. ולא חוששים בדיעבד שגם בשיער יש מושג של כל העומד להיגזז, וגם הראב"ן דיבר על ציפורניים ולא על שיער, ואכמ"ל.

^פ שו"ע סעיף כד, ורמ"א שם, וע"ש בנו"כ.

^{פא} עיין בט"ז בס"ק כא שכתב שלא תטבול שוב אם לנה עם בעלה, ובש"ך בס"ק כה פסק שתטבול שוב, ולמעשה מורים כהט"ז וכן פסק הסד"ט ט"ס ק"לט.

^{פב} בט"ז כתב שתטבול כך, ובש"ך כתב שתאמר לנכרי, ולכתחילה מחמירים שאם יש במקווה נכרי, לומר לנכרי, ואם אין, תטבול כך.

^{פג} עיין בשו"ע בסעיף יז שאיפור אינו חוצץ, שהרי מעוניינת בו וזה במיעוט גופה, אך לכתחילה יש להסירו כמ"ש ברמ"א בסעיף א.

^{פד} אם כבר טבלה כך, בדיעבד אינו חוצץ.

^{פה} עיין בט"ז שם בסק"ז בשם הרוקח שלכלוך שאין בו ממשות אינו חוצץ, והסד"ט חולק עליו וכתב שכן חוצץ. ולכן יש לנקות את הידיים לכתחילה גם מלכלוך שאין בו ממשות. אמנם, אם נשאר מעט לכלוך שאינה מקפידה עליו, לכולי עלמא אינו חוצץ.

עור קשה וסדוק

לו. עור קשה וסדוק (כגון ברגליים) אינו חוצץ ואינה צריכה להסירו.

טבעת נוברינג

לז. אשה שיש לה טבעת נוברינג יש להוציאה לפני הטבילה^פ, שכחה להוציא את הטבעת וטבלה כך ראה הערה^פ.

פרק ד – דם ומכה בגוף**דם יבש**

לח. דם יבש שנמצא על המכה \ הגוף חוצץ. אם טבלה ונמצא עליה לאחר הטבילה דם, תשאל חכם^פ.

גלד שעל המכה

לט. גלד שעל גבי המכה, יש לרככו במים חמים. אם מכינה עצמה לטבילה בביתה, ורק לאחר זמן הולכת למקווה, תרככנו במקווה כמה דקות במים חמים, ותטבול^פ.

יבלת שעל הבשר

מ. יבלת שמחוברת לבשר אינה חוצצת, אך אם נידלדלה, חוצצת ולכן יש להסירה^ז.

תחבושת ופלסטר

מא. תחבושת שעל המכה, וכן פלסטר, הרי אלו חוצצים^א.

גבס

מב. גבס, הרי הוא חוצץ^ב.

קוץ התחוב בבשר

מג. קוץ התחוב בבשר, אם נראה מבחוץ ושווה לבשר, הרי הוא חוצץ. ואם הוא שקוע בתוך הבשר אינו חוצץ^ג. וכן אם כיסה אותו העור, אינו חוצץ^ד.

^פ לגבי בדיקות עם טבעת נוברינג, יש להוציאה בבדיקות שבעה נקיים בהפסק ראשון ושביעי.
^{פז} יש נידון האם אותו מקום נחשב לבית הסתרים שצריך שיהיה ראוי לביאת מים, או שהוא נחשב בלוע ולכן אינו צריך שיהיה ראוי לביאת מים. דעת הרמ"ע מפאנו (מובא ברעק"א בהגהותיו לס' קצח ס"ז, שדבר שאין דרכו להתגלות לפעמים אינו נחשב בית הסתרים, ועיין חכמ"א כלל קיט ושו"ת חת"ס יו"ד קצב ורעק"א בתשובה ס'). ועוד שיש אומרים שמקום שלא יכול להכנס אליו מים (עמוק באותו מקום איפה שהטבעת נמצאת) אינו נחשב בית הסתרים (רעק"א בתשובה ס בשם החו"ד). אמנם דעת הזכרון יוסף (סימן י') והסד"ט (קצח ס"ק כג) שחציצה באותו מקום כן מעכבת, ועיין שו"ת נו"ב יו"ד סימן קלה.
^{פח} שו"ע סעיף ט, ועיין ברמ"א בסעיף יד שגם דם לח אם היא מקפידה עליו חוצץ. לפעמים יש מכה קטנה שיוצא ממנה דם והוא במקום שאינה מקפידה כלל, ואז אפשר שגם דם יבש לא יחצוץ, ותלוי בכל מקרה לגופו, ולכן אם טבלה תשאל חכם.
^{פט} שו"ע סעיף ט, גלד תוך שלשה ימים אינו חוצץ, לאחר שלשה ימים חוצץ, לפיכך תחוף במים עד שירככו, וע"ש בנו"כ. אם שכחה לרכך הגלד וטבלה, זה תלוי בהרבה פרטי דינים, ותשאל חכם.
^צ שו"ע שם סעיף כב.
^{צא} שו"ע שם סעיף י.
^{צב} שו"ע סעיף כג. ואשה שצריכים לעשות לה גבס לתקופה ארוכה יש להתייעץ עם חכם ועם רופא כיצד לנהוג כדי שלא תיאסר תקופה ארוכה.
^{צג} אפילו אם נראה בתוך הבשר.
^{צד} שו"ע סעיף יא, ע"ש בנו"כ.

תפריים בגוף

מד. תפריים שאינם נמסים, אם הם מתחת לעור ואינם נראים, אינם חוצצים^{צה}.

אך אם התפריים נראים כלפי חוץ חוצצים^{צא}.

מה. תפריים שנמסים מאליהם ואין צריך להוציאם מהגוף, יש לדון האם הם חוצצים, ויש לשאול חכם^{צב}.

משחה

מו. משחה הספוגה בתוך העור, אינה חוצצת. ואם אינה ספוגה יש להסירה לפני הטבילה.

פרק ה – דיני חציצה הנוהגים לאחר הטבילה**לא לחשוש חששות שונות לאחר הטבילה**

מז. לאחר הטבילה אין לבדוק ולברר אם הכל נעשה כמו שצריך, כי על ידי זה מסתבכת בספיקות וחששות שונים ומיותרים, וכבר האריך בזה הרמב"ן בסוף הלכות נדה וז"ל: "ומדיני החציצה לא טוב היות האדם מחמיר יותר מדאי ומחפש אחר הספיקות לפסול טבילתה בדבר הקל, כי אם כן אין לדבר סוף, אלא אחר שחפפה ראשה וסרקה במסרק וחפפה ורחצה כל גופה בחמין ונזהרה לבלתי תגע בשום דבר חוצץ ותעשה טבילתה בפשיטות איבריה וכל גופה, לא יכניס אדם ראשו בספיקות החמורות אשר אין להן קץ וסוף, כגון עצמה עיניה ביותר קרצה שפתותיה ביותר ומשאר הספיקות, כי מי יוכל להבחין בין עצמה ביותר ובין לא עצמה ביותר".

מצאה על עצמה דבר חוצץ לאחר הטבילה

מח. מצאה על עצמה לאחר הטבילה חציצה, ואינה יודעת אם היה כבר בשעת הטבילה או שהגיע אחר כך.

אם החפיפה הייתה בלילה וסמוך לטבילה אינה צריכה לחזור ולטבול.

אבל אם גמרה החפיפה ושאר ההכנות ביום, או אפילו אם גמרה בלילה אך לא סמוך לטבילה, אם עיינה סמוך לטבילה (או שהבלנית בדקה אותה) אינה צריכה לחזור ולטבול.

אבל אם לא בדקה עצמה סמוך לטבילה אלא רק בגמר ההכנות, (וזה לא היה סמוך לטבילה) צריכה לחזור ולטבול ללא ברכה.

^{צה} מכיוון שהתפריים בלועים בתוך לא שייך בזה חציצה, עיין בשו"ע בסעיף יא.

^{צא} שהרי מקפידה היא בהסרתם, ואע"פ שמעוניינת בהם לרפואה הרי זו סיבה חיצונית ודנו בזה רבות ולמעשה חוצצים. ואם התפריים בתוך הפה יש לעשות שאלת חכם.

אשה שנכנסת לניתוח ויעשו לה תפריים למשך תקופה ארוכה תשאל חכם כיצד לנהוג, כי הדין משתנה בין מקרה למקרה, אם זה הרבה תפריים או קצת, באיזה מקום הם, ואיזה סוג תפריים.

^{צב} מכיוון שהם נמסים מאליהם, הרי הם כחלק מהגוף ובטלים אליו, ושונה מקוץ או חץ שרוצה בהוצאתם, כאן היא מעוניינת בהם ולא מתכוונת להוציאם לעולם, אלא הם יימסו לבד. עיין רש"י שבת טו ע"ב, ורמב"ן נדה דף סז.